

audit

FINANCIAR

6/2008

- Estimările contabile - piatră de încercare pentru contabilitate și audit
- Auditul intern și managementul - parteneri în realizarea obiectivelor entității

Conferința internațională

„Auditorul transfrontalier: profesionalism și independență“

- Gillian BALL - Dezvoltarea profesională continuă a auditorilor și a contabililor profesioniști
- Douglas NESBIT - Asigurarea calității activității de audit
- Janin AUDAS & Brigitte GUILLEBERT - Guvernanța corporativă și organismele de supraveghere publică
- Jean PRECOURT - Etica profesională independența auditorilor

Contents

Conferința internațională „Auditorul transfrontalier: profesionalism și independență”: Comunicări în plen

- **Gillian BALL**, președinte ACCA
Dezvoltarea profesională continuă a auditorilor și a contabililor profesioniști 3
- Continuous Professional Education of the Professional Auditors and Accountants
- **Douglas NESBIT**, vicepreședinte ICAS
Asigurarea calității activității de audit 7
- Audit Quality Assurance
- **Janin AUDAS**, președinte CATC & **Brigitte GUILLEBERT**, director delegat CNCC, Franța
Guvernanța corporativă și organismele de supraveghere publică ... 10
- Public Oversight Boards and the Corporate Governance
- **Jean PRECOURT**, președintele FIDEF
Etica profesională - independența auditorilor 14
- Professional Ethics of the Auditors - The Independence

Cercetări în audit și raportări financiare

- Conf.univ.dr. **Elena DOBRE** & lect.univ.dr. **Irena MUNTEANU**
Modelul actualizării dividendelor - o posibilă bază de evaluare a acțiunilor ordinare la valoarea justă 16
- Discounted Dividend Model - a Possible Valuation Base of Common Stocks

Auditul și raportările financiare, între teorie și practică

- Drd. **Mariana Adriana DEACONU** & drd. **Alexandrina Teodora BORFOAIA**
Estimările contabile - piatră de încercare pentru contabilitate și audit 23
- Accounting estimates - corner stone for accounting and audit
- Prof.univ.dr. **Partenie DUMBRAVĂ**, & Dr.ec. **Cornel CRIȘAN**
Auditul intern și managementul - parteneri în realizarea obiectivelor entității 28
- The Internal Audit and the management - Partners Carrying out the Objectives of the Entity
- Prof.univ.dr. **Gheorghe POPESCU**, & drd.ec. **Veronica POPESCU**, & prep.univ.drd. **Cristina POPESCU**
Abordarea „cibernetică” a sistemului de control al calității în firmele de audit 35
- The cybernetic approach of the quality control system in audit companies
- Otilia MANTELERS**
Preocupări actuale ale IASB pentru perfecționarea Standardelor Internaționale de Raportări Financiare 40
- Current developments in the activity of IASB
- Revista presei străine** 46
- To-date: IFRS News
- Conferința internațională - „Auditorul transfrontalier: profesionalism și independență” - **ecouri în presă** 50
- The International Conference: Cross-border Auditor: Professionalism and Independence - press echo

Revistă recunoscută de CNC SIS, categoria B+
Editor: *Camera Auditorilor Financiar din România*
Str. Sirenelor, nr.67-69, sector 5, București

Consiliul științific

Acad. **Constantin IONETE**

Acad. **Iulian VĂCĂREL**

Prof. univ. **Alain BURLAUD**, director INTEC, Paris

Prof.univ.dr. **Dumitru MATIȘ**, auditor financiar, Cluj-Napoca

Prof.univ.dr. **Ioan TALPOȘ**, auditor financiar, Timișoara

Prof.univ.dr. **Alexandru ȚUGUI**, Iași

Prof.univ.dr. **Ion IONAȘCU**, auditor financiar, București

Prof.univ.dr. **Veronel AVRAM**, auditor financiar, Drobeta-Turnu Severin

Prof.univ.dr. **Vasile RĂILEANU**, auditor financiar, București

Prof.univ.dr. **Constantin STAICU**, auditor financiar, Craiova

Prof.univ.dr. **Tatiana DĂNESCU**, auditor financiar, Tg.Mureș

Prof.univ.dr. **Victoria STANCIU**, auditor financiar, București

Dr. **Alexandra LAZĂR**, auditor financiar, București

Mircea BOZGA, ACCA, auditor financiar, București

Monica ȘTEFAN, ACCA, auditor financiar, București

Luminița CIOACĂ, ACCA, auditor financiar, București

Director editorial

Dr. **Corneliu CÂRLAN**

Director științific

Prof.univ.dr. **Pavel NĂSTASE**

Colectiv redacțional

Anca Iuliana BÎLBÎE, Alexandra JORA, Cornelia STĂNESCU, Angela TUDOR

Secretar de redacție: Mădălina PETRESCU; Marketing - publicitate: Stancu LICĂ

Prezentare grafică și tehnoredactare: Nicolae LOGIN

Consiliul științific și colectivul redacțional nu își asumă responsabilitatea pentru conținutul articolelor publicate în revistă.

Telefon: (021) 410.74.43 interior 120; Fax: (021) 410.03.48; E-mail: revista@cafr.ro; http: revista.cafr.ro

Tipar : Universal Color S.A., str.Victoriei, bl.A2-A3, Pitești, tel.: +40 (248) 215788

ISSN 1583 - 5812

Conferința internațională

„Auditorul transfrontalier: profesionalism și independență“

- 11 aprilie 2008 -

Comunicări în plen

Gillian BALL,
președinte ACCA

Dezvoltarea profesională continuă a auditorilor și contabililor profesioniști

Comunicarea își propune să prezinte factorii care au determinat apariția programelor de pregătire profesională continuă pentru auditorii și contabilii profesioniști.

Realitățile mediilor economice actuale indică faptul că obținerea unei cali-

ficări profesionale financiar-contabile oferă deținătorilor oportunități de dezvoltare a unor cariere stimulatoare și interesante, precum și inegalabila șansă „de a face diferența” atât în domeniul de afaceri în care activează, cât și în societate. În mod cert, acest lucru este valabil și aici în România.

Colaborarea dintre asociațiile profesionale locale și cele internaționale poate contribui, de asemenea, la menținerea competențelor profesionale ale membrilor lor.

ACCA în România

Association of Chartered Certified Accountants (ACCA) este mândră de activitatea pe care o desfășoară în această țară, activitate care a început cu 15 ani în urmă.

Primul student din România a început calificarea ACCA în 1992. Astăzi, ACCA are 4000 de studenți și membri ACCA, care trăiesc și își desfășoară activitatea în această țară, aducându-și contribuția majoră la succesul afacerilor românești și la dezvoltarea economiei europene.

Pentru a sublinia angajamentul față de membrii și studenții săi și față de profesie în general, ACCA a deschis un birou local în București, în martie 2006. Pe lângă activitatea de sprijinire și consiliere a membrilor și studenților din România, personalul ACCA local susține interesele și parteneriatele de afaceri pe care ACCA le dezvoltă și în Bulgaria și în Republica Moldova. Cu un total de peste 400 de studenți și membri în aceste trei țări și numeroși deținători de interese care îi susțin, ACCA are o prezență importantă în regiune și un angajament continuu pentru dezvoltarea profesiei financiar-contabile în România, Bulgaria și Republica Moldova.

ACCA și CAFR

ACCA pune mare preț pe relațiile pe care le-a stabilit în regiune, în special cele cu Corpul Experților Contabili și Contabililor Autorizați din România (CECCAR) și Camera Auditorilor Financiarilor din România (CAFR).

În viziunea ACCA, cooperarea dintre asociațiile profesionale locale și

internaționale, cum este și ACCA, a ajutat foarte mult la întărirea profesiei financiar-contabile în România. Prin împărtășirea experienței și resurselor sale, ACCA este capabilă să ofere servicii și calificări profesionale relevante atât pe plan național, cât și internațional, care ajută auditorii și contabilii profesioniști să își dezvolte cariere pline de satisfacții, atât aici, în România, cât și în orice altă regiune în care ar dori să lucreze.

Importanța dezvoltării profesionale continue

Dacă un profesionist are expertiza și aptitudinile adecvate, își poate menține o carieră plină de satisfacții. Acesta este momentul în care intervine Dezvoltarea Profesională Continuă (*Continuous Professional Development – CPD*).

Cu toții știm cât este de solicitantă obținerea unei calificări profesionale valoroase în domeniul financiar-contabil și de audit și cât de valoroasă este aceasta odată obținută. Însă, în mediul de afaceri de astăzi obținerea unei calificări nu înseamnă și sfârșitul pregătirii unui contabil sau a unui auditor profesionist.

Mediile de afaceri care solicită expertiza contabililor și auditorilor profesioniști nu caută în aceștia aptitudini care erau relevante în momentul în care au obținut calificarea. Ei doresc să regăsească aptitudinile care sunt necesare astăzi în 2008, pentru ca aceștia să fie capabili să gestioneze mediile economice actuale.

Pentru a ne asigura că este menținută competența profesională și că aceștia dețin cele mai noi cunoștințe în domeniu, toți profesioniștii fi-

nanciar-contabili ar trebui să urmeze Programul de dezvoltare profesională continuă.

Dezvoltarea profesională continuă este vitală întrucât:

- asigură că profesioniștii financiar-contabili calificați dețin cele mai noi aptitudini și pot furniza cel mai bun serviciu posibil clienților lor, fie că aceștia sunt clienți interni sau externi;
- protejează interesul public prin ajutorul pe care îl oferă pentru menținerea standardelor ridicate atât în ceea ce privește aptitudinile tehnice, cât și în promovarea unui comportament etic;
- prin intermediul celor precizate, dezvoltarea profesională continuă menține reputația profesiei și a celor care o practică.

Auditorii și contabilii profesioniști nu pot activa și presta servicii într-un mediu internațional fără a deține cele mai înalte aptitudini tehnice și un comportament etic.

Schema CPD a ACCA

Unii dintre factorii determinanți care au condus la accentuarea importanței dezvoltării profesionale continue pentru toți contabilii și auditorii profesioniști au fost desigur urmările scandalurilor financiare înregistrate în cazul companiilor Enron, WorldCom și Parmalat. Consecințele acestor eșecuri financiare s-au materializat în scăderea încrederii publicului și au determinat o reevaluare a ceea ce înseamnă deținerea unui titlu de contabil sau de auditor profesionist.

Ceea ce este important în acest titlu este denumirea de „profesionist”. Să ne gândim pentru un moment ce înseamnă de fapt profesionalism: pentru cei implicați, profesionalis-

mul este dedicația față de o profesie care cere un înalt nivel de aptitudini, împreună cu angajamentul de a respecta un set de principii, în centrul cărora tronează – crucial – interesul public. Dar dacă auditorii și contabilii profesioniști doresc să se ridice la nivelul de „profesioniști”, ei trebuie să aibă în vedere interesul public, mai ales atunci când gestionează provocările referitoare la etică și la guvernanța corporativă.

A acționa în interesul public este foarte important pentru reputația oricărei profesii. Și a fost nevoie de recâștigarea încrederii publicului după scandalul Enron, fapt care a determinat profesia să revizuiască importanța pregătirii profesionale continue pentru contabilii și auditorii profesioniști.

Aceste evoluții au determinat, de asemenea, ca profesia să reexamineze abordarea educației etice.

Este important de subliniat importanța eticii și cât de vital este ca aceasta să nu fie ocolită în programul de dezvoltare profesională continuă.

Eșecul unei corporații poate fi cauzat de lipsa competenței, dar în cele mai multe cazuri este rezultatul al unui act de malpraxis deliberat. Acest fapt ne conduce la întrebarea legată de locul pe care îl ocupă etica în pregătirea de bază și continuă a unui contabil și a unui auditor profesionist.

Programul de dezvoltare profesională continuă ne asigură că, la nivel individual, un contabil sau un auditor profesionist este competent din punct de vedere tehnic. La nivelul profesiei, totuși, trebuie să ne axăm mai mult pe etică în conținutul programelor de instruire profesională. Pregătirea etică și

codurile de practică furnizează cadrul pentru un raționament profesional adecvat.

Datoria etică a unui contabil și a unui auditor profesionist trece dincolo de limita financiarului. Aceasta se extinde către domenii cum ar fi responsabilitatea socială corporativă: în activitățile de consiliere a clienților lor, profesioniștii au rolul de a-i face pe aceștia conștienți de propriile lor responsabilități etice. Acest fapt este crucial pentru că afacerile și profesioniștii care le gestionează se află în atenția sporită a publicului acum mai mult ca niciodată.

Consiliile de administrație se află sub o presiune mai mare acum pentru că trebuie să demonstreze că atât strategia, cât și performanța lor sunt în concordanță cu așteptările acționarilor și cu interesul public în general.

Liderii de afaceri, ca indivizi, sunt cei care – alături de eforturile organismelor profesionale și de reglementare – trebuie să determine integrarea valorilor etice în cultura organizațională și în procesul de luarea a deciziilor la nivelul consiliilor de administrație sau supraveghere și ale managementului executiv. În acest mod, companiile pot îmbunătăți valoarea brandului în relația cu clienții, pot consolida relațiile cu băncile, investitorii și furnizorii și pot contribui de asemenea la întărirea statutului de angajator preferat. Este posibil însă ca acest tip de comportament să nu apară în mod natural la fiecare contabil și auditor profesionist și atunci asociațiile profesionale trebuie să vină în sprijinul acestora încurajându-i și determinându-i să adopte un comportament corect din punct de vedere etic.

În viitor este posibil să fie nevoie de o nouă abordare în ceea ce privește etica și comportamentul etic și cum sunt acestea implementate în mediile de afaceri.

Unul dintre factorii care pot contribui și pot determina această nouă abordare este prognozată de ascensiunea economică a celor ce sunt general numite țările **BRIC – Brazilia, Rusia, India și China**; s-a estimat că acestea vor deveni în următorii ani noile puteri economice.

Credem că până în 2020 țările BRIC vor fi dovedit a fi importante centre de afaceri globale – și acest fapt va determina înclinarea balanței puterilor economice spre est. Această probabilă schimbare viitoare ne determină să luăm în considerare mutațiile ce vor fi astfel generate, dat fiind faptul că, actualmente, multe țări se confruntă cu o abordare dominant occidentală în ceea ce privește etica în afaceri.

Aceste noi economii dominante pot avea propriile puncte de vedere asupra a ceea ce este acceptabil de a fi întreprins în afaceri și vor indica spre Enron și WorldCom ca exemple de cum nu trebuie să te porți din punct de vedere etic. Prin urmare, un nou set de standarde poate fi introdus și aplicat în derularea afacerilor.

ACCA a contribuit alături de IFAC (Federația Internațională a Contabililor) la dezvoltarea standardelor globale de etică, care au fost menite să sprijine organismele profesionale în încorporarea educației etice în pregătirea viitorilor membri. Codul de conduită etică al ACCA reflectă și aprofundează principiile etice ale IFAC. Membrii ACCA sunt ghidați de principiile fundamentale ale Asociației în ceea ce privește integritatea, obiectivitatea,

competența profesională și atenția cuvenită acesteia, confidențialitatea și comportamentul profesional. ACCA își sprijină membrii pe tot parcursul carierei și în special în momentele cheie, atunci când aceștia trebuie să ia decizii etice foarte importante și când sunt puși în ipostaza de a-și conduce echipele și organizațiile în medii economice și de afaceri dificile. Dar ceea ce este privit drept un „comportament acceptabil” poate aduce în discuție următoarea dilemă: nu este întotdeauna clar care este modul corect de a acționa.

De exemplu, Rushworth Kidder, președintele Institutului pentru Etică Globală, susținea: „**Alegerile cu adevărat dificile... implică o alegere între corect versus incorect, adevăr versus loialitate, individ versus comunitate, termen scurt versus termen lung și justiție versus milă**”.

Activitatea de zi cu zi a contabililor și auditorilor profesioniști, în ipostazele generale ale funcției pe care o exercită, îi pune pe aceștia în postura de a face aceste alegeri în mod regulat.

Sondajele efectuate în rândul membrilor ACCA din întreaga lume au indicat că aceștia sunt îngrijorați cu privire la modalitatea în care ei pot construi o cultura corporativă globală bazată pe integritate, întrucât ei se confruntă în permanență cu presiuni din ce în ce mai puternice, care se datorează competiției crescute și nevoii de a sprijini dezvoltarea afacerii.

În mod interesant, cercetarea întreprinsă de ACCA arată, de asemenea, că în timp ce mulți profesioniști din domeniul financiar se confruntă cu nevoia de a jongla cu cerințele codurilor de conduită și

ale reglementărilor, precum și cu realitățile dure ale manierei de a face afaceri, ei sunt percepuți ca fiind foarte profitabili. Și în acest caz asociațiile profesionale trebuie să găsească o metodă de a-i ajuta prin intermediul dezvoltării profesionale continue.

Mulți au spus că, în ciuda birocrației implicate în reglementări, cum ar fi Sarbanes Oxley Act - actul a avut un efect pozitiv la nivel global asupra eticii afacerilor. Unii chiar au simțit că ar trebui să existe un cadru etic mult mai riguros.

ACCA sprijină ideea unui cod etic bazat pe principii, întrucât în acest mod s-ar furniza cadrul de lucru și contextul pentru „a face lucrul corect”, acționând astfel ca un mod de evaluare a profesioniștilor, făcându-i în același timp pe aceștia capabili să influențeze cultura unei organizații.

Deși va fi tentant pentru mulți să dezvolte un cod de conduită pentru organizația în cadrul căreia activează, este foarte important ca astfel de coduri să facă o diferență și să poată fi percepute ca fiind cele care determină diferența.

Un eminent profesionist financiar contabil a spus: **„Codurile de conduită trebuie transformate în instrumente ale binelui, nu în forme invalide de pedeapsă. Codurile trebuie să devină documente active care încurajează profesionistul să nu accepte sloganul «totul are un preț» și să-și bazeze acțiunile pe fundamente solide”**.

Dat fiind faptul că se caută modalități de influențare spre bine - trebuie luate în calcul problemele care ar încuraja un comportament lipsit de etică. În primul rând și cel mai important, există presiunea asupra angajaților de a fi „de succes” - și

„succesul” este întotdeauna măsurat în termeni financiari.

Mai există, de asemenea, și promovarea culturii „scopul scuză mijloacele” pentru a duce la bun sfârșit un proiect în contextul competiției de pe piață.

Autorul lucrării – **Etică & Profesionalism: De ce oamenii buni fac lucruri rele** – a menționat următoarele modalități în care oamenii raționează atunci când au acceptat compromiterea conduitei lor etice.

Acestea erau:

- *„Trebuie să o iau pe scurtătură pentru a-mi atinge scopul”*
- *„Superiorii mei vor rezultate, nu justificări”*
- *„Oricum nu va afla nimeni”*
- *„Îmi este frică să fac ceea ce știu că este corect”*

Contabilii și auditorii financiari profesioniști trebuie să fie activi și foarte vizibili în activitățile întreprinse, activități care sunt menite să deschidă drumul către etică. Profesioniștii cu experiență au, în plus, sarcina de a stabili ritmul de aplicare a codului etic în cadrul departamentului sau al organizației în general. Atât CAFR, cât și ACCA trebuie să își ajute membrii în această direcție prin intermediul dezvoltării profesionale continue.

Este foarte important ca persoanele din conducerea superioară ale organizațiilor noastre să promoveze o cultură etică, fapt care să asigure un cadru de lucru propice pentru a face „lucrul corect”. Angajații noștri trebuie să vadă persoanele cu funcții de conducere ghidându-se, utilizând și aplicând Codul de etică în toate aspectele din viața profesională. Ei trebuie să se bazeze pe sloganul „faceți ce facem și noi” și

nu pe sloganul „faceți așa cum vă spunem” atunci când promovează comportamentul etic în cadrul companiilor.

Etica este mai mult decât o conformare oarbă; este vorba de o atitudine a minții. Prin urmare, trebuie explorate toate căile prin intermediul cărora această atitudine poate fi inspirată în cadrul activităților din programul de dezvoltare profesională continuă.

Acest lucru se poate realiza și prin prezentarea succesului pe care îl au organizațiile care au un puternic – dar, mai ales, utilizat – **Cod de etică**.

Companiile ar trebui să reflecteze asupra afacerilor pe baza unei abordări etice a activității, în timp ce consiliul de administrație (supraveghere) și managementul executiv ar trebui să promoveze ideea ca firmele și angajații lor să facă ceea ce este corect doar pentru că acesta este modul corect de acțiune. Iar noi avem obligația de a-i încuraja să acționeze în acest sens.

Constituie suspiciunea și neîncrederea crescândă a publicului un motiv suficient pentru a determina companiile să acționeze corect?

Într-un studiu întreprins de către Institutul de Cercetare a Eticii în Afaceri din Marea Britanie s-a pus întrebarea „În cine aveți încredere, în general, că spune adevărul?”. Rezultatele pot fi neconfortabile pentru unii dintre cei care citează acest articol din moment ce liderii de afaceri au obținut doar un procent de 24% mai bun decât cel obținut de către politicieni (20%) și de către jurnaliști (16%). Rezultatele conferă o dovadă în plus cu privire la faptul că acțiunea etică reprezintă un mijloc de dimensionare a succesului unei afaceri.

Într-un studiu recent, comandat de către ACCA la CFO Research din SUA, s-a evidențiat în mod clar faptul că există o legătură puternică între cultura etică din cadrul unei companii și rezultatele financiare bune obținute în afaceri. Atunci când au fost comparate companiile ale căror performanțe financiare au depășit previziunile cu companiile cu rezultate scăzute, s-a concluzionat că performerii financiari de vârf erau de departe companiile în cadrul cărora există un climat etic excelent.

Într-un alt studiu al Institutului de Cercetare a Eticii în Afaceri din Mare Britanie se arată că acele companii care au demonstrat un angajament clar pentru aplicarea unui cod de conduită etică au depășit, din punct de vedere al performanțelor, companiile care nu au adoptat aceeași atitudine. Rezultatele arată că acele companii care s-au angajat în mod explicit să își desfășoare activitatea bazându-se pe etică au produs o cifră de afaceri cu 18 % mai mare decât acele companii care nu au adoptat același mod de a-și desfășura activitatea.

În concluzie, deținerea unui cod de etică în derularea afacerilor poate constitui marca unei companii bine conduse.

Programul de pregătire profesională continuă „ACCA Realise”

În construirea unei scheme care a fost pe cât de utilă pe atât de relevantă, ACCA s-a consultat pe larg cu membri și angajatori din întreaga lume. În urma consultărilor am descoperit că ceea ce membrii noștri doreau era un program de dezvoltare profesională continuă care să fie:

- disponibil prin intermediul unor medii variate – on-line, față în față și prin obținerea unor alte calificări specializate;
- ușor de înregistrat;
- relevant domeniului de activitate în care își desfășoară activitatea în prezent sau în care doresc să își desfășoare activitatea în viitor.

A fi relevant înseamnă a fi util pentru activitatea pe care o desfășoară și pentru mediul în care o desfășoară. Pentru ACCA aceasta este o provocare interesantă.

Cu 122.000 de membri și 325.000 de studenți în peste 170 de țări, familia globală a ACCA este foarte vastă și extrem de diversă. Membrii noștri lucrează atât în interiorul, cât și în exteriorul companiilor; o parte folosesc și își perfecționează aptitudinile contabile și de audit pentru a deveni specialiști de valoare; alții folosesc expertiza vastă furnizată de către calificarea financiar-contabilă obținută pentru a conduce organizații din funcții de CFO și CEO.

Sprijinirea membrilor ACCA, pe tot parcursul carierelor variate pe care aceștia le pot avea, necesită un suport variat și flexibil, precum și o contribuție din partea partenerilor de valoare.

În baza Acordului încheiat între ACCA și CAFR „Memorandum of Understanding” se va permite atât membrilor ACCA, cât și membrilor CAFR obținerea unei recunoașteri mutuale a programului de dezvoltare profesională continuă.

Acest acord vine să întărească și mai mult puternicele relații de colaborare dintre cele două organizații. El oferă, de asemenea, oportunități pentru membrii pe care

ambele organizații profesionale îi deservește, precum și confortul și flexibilitatea pe care membrii noștri o caută într-o schemă de dezvoltare profesională continuă.

Cu certitudine, această inițiativă va avea un mare succes și va fi bine primită atât de către membrii CAFR, cât și de membrii ACCA din România, contribuind la dezvoltarea profesiei financiar-contabile.

Douglas NESBIT, vicepreședinte ICAS

Asigurarea calității activității de audit

Vă mulțumesc foarte mult pentru invitația de a vorbi. Este o mare plăcere pentru mine să continui relația pe care ICAS a construit-o cu Camera Auditorilor Financiarți din România încă de la început, de când s-a înființat această instituție.

Permiteți-mi să vă vorbesc despre asigurarea calității auditului! Pe parcursul acestui discurs, voi scoate în evidență subiectul ce va fi abordat în cadrul sesiunii atelierului de mai târziu.

Iată care sunt problemele pe care vreau să le abordez: Ce este calitatea auditului? Ce vrem să spu-

nem prin această sintagmă? Care sunt coordonatele esențiale ale calității auditului? Care sunt condițiile prevăzute de Uniunea Europeană pentru regimul inspecțiilor de audit? Care este modelul britanic? De asemenea, aș vrea să discutăm câteva chestiuni importante despre îndrumarea oferită de ICAS. În final, voi aborda auditul în contextul global, motivele care au determinat ca auditul să devină o chestiune globală, precum și necesitatea de a găsi soluții globale.

Deci, ce este calitatea auditului? Ce înseamnă calitatea auditului? Mulți dintre dumneavoastră se întrebă probabil, dacă aceasta este o chestiune importantă. La ce se referă sintagma „calitatea auditului” și, nu în ultimul rând, care este definiția calității auditului la nivel internațional, care să poată fi luată drept reper pe care să-l putem folosi ca etalon de măsură, de evaluare.

Mulți au încercat să formuleze o definiție. Nu pot să afirm că au încercat și nu au reușit, doar că niciodată nu s-a conchis asupra unei definiții care să fie universal acceptată. De ce? Poate pentru că, în general, un auditor, când exprimă o opinie asupra imaginii fidele redate de raportările financiare, el este subiectiv, ceea ce nu este chiar bine. Opinia sa ar trebui să se bazeze pe raționamentul său profesional. Opiniile diferite ar trebui să derive doar ca o consecință naturală a probelor de audit colectate pentru susținerea opiniei. O transparență limitată face dificilă evaluarea calității auditului de către utilizatorii raportului de audit. Raportul de audit nu oferă utilizatorilor informații suficiente pentru a putea evalua calitatea activităților de audit pe care se fundamentează

raportul. În plus, utilizatorii dispun de informații limitate cu privire la maniera în care auditorii sunt numiți și instruiți profesional.

Din câte știu eu, auditorii fac lucrurile așa cum trebuie în majoritatea situațiilor. Profesioniștii vor, oare, ca renumele cuiva să fie schimbat după percepția muncii sale cu privire la calitate? Este dificil să dovedești că auditorii își desfășoară munca la un nivel de calitate foarte înalt. Majoritatea acționarilor nu au acces, în general, decât la raportul de audit. Din câte știm, nu este un raport foarte cuprinzător și nu întotdeauna ușor de înțeles. Mulți acționari nu au nici cea mai vagă idee despre munca întreprinsă pentru ca acel raport să poată fi finalizat și emis. Procesul de audit este un mister total, un Cod al lui Da Vinci, dar după reguli financiare. Din nefericire, auditorii nu fac cele necesare ca să îndrepte lucrurile, deci, se întâmplă ca numai atunci când sunt săvârșite greșeli profesioniștii să facă tot ce le stă în putință pentru a fi înțeleși de media.

Acționarii doresc o asigurare a faptului că auditorii își fac treaba așa cum trebuie. Consiliul de Raportare Financiară (FRC) din Marea Britanie emite reglementări și ghiduri aplicabile în sectorul contabil și de audit, inclusiv în ceea ce privește sistemul de asigurare a calității auditului. Care sunt coordonatele cheie ale calității auditului în viziunea FRC? În februarie a.c. FRC a emis un raport cu privire la cadrul de asigurare a calității auditului. Acest cadru are ca scop sprijinirea unei comunicări eficiente între comitetele de audit, acționari, investitori și alte persoane interesate în calitatea auditului. Se intenționează ca acest cadru să completeze

reglementările și ghidurile actuale și să promoveze coordonatele esențiale ale calității auditului.

Cultura firmei, aptitudinile și calitățile personale ale partenerilor misiunii de audit și ale angajaților, eficiența procesului de audit, credibilitatea și utilitatea raportului de audit, precum și factori situați în afara controlului auditorului afectează calitatea auditului. Am putea dezbate aceste aspecte o zi întreagă. Oricum, coordonatele expuse nu par să aibă un caracter relevant. În ciuda concentrării atenției asupra entităților listate, coordonatele cheie ale auditului par a fi aplicate în mod uniform la toate tipurile de entități.

ICAS a fost, în mod special, mulțumit de rezultatele raportului, mai ales că e foarte greu să crezi un cadru în care să fie integrată calitatea auditului. Structurile de reglementare sunt caracteristice Uniunii Europene. Deci, care sunt directivele de audit statutar ale Uniunii Europene în ceea ce privește regimul inspecțiilor de calitate a auditului? Trebuie să vă spun că statele membre ar trebui să se asigure că toți auditorii statutari și toate firmele de audit sunt cuprinse în sistemul pentru asigurarea calității, sistem care conține criterii stricte. Voi rezuma aceste criterii, după cum urmează: sistemul de asigurare a calității trebuie să fie independent de revizuirile auditorilor statutari și firmelor de audit și trebuie să fie supus supravegherii publice. Finanțarea sa trebuie să fie sigură și nealterată de influența auditorilor statutari sau a firmelor de audit. Sistemul trebuie să aibă propriile sale surse de finanțare.

Inspectorii trebuie să aibă o pregătire profesională adecvată și o experiență bine fundamentată în

domeniul auditului statutar și raportării financiare, combinată cu pregătirea specifică în domeniul controlului calității auditului. Selecția inspectorilor pentru controlul calității auditului trebuie făcută prin proceduri specifice, care să ateste faptul că nu există conflicte de interese între inspectori și auditorii statutari sau firmele de audit.

Scopul inspecțiilor de control al calității este acela de a supune analizei dosarele de audit, care trebuie să cuprindă inclusiv o evaluare a conformității cu standardele și cerințele de independență aplicabile, a calității și cantității resurselor alocate misiunii, a onorariilor de audit, precum și o evaluare a sistemului intern de control al calității auditului aplicat de către firmele inspectate.

Inspekția de control a calității trebuie să se finalizeze printr-un raport care să conțină principalele concluzii ale evaluării realizate. Aceste inspecții ar trebui să aibă loc cel puțin o dată la șase ani, iar raportul privind performanța sistemului de control al calității trebuie publicat anual. Recomandările care decurg din aceste inspecții ar trebui să fie urmate de către auditorul statutar sau de respectivele firme de audit, într-o perioadă de timp rezonabilă. Dacă aceștia nu se conformează, trebuie aplicate sancțiuni disciplinare.

Recunosc că în multe țări ale Uniunii Europene, acest lucru implică schimbări substanțiale ale auditului statutar și ale sistemului pentru asigurarea calității. Dar directiva impune ca aceste măsuri să fie aplicate în toate statele membre până, cel mai târziu, în iunie, acest an. Deci, în multe țări, mai sunt încă multe de făcut.

În Marea Britanie, fosta directivă a UE era adoptată în practică, astfel încât actualmente am trecut la un sistem nou, cu un alt cadru de reglementare pentru audit și contabilitate. Deci, dați-mi voie să vă prezint modelul britanic. FRC este reglementatorul britanic independent, responsabil pentru promovarea încrederii în raportarea financiară și governanța corporativă. Potrivit viziunii sale strategice, utilizatorii rapoartelor de audit se bazează foarte mult pe opinia auditorilor, inclusiv în ceea ce privește aprecierea măsurii în care situațiile financiare prezintă o imagine fidelă. Acest lucru arată importanța atașată de către FRC calității auditului.

Consiliul de Supraveghere Profesională este una dintre structurile componente ale FRC. El contribuie la atingerea obiectivului fundamental al FRC de susținere a investitorului, a pieței și a încrederii publice în administrarea financiară și în governanța companiilor listate și a altor entități, prin:

- Supravegherea independentă a procesului de reglementare a profesiei de audit realizată de către organisme recunoscute și abilitate de supraveghere;
- Monitorizarea calității auditului în contextul entităților importante din punct de vedere economic;
- Supravegherea independentă a procesului de reglementare a profesiei contabile realizată de către organisme contabile profesionale;
- Supravegherea independentă a procesului de reglementare a profesiei de actuari realizată de organisme profesionale de actuari și promovarea unei calități ridicate a activității actuarilor.

În legătură cu auditul, Consiliul de Supraveghere Publică își atinge scopurile prin:

1. Îndeplinirea în numele FRC a responsabilităților care îi sunt încredințate de către Secretarul de Stat pentru autorizarea organismelor profesionale de contabilitate de a acționa în calitate de organism de supraveghere și/sau de a acorda o calificare profesională recunoscută. În contextul acestei activități, Consiliul evaluează dacă:
  - Organismele de supraveghere autorizate (RSB) și organismele de calificare (RQB) se conformează cu cerințele statutare de recunoaștere stabilite prin legea societăților comerciale din 2006.
  - RSB se conformează cu cerințele prevăzute de legislație privind independența normalizării, monitorizarea și măsurile disciplinare.
2. Monitorizarea calității auditului entităților importante din punct de vedere economic prin intermediul Unității de Inspekție a Auditului (AIU). AIU monitorizează calitatea auditului prin inspekția angajamentelor de audit inclusiv a raționamentelor de audit. În acest context:
  - convine cu cabinetele de audit amendamentele necesare la procedurile acestora, atunci când este cazul;
  - formulează recomandări adresate RSB pentru adoptarea măsurilor adecvate și, atunci când este necesar, semnalează problemele relevante Consiliului de Disciplină Actuarială și Contabilă (AADB) și Consiliului de Analiză a Raportării Financiare (FRRP).

Ca partener al Ernest & Young, pot mărturisi că toate aceste responsabilități sunt îndeplinite. Cred că toate acestea fac parte din responsabilitățile publice, prin monitorizarea calității auditului a entităților listate și a unor entități de interes public.

Monitorizarea calității auditului prestat altor companii, cum ar fi entitățile mici și mijlocii, este dusă la îndeplinire de organisme profesionale cu renume, cum ar fi ICAS.

Reîntorcându-ne la rapoartele asupra activităților firmelor de audit, și aici s-au produs modificări, iar publicarea rezultatelor inspecției este făcută de către echipa de inspecție. Rapoartele individuale sunt trimise fiecărei firme inspectate. Copii ale acestor rapoarte nu sunt publicate și nici trimise în mod direct clientului auditat.

Am menționat mai devreme subiectul cu privire la evaluarea auditorilor. ICAS crede că un rol important în creșterea calității auditului entităților listate îl are Comitetul de Audit prin revizuirea activității auditorilor externi.

ICAS oferă sprijin și îndrumare și prin intermediul unui ghid. O copie a acestui ghid pentru evaluarea auditorilor poate fi descărcată de pe site-ul ICAS. Această metodă este foarte practică, folosită de Comitetul de Asigurare a Calității din cadrul Camerei Auditorilor din Marea Britanie, de ICAS, pentru ca entitățile listate să poată evalua, la rândul lor, performanțele auditorilor externi.

Evaluarea oferă posibilitatea fiecărei firme de audit să-și perfecțio-

neze sistemul de asigurare a calității auditului în baza criticilor constructive primite.

După cum am menționat mai devreme, calitatea auditului este o chestiune de ordin mondial. Capitalul (finanțarea) este global, de unde rezultă că și calitatea auditului trebuie privită în mod global.

Deși IFRS furnizează un reper universal pentru raportarea financiară, există nivele diferite de asigurare privitoare la raportarea financiară. Chiar și ACC din Statele Unite a acceptat reconcilierea IFRS cu US GAAP în ceea ce privește raportarea financiară. ICAS promovează utilizarea standardelor internaționale în audit. Să sperăm că și Comisia Europeană le va adopta iar, în viziunea ICAS, cu cât mai repede, cu atât mai bine.

În ceea ce privește recunoașterea regimului de inspecții, în noiembrie anul trecut au avut loc o serie de discuții între PCAOB și EC cu ocazia Conferinței FEE. Concluziile au relevat faptul că mai sunt încă multe de făcut în această direcție.

Ceea ce mi-a rămas de punctat în cadrul acestui discurs vizează acțiunile ce pot fi întreprinse de către organisme profesionale precum ICAS sau Camera Auditorilor Financiari din România pentru a promova asigurarea calității. Aceste aspecte extrem de importante sunt dezvoltate în sesiunea de atelier. În acel context sunt prezentate aspecte privitoare la serviciile specifice oferite de către ICAS membrilor săi deoarece ICAS joacă un rol proactiv în sprijinirea acestora pentru a asigura o calitate superioară în audit.

Pentru a face un rezumat, nu există decât o singură soluție pentru toți – asigurarea calității auditului, care trebuie să se bazeze atât pe raționamentul profesional, cât și pe reguli și standarde.

Janin AUDAS,
președinte CATC, Franța

Guvernanța corporativă și organismele de supraveghere publică¹

Mulțumind domnului președinte pentru că ne-a invitat să prezentăm această temă în cadrul acestei conferințe internaționale, aș dori, în deschidere, să vă spun că nimeni nu are azi experiența a ceea ce va fi auditul mâine. Fiecare dintre noi avem o experiență mai mult sau mai puțin îndelungată.

În Franța profesia de audit s-a născut în baza legii societăților comerciale din 1867, adică deține 140 de ani de experiență. Bineînțeles, la acea vreme, aceasta nu avea nimic în comun cu auditul pe care îl cunoaștem azi. Dar acea lege a fost

¹ **N.red:** Comunicarea susținută de Janin AUDAS a fost prezentată împreună cu Brigitte GUILBERT, director delegat CNCC, Franța

promulgată atunci pentru a lupta contra fraudei, contra escrocheriilor financiare. Aceasta ne relevă esența muncii pe care o avem de făcut în calitate de auditor. Trebuie să apărăm interesul public și nu trebuie să fim în serviciul intereselor private, oricare ar fi ele. În consecință, aceasta este, cu siguranță, marea diferență față de misiunea expertului contabil, care este consilierul unei întreprinderi. Trebuie să vă amintiți mereu de această diferență esențială între cele două activități ale aceleiași profesii: expertul contabil – în serviciul interesului privat, auditorul – în serviciul interesului public, iar cenzorul trebuie să exprime o opinie asupra a ceea ce face întreprinderea sau expertul contabil, când întreprinderea a delegat această activitate și a solicitat asistență unui profesionist extern.

De mai mult timp auzim vorbindu-se de competență, de independență, de etică, de deontologie, de calitate, de control al calității. Toate acestea nu sunt doar cuvinte. Sunt concepte. Și cu toții trebuie să le integrăm, pentru că lucrăm cu aceste noțiuni și, în contextul globalizării, trebuie să ne asigurăm că aceste concepte au toate aceleași semnificație. Domnul președinte a ales ca temă a acestei conferințe „Auditorul transfrontalier”, sub semnul devizei Camerei Auditorilor Financiară din România, „Profesionalism și Independență”

În cursul acestei intervenții, voi prezenta câteva aspecte ale supravegherii publice a auditorilor.

Profesiunea de auditor nu mai este o profesiune autonomă, tocmai pentru că ea trebuie să apere interesul public. Este ceea ce numim astăzi reglementarea împărțită: între puterea publică și organizați-

ile profesionale. Pe plan european, Directiva 43/2006 privind auditul statutar pune capăt autoreglementării, așa cum o cunoșteam până acum. Transpunerea acestor reglementări ale UE în legislația națională trebuie asigurată în primul semestru 2008. În România există proiectul de lege a auditului, care trebuie să armonizeze toate reglementările naționale în ceea ce privește controlul legal al conturilor, așa cum suntem pe cale să facem și în Franța.

Care sunt principiile care trebuie să guverneze supravegherea publică?

Articolul 32 al Directivei 43/2006 conține câteva prevederi relevante în acest sens. În primul rând, *supravegherea este aplicabilă tuturor auditorilor statutari*, fie că sunt persoane fizice individuale, fie cabinete de audit. În al doilea rând, *sistemul de supraveghere trebuie condus de nepracticieni* care cunosc activitatea referitoare la controlul legal. În schimb, reglementările internaționale autorizează participarea practicienilor, cu condiția ca aceștia să reprezinte o minoritate, pentru a consilia organismul de supraveghere, însă fără a avea o influență excesivă. În fine, conform directivei, *procedura de nominalizare a membrilor trebuie să fie independentă și transparentă*: independentă de instituții, de puterea publică și transparentă, adică publicată oficial.

Care este rolul organismului de supraveghere?

Acesta are responsabilitatea finală a supravegherii activității de autorizare și înregistrare a auditorilor statutari, de adoptare a normelor referitoare la deontologie, la normele de audit, la controlul intern al cabinetelor de audit. Totodată, organismul de supraveghere are o responsabilitate semnificativă în formarea profe-

sională continuă, controlul calității, sistemul de anchetă și cel disciplinar.

Care sunt celelalte caracteristici ale sistemului de supraveghere publică, care trebuie instituit?

Sistemul de supraveghere publică trebuie să asigure transparența lucrărilor efectuate. În acest sens, organismul de supraveghere publică trebuie să publice programul său de lucru și să facă un raport de activitate anual de manieră publică. De asemenea, acesta trebuie să dispună de o finanțare corespunzătoare. Directiva precizează că această finanțare nu trebuie să fie influențată în mod semnificativ de auditorii statutari, tocmai pentru a i se asigura independența.

Care sunt scopurile acestei reforme europene?

Sunt două scopuri esențiale, urmărite pe plan internațional. Mai întâi, să se asigure armonizarea pe plan internațional, având ca obiectiv protejerea și consolidarea independenței auditorilor. În al doilea rând, sunt vizate ameliorarea și întărirea transparenței financiare a întreprinderilor.

Independența este un concept dificil, pe care nu toată lumea îl înțelege în același mod, în mare parte din cauza diferențelor culturale care există între națiuni. Prin urmare, în pofida acestora, trebuie să armonizăm această noțiune de „independență”, pentru ca un auditor francez, român, englez, american să perceapă în același mod conceptul de independență. Acest concept se regăsește la toate nivelurile: la nivelul profesionistului în general, la nivelul profesionistului vizavi de o întreprindere unde intervine ca auditor, la nivelul autorităților competente desemnate de statele membre pentru a realiza sarcinile prevăzute de directiva europeană –

organismele de reglementare și de supraveghere, institutul auditorilor din țara respectivă.

Articolul 35 din Directivă indică la punctul 2 că „*autoritățile competente sunt organizate astfel încât să evite conflictele de interes*”. Și poate că cea mai bună explicație a independenței este de a o aborda prin prisma conflictelor de interes.

Independența auditorilor se evaluează de o manieră generală, deoarece aceștia au o misiune de interes public. Ei trebuie să respecte dispozițiile codului de etică al IFAC, deci dispozițiile prevăzute în secțiunea 290 pentru specialiști. Auditorul este un profesionist liberal, adică un practician privat, care este autorizat de autoritatea națională competentă – în România este Camera Auditorilor Financiari, membră a IFAC și care a adoptat Codul de etică al IFAC.

Independența auditorilor se apreciază, de asemenea, vizavi de entitatea ale cărei conturi le auditează. Prin urmare, auditorul trebuie să evite orice legătură financiară, familială sau personală, de afaceri cu clientul său. De asemenea, el trebuie să se asigure că nu prestează simultan servicii în favoarea unui client, servicii care să-l plaseze într-un conflict de interes. Este vorba aici despre principiul separării auditului de consiliere care relevă securizarea independenței prin evitarea conflictelor de interes.

Organismul de supraveghere publică și Camera Auditorilor Financiari din România au rolul de a verifica respectarea principiilor independenței și eticii profesionale, așa cum sunt ele definite în codul deontologic. Să adăugăm că acest cod deontologic trebuie să prevadă reguli specifice pentru auditorii atașați la o rețea internațională.

Independența autorităților competente este un concept chiar mai complex. Acesta vizează organismul de supraveghere publică și organismul profesional național. Această independență se stabilește în raport cu guvernul și cu profesioniștii.

În ceea ce privește independența organismelor profesionale, Developing Nations Committee de la nivelul IFAC a emis o serie de principii care stau la baza guvernării acestora, după cum urmează:

- constituirea în baza unui dispozitiv legislativ sau de reglementare;
- existența unui regulament intern;
- definirea unei structuri decizionale a profesioniștilor: alegerea unui consiliu, alegerea unui președinte, alegerea unui birou executiv;
- organizarea unei structuri de gestiune a institutului: un responsabil executiv, cadre responsabile competente în diferitele domenii relevante.

Instituția trebuie să-și exercite activitatea într-o manieră transparentă. Personalul trebuie să urmeze un program anual de activitate și trebuie să redacteze un raport anual care, de asemenea, trebuie să fie public. Acțiunile sale trebuie să fie eficiente și, în acest scop, trebuie să-și creeze comitete, să apeleze la experți, să organizeze activitatea comitetelor pe principiul voluntariatului. Totodată, instituția are responsabilitatea de a oferi membrilor săi servicii de documentare, de formare profesională, de asistență și de elaborare a metodelor de lucru pe care profesioniștii să le utilizeze. De asemenea, organismul profesional trebuie să-și asigure o

finanțare autonomă, prin cotizațiile de la membrii săi, respectiv prin contravaloarea serviciilor oferite acestora. Doar pentru a-și demara activitatea, organismele profesionale pot recurge la finanțarea externă, după care este absolut necesar să-și construiască autonomia financiară. Fără autonomie financiară nu există independență.

Transparența financiară este fructul activităților clienților noștri. Deci, primul actor al acestei transparențe este cel care elaborează conturile, adică întreprinderea și, implicit, expertul contabil. Compania are la dispoziție principii contabile bine stabilite, principii naționale care, la rândul lor, trebuie să fie în concordanță cu principiile internaționale. În același timp, întreprinderea trebuie să-și organizeze sisteme de control intern și de raportare financiară pertinente și adaptate dimensiunii sale.

Modalitățile de obținere a transparenței financiare diferă deci, în funcție de mărimea întreprinderii și de structura sa. Companiile mari dispun adesea servicii interne necesare pentru elaborarea conturilor sale și recurg la consiliere externă specializată doar pe problemele punctuale. Spre deosebire de acestea, întreprinderile mici și mijlocii fac apel la consiliere externă mult mai frecvent, expertul contabil sau consilierul juridic având în aceste circumstanțe roluri mult mai pregnante.

Consultantul sau expertul contabil extern trebuie să fie diferit de auditorul financiar. Este un concept greu de înțeles uneori deoarece managementul întreprinderii dorește de multe ori ca auditorul să-i dea sfaturi adaptate, care să-i confere și garanția unei opinii favorabile asupra conturilor sale.

Trebuie să ne ferim să dăm aceste sfaturi în calitate de auditori, chiar dacă avem toată competența necesară, deoarece astfel ne protejăm independența ca auditor față de clientul său. Dacă oferim servicii de consiliere companiei pe care o auditați, atunci nu mai sunteți independent. Va trebui ca fiecare dintre noi să înțeleagă bine acest concept.

Auditorul trebuie să fie independent, dar pentru aceasta trebuie, de asemenea, să fie competent, de unde rezultă importanța formării sale profesionale. Aceasta reprezintă o regulă și pentru expertul contabil care intervine în companie.

Suntem cu toții profesioniști și putem, potrivit reglementărilor naționale, să activăm fie ca auditor, fie ca expert contabil, deoarece avem aceleași reguli deontologice. Și dacă acest concept de independență al auditorului abia începe să ne pătrundă spiritele, mai este încă mult drum de făcut pentru a înțelege conceptul de independență față de clientul pe care îl consiliezi. Expertul contabil, la rândul său, trebuie să respecte principiile eticii și să se asigure că serviciile sale se încadrează în limitele codului etic.

Adeziunea profesionistului contabil la o organizație profesională recunoscută garantează respectarea acestor principii etice și existența competențelor sale vizavi de public.

În materie de transparență financiară exemplul francez este semnificativ. Avem același corp profesional care realizează două misiuni, pornind de la o formare de bază comună (în proporție de 95%). Avem cu toții diplomă de experți contabili - așa se numesc în Franța - avem același stagiul, un stagiul unic și, la eliberarea diplomei, ne putem

înscrie în cele două instituții. Una este cea a experților contabili, care realizează misiuni de asistare/consiliere a întreprinderii care vizează asigurarea evidențelor contabile, elaborarea conturilor, a raportărilor financiare, pregătirea informației financiare, revizuirea (verificarea) contractuală, consilierea în ceea ce privește sistemul de informații sau consilierea și asistența în materie fiscală, socială, de gestiune, juridică, de management, de finanțe etc. Deci expertul contabil are multe misiuni, are un plan de activități foarte important în asistarea întreprinderii.

Apoi, avem Compania Comisarilor de Conturi, care grupează ansamblul auditorilor statutari francezi. Trebuie să fi înscris la ambele instituții în același timp, pentru a putea presta cele două activități. Un profesionist care este înscris doar într-unul dintre organisme nu poate presta cealaltă activitate. Compania Comisarilor de Conturi a fost plasată sub supravegherea organismului de supraveghere publică, care în Franța se numește „Înaltul Consiliu al Comisariatului de Conturi”.

Transparența financiară este garantată datorită unui audit de calitate. Dacă auditorul nu a prestat o activitate de calitate, transparența financiară nu poate fi asigurată. Pentru aceasta este absolut necesar ca auditorul să posede o competență inițială solidă în sfera calității auditului. Apoi, auditorul trebuie să-și asigure formarea profesională de-a lungul întregii sale cariere, pentru că trebuie să fie competent nu doar la început, ci trebuie să rămână așa până la sfârșitul carierei sale.

Vă lansez un mesaj pentru dumneavoastră, cei care sunteți astăzi

aici cu rugămintea să le transmiteți cele auzite și dezbătute în zilele acestei conferințe tuturor confrăților dvs. care nu au putut veni sau care nu au considerat necesar să vină. Este o problemă esențială pe care o cunoaștem cu toții. De regulă, indiferent de evenimente, fie că este vorba de instruire profesională, de conferințe etc. auditorul este mai mult sau mai puțin același, deși corpul profesional este compus din ansamblul profesioniștilor. Mesajul este: pentru a garanta un audit de calitate trebuie, bineînțeles, să respectați procedurile din interiorul cabinetelor, să adaptați funcționarea internă a acestor proceduri la dimensiunea cabinetului. Un cabinet cu un singur profesionist, cu câțiva salariați nu poate avea aceeași organizare precum un cabinet de audit foarte important, cu sute sau mii de salariați, în funcție de țară.

De asemenea, trebuie să respectați normele de audit - este o cerință; trebuie să respectați conformitatea cu normele IFAC. Aceste norme trebuie să fie larg difuzate și explicate. Trebuie să respectați codul de etică și ansamblul de reguli aplicabile. Trebuie să verificați dacă întreprinderile respectă normele contabile. Trebuie să vegheați la aplicarea lor corectă. Apoi, toate acestea fiind făcute, credibilitatea profesiei de auditor trece prin verificarea aplicării tuturor acestor reguli. Este ceea ce numim controlul de calitate. Trebuie să acceptați controlul de calitate. Chiar dacă aveți sentimentul că v-ați făcut bine treaba, sunteți în aceeași situație ca și întreprinderea ale cărei raportări financiare le examinați - și ea are sentimentul că și-a făcut bine treaba și totuși dvs. o controlați. Așa și dvs., cabinetul dvs. trebuie controlat și să vă lăsați controlat. Acesta

este mijlocul de a ne asigura calitatea, de a ne asigura că ansamblul de reguli este respectat. Totodată, trebuie să existe posibilitatea unei sancționări disciplinare.

Jean PRECOURT, președinte FIDEF

Etica profesională – independența auditorilor

Înainte de a vă vorbi de deontologie, vă voi prezenta pe scurt Federația Internațională a Experților Contabili Francofoni (FIDEF). Misiunea acesteia este aceea de a asigura documentarea în franceză pentru țările membre FIDEF, de a asigura formarea de bază și formarea continuă în țările membre și, evident, de a promova normele profesionale internaționale. FIDEF grupează astăzi 32 de țări, total sau parțial francofone, ca și institutele de normalizare contabilă și cele de învățământ contabil. FIDEF este recunoscută drept organizație regională în cadrul IFAC.

Deontologia este azi parte integrantă a exercițiului profesional și nu ne mai putem imagina că oricare dintre membrii institutului nostru profesional nu este sensibili-

lizat de tema eticii. Arhitectura normelor prezentată de IFAC plasează etica pe primele locuri, chiar înaintea referirii la calitate, și înaintea normelor de asigurare. FIDEF este fidelă normelor internaționale și, în special, deontologiei. Una dintre preocupările sale majore constă în promovarea și adoptarea dispozițiilor emise de IFAC la nivelul membrilor FIDEF.

Aș vrea să fac o prezentare succintă a codului de conduită etică emis de către IFAC. Mai întâi, care este misiunea codului deontologic? Acesta ghidează maniera de exercitare al unei profesii în ceea ce privește drepturile și datoriile membrilor profesiei în raporturile lor cu clienții și cu publicul. Profesiunea dispune de valori comune pe care le putem rezuma astfel: **stăpânirea unei competențe intelectuale** specifice, obținută prin învățare și menținută prin formare profesională, **respectarea valorilor** stabilite de corpul profesional (disciplina), **recunoașterea datoriei** membrilor față de public în ansamblul său. Mai presus de interesul personal, profesionistul contabil trebuie să-și îndrepte atenția către interesul general și către calitatea serviciilor pe care le prestează.

Rolul profesiei de a servi economia nu poate fi contestat și trebuie recunoscut de către toți actorii participanți la viața economică: de la clienți, guverne la investitori, actori care manifestă un interes deosebit pentru calitate și transparență financiară.

În decursul ultimilor ani, profesiunea s-a confruntat cu numeroase probleme de imagine, în special din cauza unor scandaluri financiare pe care le cunoaște toată lumea și care ne-au constrâns să luăm anu-

mite măsuri de consolidare a controlului membrilor săi.

Dincolo de dificultăți, promovarea și adoptarea cât mai largă a normelor internaționale contribuie la securizarea exercițiului profesional. Noul cadru conceptual emis de IFAC conține o varietate de angajamente în care un profesionist se poate angrena. Trebuie să recunoaștem că percepția nuanțelor între aceste tipuri de angajamente nu este întotdeauna ușoară în mediul nostru. Globalizarea economiei solicită, la rândul său, nivele de intervenție și de calitate identice din partea specialiștilor contabili, oricare ar fi țara în care sunt emise raportările financiare. În acest context, este extrem de important ca profesionistul să fie convins de necesitatea plasării eticii în fruntea preocupărilor lor.

Deci cum să abordăm acest subiect? Există două maniere de abordare a eticii profesionale. Prima – abordarea conceptuală – vizează principiile etice și invită pe fiecare profesionist să examineze situațiile pe care le întâlnește prin prisma acestor principii. A doua abordare – pragmatică – presupune identificarea situațiilor care apar, gruparea lor pe grupe omogene și formularea soluțiilor pertinente, cum ar fi, spre exemplu, conflictele de interese etc. În general, oricare ar fi abordarea reținută, factorul esențial este raționamentul profesional care trebuie fundamentat pe probe în orice situație.

Care sunt caracteristicile principale ale codului etic publicat de IFAC? Acesta fixează regulile minime pe care țările membre ale IFAC, printre care și România, trebuie să le respecte. Codul etic al IFAC pornește de la percepțiile următoare: profesionistul contabil acționează

în interesul general și trebuie să respecte principiile etice fundamentale. Codul este structurat în trei părți. Prima parte se referă la regulile generale, a doua tratează situațiile privitoare la auditorii profesioniști de practică publică, respectiv, a treia tratează situațiile privitoare la auditorii profesioniști în afaceri. În curând, o nouă versiune a codului etic va fi emisă de către IFAC, în care noțiunea de independență este obiectul unor dezvoltări ample. Acest aspect este ușor de remarcat atât prin numărul de pagini dedicate independenței în codul etic, cât și prin poziționarea conceptului ca fundament în arhitectura normelor profesionale.

Fiecare dintre noi știe că independența poate fi o chestiune delicată în contextul misiunii de asigurare. Percepția comportamentului nostru de către publicul larg trebuie să rămână o preocupare pe care uzanțele culturale și sociale din fiecare țară nu o fac întotdeauna să fie ușoară. Dispozițiile generale tratate în prima parte a codului se bazează pe abordarea conceptuală evocată anterior, enunțând principiile de bază, cum ar fi: obiectivitatea, competența, diligența profesională, confidențialitatea și respectarea normelor tehnice. Pe baza modelului decizional etic, profesionistul este ajutat să identifice amenințările care-i pot periclita conformitatea cu principiile etice fundamentale, respectiv soluțiile potrivite pentru a rezolva riscurile astfel constatate. Principalele tipuri de amenințări descrise în prima parte a codului se referă la: interesul personal, autoevaluare, reprezentare, familiaritate și intimidare. A doua și a treia parte clarifică aceste tipuri de amenințări prin exemple. Adesea, cuplul principii etice - amenințări este evocat făcân-

du-se referire fie la acceptarea angajamentului, fie la menținerea acestuia. Cu toate acestea, deși în majoritatea cazurilor profesioniștii sunt vigilenți în ceea ce privește respectarea eticii profesionale la momentul inițierii relațiilor cu clienții, în etapa următoare, raționamentul și exigența sunt mult atenuate. De asemenea, respectarea regulilor de succesiune între confrăți aduce în prim-plan momentul final al angajamentului. Deși codul nu conține prevederi etice exprese referitoare la succesiune, există un principiu al politeței (curtoaziei), care prescrie regulile de comunicare între succesori și succedat în ceea ce privește inițierea-finalizarea unui angajament.

Exercitarea profesiei poate determina situații uneori chiar mai dificil de stăpânit, mai ales acolo unde intervine interesul personal, familiaritatea, intimidarea și alte aspecte contextuale sensibile pentru profesioniști. Mecanismele prin care se dorește protecția împotriva acestor situații dificile se grupează în mai multe categorii, acestea fiind adoptate atât de către cabinete, cât și de organisme profesionale prin legislație și reglementări. Astfel, normele profesionale, controlul profesiei, disciplina etc. - sunt elemente care asigură cadrul necesar identificării unor măsuri adecvate de protecție a eticii profesionale. Mecanismele născute din mediul de lucru, cum ar fi, de exemplu, proceduri specifice referitoare la acceptarea și menținerea angajamentelor, permit prevenirea, controlul și soluționarea conflictelor de interes. Profesionistul este invitat să aplice un model decizional și, mai ales, să acumuleze o serie de reflexe vizavi de situațiile care ar putea compromite etica lor; în confruntarea cu astfel de situații el tre-

buie să găsească sau să-și imagineze soluțiile cele mai potrivite pentru a-și asigura protecția. Rolul organizației (cabinetului) este esențial în acest domeniu, mai ales în ceea ce privește sprijinul efectiv acordat profesioniștilor în soluționarea dilemelor etice în spiritul prevederilor codului etic.

Recomandările emise de IFAC în atenția instituțiilor membre se referă la elaborarea unui dispozitiv de etică, precum și a unui dispozitiv de tratare a abaterilor, prin organizarea și funcționarea unei instanțe însărcinate cu disciplina și cu procedurile de sancționare. În același timp, nu trebuie să uităm rolul, nu mai puțin important, pe care pot să-l joace instituțiile în acest domeniu: de a acorda asistență membrilor săi în ceea ce privește identificarea amenințărilor care pun în pericol etica profesională și, mai ales, identificarea măsurilor de protecție adecvate. Este în special una dintre misiunile încredințate Comitetului de Etică care trebuie să interpreteze textele codului, să le illustreze cu situații, să formuleze soluții la întrebările (problemele) lansate de practicieni.

Calitatea pe care publicul o așteaptă de la profesiunea noastră se bazează fundamental pe principiile eticii pe care le-am expus. Dar să nu uităm rigoarea unui mediu tehnic, pe care practicienii trebuie să-o respecte în egală măsură: norme contabile, norme de lucru a căror contribuție la valoarea serviciilor nu poate fi contestată. Este nevoie de cunoașterea tuturor acestor dispozitive pentru ca toate prestațiile oferite de corpul nostru profesional să servească interesului general și să aducă o imagine de calitate în ochii consumatorilor economici.

Modelul actualizării dividendelor

- o posibilă bază de evaluare a acțiunilor ordinare la valoarea justă

Conf.univ.dr. **Elena DOBRE**

Lect.univ.dr. **Irena MUNTEANU**

Universitatea „Ovidius” Constanța

Abstract

Valuation technique for determining the fair value discounted dividend model

- a possible valuation base of common stocks

In the last few years Romanian economy has been continuously growing, boosting at the same time the stock exchange transactions volumes. More and more companies are listed; new investors emerge determining an increase in the public's interest in stocks and their prices. All these companies are regarded as of public interest, in the sense acknowledged by the European Directive concerning statutory audit, and national accounting rules request an application of international financial reporting standards and also audit.

International financial reporting standards impose the valuation of financial instruments at fair value. This value can have multiple evaluation bases such as market value or valuation techniques, if there is a true liquid market, or only specific valuation techniques if there is no liquid market. The valuation of a public interest company's share that has been registering loss cannot be made based on the stock exchange price, because it lacks liquid market or because the company might not even be listed at all.

Key words: common stocks, stock listed, fair value, discounted dividend, valuation techniques

Cuvinte cheie:
acțiuni comune, acțiuni cotate, valoare justă, dividend actualizat, tehnici de evaluare

Introducere

În ultimii ani economia românească a înregistrat o creștere continuă, ceea ce a antrenat și volumul tranzacțiilor bursiere. Din ce în ce mai multe întreprinderi se listează la bursă, apar noi investitori, ceea ce determină o sporire a interesului față de acțiune și valoarea acesteia. Toate aceste entități sunt de interes public în sensul Directivei europene privind auditul statutar, iar reglementările contabile naționale impun aplicarea standardelor internaționale de raportare financiară și auditul statutar. Cerințele standardelor internaționale de raportare financiară impun evaluarea instrumentelor financiare la valoarea justă. Această valoare, la rândul ei, poate avea multiple baze de evaluare, cum sunt valoarea de piață sau tehnici de evaluare, dacă există o piață lichidă, sau numai tehnici de evaluare, specifice, dacă nu există o piață lichidă. Evaluarea acțiunii unei entități de interes public care înregistrează pierdere nu dispune de posibilitatea referinței date de prețul bursier, neavând o piață lichidă sau, mai mult, nefiind listată la bursă. În astfel de situații, evaluarea la valoarea justă a acțiunilor poate fi apreciată prin tehnici de evaluare specifice naturii acestora. În acest context, **considerăm că abordarea unor tehnici de evaluare a acțiunilor la valoarea justă este de actualitate pentru auditorii financiari ce practică auditul statutar.** Modelul prezentat poate fi adoptat de profesioniștii contabili din România ce lucrează la întreprinderi care folosesc IFRS, în scopul aplicării cerințelor privind valoarea justă. Raportarea la valoarea justă este atât în interesul deci-

audit FINANCIAR

denților din mediul financiar al întreprinderii, cât, mai ales, în interesul investitorilor.

Într-o economie de piață, problemele legate de acțiuni și valoarea acestora sunt diverse. În primul rând, există un interes din partea acționarilor și a investitorilor potențiali, care privesc acțiunea ca pe un instrument generator de câștig sau de drepturi. În al doilea rând, există interesul din partea managerului financiar, în deciziile căruia valoarea acțiunii are importanță atât în privința potențialului de atragere a capitalului, cât și în ceea ce privește măsurarea rezultatelor întreprinderii. Nu în ultimul rând trebuie amintit interesul din partea pieței financiare. Modelul de gestiune financiară a întreprinderii ce caracterizează piețele europene și japoneze vizează în primul rând maximizarea valorii întreprinderii. În această optică, acționarii, ca proprietari de acțiuni și implicit de capital, sunt privilegiați în raport cu directorii, cu angajații, cu furnizorii, cu clienții și chiar cu comunitățile locale și cu guvernul. Obiectivul gestiunii financiare a întreprinderii în acest model este susținerea unei rentabilități mari pe o perioadă lungă de timp în scopul degajării de profituri nete pentru acționari. Acest mod de gestiune este etichetat drept „modelul capitalismului participativ” [1], dar exprimă o realitate de largă răspândire. În acest context, problemele legate de obținerea datelor de intrare pentru modelele de evaluare a acțiunilor, de metode de evaluare utilizate la nivel internațional și aplicabile în România prezintă importanță și actualitate.

Actualitatea și utilitatea evaluării acțiunilor pentru auditorii statutari este dată atât de cerințele standardelor de raportare financiară, cât și de cerințele standardelor de audit. Având în vedere necesitatea asigurării conformității reglementărilor naționale în domeniul contabilității cu reglementările Uniunii Europene, în exercițiul financiar al anului 2007, în Ro-

mânia a continuat implementarea graduală a Standardelor Internaționale de Raportare Financiară (IFRS).

Societățile comerciale ale căror valori mobiliare la data bilanțului sunt admise la tranzacționare pe o piață reglementată și care întocmesc situații financiare consolidate au obligația ca, începând cu exercițiul financiar al anului 2007, să aplice Standardele Internaționale de Raportare Financiară¹. Aceste întreprinderi sunt entități de interes public², iar situațiile financiare sunt supuse auditului financiar³.

Verificarea conformității informărilor financiare cu IFRS specifice este una dintre misiunile auditului financiar pe linia certificării calității informațiilor financiare destinate publicității.

În cazul acțiunilor, conformitatea informărilor financiare este dată de IFRS 7 Instrumente financiare- Raportare financiară, care reține din IAS 32 Instrumente financiare - Descriere și raportare financiară, informații privind metodele și evaluările necesare pentru determinarea valorii juste pentru diferite clase de active financiare și datorii financiare. Cerințele de raportare financiară privind instrumentele financiare, inclusiv acțiunile comune, sunt:

- valoarea justă bazată pe prețuri bursiere sau pe tehnici de evaluare, dacă există o piață lichidă;
- valoarea justă bazată exclusiv pe tehnici de evaluare, dacă nu există o piață lichidă și profit recunoscut contabil;

Considerații teoretice. Metodologia cercetării

Abordarea temei necesită introducerea unor noțiuni teoretice, utilizate în cadrul cercetării și anume: valori

1 Ordinul Ministrului Finanțelor Publice nr. 21/2006 privind aplicarea Standardelor Internaționale de Raportare Financiară publicat în M. Of. nr. 602/2006

2 Ordinul Ministrului Finanțelor Publice nr. 907/2005 privind aprobarea categoriilor de persoane juridice care aplică reglementări contabile conforme cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară, respectiv reglementări contabile conforme cu directivele europene, publicat în M. Of. nr. 597/2005. Prin entități de interes public se înțeleg:

a) instituțiile de credit;

b) societățile de asigurare, asigurare-reasigurare și de reasigurare;

c) entitățile reglementate și supravegheate de Comisia Națională a Valorilor Mobiliare;

d) societățile comerciale ale căror valori mobiliare sunt admise la tranzacționare pe o piață reglementată;

e) companiile și societățile naționale;

f) persoanele juridice care aparțin unui grup de societăți și intră în perimetrul de consolidare de către o societate-mamă care aplică Standardele Internaționale de Raportare Financiară;

g) persoanele juridice, altele decât cele prevăzute mai sus, care beneficiază de împrumuturi nerambursabile sau cu garanția statului.

3 Ordinul Ministrului Finanțelor Publice nr. 1752/2005, modificat și completat prin Ordinul Ministrului Finanțelor Publice nr. 2374/2007, publicat în M. Of. nr. 25/2008

mobiliare, abordarea pe bază de venit (Discounted Cash Flow), modelul Gordon Shapiro.

Valorile mobiliare sunt instrumente sau titluri negociabile, care pot fi tranzacționate de terți în condițiile legii, cu respectarea prevederilor specifice ale emisiunii și ale actului constitutiv al emitentului. Principalele categorii de valori mobiliare care poartă drepturi de coproprietate asupra emitentului sunt acțiunile (în cazul societăților pe acțiuni) Acționarii au așteptări diferite legate de remunerare, de rentabilitate sau de risc. Acțiunile ordinare asigură proprietarilor, alături de alte drepturi, posibilitatea de a încasa un venit variabil denumit dividend, repartizat în măsura în care firma realizează un profit net la finele exercițiului financiar. Acțiunile preferențiale asigură un dividend garantat, de cele mai multe ori fix, plătit înaintea de drepturile aferente acțiunilor ordinare. [2].

În cazul titlurilor de participare ce reprezintă titluri de coproprietate (acțiuni sau părți sociale), achiziționate cu scop investițional pe termen mediu și lung principiul de evaluare este diferit în funcție de cota de participare. Dacă este vorba despre un pachet de drepturi de control sau majorare se evaluează întreaga societate emitentă după cea mai adecvată metodologie, valoarea participăției rezultând ca un procent din valoarea totală a capitalului propriu. Dacă este vorba despre un pachet minoritar, se evaluează ca o bază minoritară.

De exemplu, în cazul întreprinderilor cotate se multiplică cotația cu numărul acțiunilor deținute. În cazul abordării pe bază de venit, în metoda capitalizării venitului, se poate capitaliza dividendul estimat a fi obținut la perpetuitate sau se poate considera profitul net rezultat din previziuni. În cazul abordării prin metoda cash-flow, fluxul supus actualizării poate fi cel de dividend sau fluxul la dispoziția acționarilor [3].

În structura financiară a întreprinderii se identifică atât resursele la dispoziția întreprinderii, cât și modul în care se vor distribui fluxurile generate de activitățile sale. Astfel, apare ideea corelației între costul capitalului și așteptările de rentabilitate ale proprietarilor și creditorilor firmei. Legătura rentabilitate - risc fiind recunoscută este interesant de analizat costul capitalului în funcție de aversiunea la risc a investitorilor. Astfel, se introduce noțiunea de activ financiar fără risc și rată fără risc, în cazul titlurilor obligațiunilor emise de stat.

De asemenea, în cazul evaluării riscului investițional într-o firmă apare incertitudinea legată de obținerea

rentabilității anticipate. Cu cât riscul perceput de investitori este mai mare cu atât aceștia vor solicita o rentabilitate mai mare.

În evaluarea acțiunilor ordinare una din semnificațiile costului capitalului propriu este de *rată de rentabilitate* așteptată de investitori, pentru afaceri care se desfășoară în aceleași condiții de risc. Din această perspectivă poate fi apreciat costul capitalului propriu ca fiind egal cu rata medie de rentabilitate pentru firme comparabile în termeni de risc și rentabilitate, atâta timp cât aceasta reflectă așteptările investitorului mediu.

În cazul abordării pe bază de venit se distinge ca metode de evaluare cele bazate pe tehnicile de actualizare sau capitalizare. Aceste metode sunt recomandate în special în cazul întreprinderilor care continuă să funcționeze, sursa valorii afacerii fiind activitățile de exploatare operaționale la data evaluării.

Metoda se bazează pe ipoteza că valoarea unui activ ce aduce venituri este dată de suma actualizată a fluxurilor de numerar viitoare așteptate a fi generate de activul respectiv în perioada deținerii sale. În cazul evaluării acțiunilor se actualizează fluxurile de numerar la dispoziția acționarilor, dividendele sau profitul net.

Identificarea informațiilor în cazul acțiunilor listate

Cercetarea se bazează pe obținerea datelor de intrare pentru modelele folosite. De aceea, este importantă alegerea informațiilor utile. Pentru exemplificare, am ales cazul acțiunilor IBM listate la bursa din New York.

Primele două coloane din tabelul 1 conțin valorile cele mai mari și cele mai mici pentru prețul la care acțiunea a fost tranzacționată în 52 săptămâni. În coloanele 3 și 4 sunt specificate tipul acțiunii și simbolul acesteia. În coloana 5 este prezentat costul capitalului propriu prin valoarea dividendului plătit: 4,84 arată că firma plătește acționarilor un dividend anual în numerar de 4,84 \$ pe acțiune, plătit în trimestrul patru. Randamentul acțiunii, definit ca raport între dividendul anual în dolari și prețul acțiunii, este exprimat în procente (coloana 6, tabel 1).

În coloana 7 este publicată rata câștigului pentru ultimele patru trimestre. Volumul se referă la numărul de

Tabel 1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Maxim	Minim	Acțiune	Simbol	Divid.	Random. (%)	Preț/Câștig	Volum	Preț maxim	Preț minim	Preț de închidere	Variație
123	93	IBM	IBM	4,84	4,2	16	14591	115	113	114,75	+1,37

Sursa: Zvi Bodie, Robert Merton- *FINANCE, Prentice Hall, 2000, pg. 235*

acțiuni tranzacționate la bursă în ziua curentă. Tranzacționarea se face de obicei în loturi de câte 100 acțiuni. Investitorii care vor să investească în volum mai mic (loturi adiționale) plătesc în cele mai multe cazuri comisioane suplimentare brokerilor. Coloanele 9-12 ale tabelului 1 arată prețul maxim și minim al acțiunii în ziua curentă, cursul de la închidere și variația față de prețul de închidere anterior.

Modelul actualizării dividendului (Dividend Discounted Model - DDM)

În modelul actualizării dividendului (DDM) se calculează valoarea actuală a acțiunii ca valoare prezentă a dividendelor ce se așteaptă a fi plătite în viitor. Orice model de actualizare a dividendului pleacă de la observația că un investitor în acțiuni ordinare așteaptă un dividend consistent și o modificare a prețului acțiunii [4].

Considerăm următoarea situație: un acționar așteaptă de la acțiunea ABC un dividend de 5 \$ pe acțiune (notat D_1) și un preț al acțiunii la sfârșitul anului de 110 \$ pe acțiune (notat P_1). Considerăm rata de actualizare de 15% (notată k) ca fiind rata așteptată de investitorii cumpărători ai acțiunii ordinare ABC. Rentabilitatea așteptată $E(r)$ se obține ca sumă dintre dividendul plătit în anul 1 și variația prețului per acțiune, adică $P_1 - P_0$, raportată la prețul inițial al acțiunii P_0 .

$$E(r_1) = \frac{D_1 + P_1 - P_0}{P_0} \quad (1)$$

În exemplul considerat avem:

$$0.15 = \frac{5 + 110 - P_0}{P_0} \quad (2)$$

cu precizarea că în cazul modelului DDM rata de rentabilitate așteptată la sfârșitul perioadei este egală cu rata de capitalizare k .

Din relația (1) se poate deduce formula pentru prețul curent al acțiunii în funcție de prețul estimat a fi obținut din vânzarea titlului la sfârșitul anului 1:

$$P_0 = \frac{D_1 + P_1}{1 + k} \quad (3)$$

Cu alte cuvinte, prețul reprezintă valoarea prezentă a dividendului așteptat însumat cu variația prețului acțiunii, actualizate cu rata de rentabilitate așteptată.

În cazul acțiunii ABC se obține:

$$P_0 = \frac{5 + 110}{1.15} = 100\$ \quad (4)$$

Calcululele făcute pe un an pot fi generalizate. Astfel, în cel de-al doilea an se obține:

$$P_1 = \frac{D_2 + P_2}{1 + k} \quad (5)$$

și înlocuind în relația (3) se obține:

$$P_0 = \frac{D_1 + \frac{D_2 + P_2}{1 + k}}{1 + k} = \frac{D_1}{1 + k} + \frac{D_2 + P_2}{(1 + k)^2} \quad (5)$$

Repetând procedeul, se obține formula generală:

$$P_0 = \frac{D_1}{1 + k} + \frac{D_2}{(1 + k)^2} + \dots + \frac{D_n}{(1 + k)^n} + \frac{P_n}{(1 + k)^n} = \sum_{t=1}^n \frac{D_t}{(1 + k)^t} + \frac{P_n}{(1 + k)^n}$$

unde $D_1, D_2, \dots, D_n$ sunt dividendele corespunzătoare anilor 1, 2, ..., n , iar P_n este prețul estimat a fi obținut din vânzarea titlului în anul n . Precizăm că în relația (6) sunt considerate doar dividendele și prețul de revânzare al acțiunii deoarece se ține cont de veniturile accesibile acționarului minoritar. Acesta nu se poate baza decât pe rezultatul acțiunii, deoarece el nu poate influența politica investițională, finanțarea sau politica de dividend.

Astfel, se poate spune că modelul este relevant în cazul evaluării unei acțiuni ordinare sau în cazul pachetelor fără influență notabilă în decizie sau al celor nesemnificative.

Aplicarea metodei actualizării dividendului în cazul unei creșteri constante a acestuia

Modelul teoretic prezentat mai sus și ecuația (6) se referă la o perioadă nemărginită de timp, situație care nu se regăsește în realitate. Pentru a avea aplicabilitate practică trebuie acceptate niște ipoteze conforme cu realitatea economică, ceea ce duce la simplificarea modelului și la posibilitatea de a fi aplicat în unele cazuri concrete.

Considerăm următorul exemplu, în care dividendele *Stredygrowth Corporation* au o rată anuală de creștere constantă $g=10\%$, prezentată în tabelul 2.

Tabel 2 - Dividende viitoare estimate

D_1	D_2	D_3	...
5\$	5.5\$	6.05\$	...

Sursa: Zvi Bodie, Robert Merton- *FINANCE, Prentice Hall, 2000, p. 236*

Din formula dobânzii compuse rezultă că:

$$D_t = D_1(1+g)^{t-1} \quad (7)$$

Introducând în ecuația (6) se obține:

$$P_0 = \frac{D_1}{1+k} + \frac{D_1(1+g)}{(1+k)^2} + \dots + \frac{D_1(1+g)^{n-1}}{(1+k)^n} + \frac{P_n}{(1+k)^n} =$$

$$= \frac{D_1}{1+k} \left[1 + \frac{1+g}{1+k} + \dots + \left(\frac{1+g}{1+k} \right)^{n-1} \right] + \frac{P_n}{(1+k)^n} \Rightarrow$$

$$P_0 = \frac{D_1}{1+k} \times \frac{1 - \left(\frac{1+g}{1+k} \right)^n}{1 - \frac{1+g}{1+k}} + \frac{P_n}{(1+k)^n} \quad (8)$$

Pentru n suficient de mare,

$$\left(\frac{1+g}{1+k} \right)^n \rightarrow 0$$

și

$$\frac{P_n}{(1+k)^n} \rightarrow 0$$

iar relația (8) devine:

$$P_0 = \frac{D_1}{k-g} \quad (9).$$

Pentru exemplul considerat,

$$P_0 = \frac{5}{0.15-0.1} = 100\$$$

Relația (9) se numește **Modelul Gordon Shapiro** sau **Modelul Creșterii Dividendului**.

Se observă că dacă rata de creștere a dividendului este 0 (zero) atunci evaluarea prețului acțiunii se face prin formula valorii prezente în cazul perpetuu:

$$P_0 = \frac{D_1}{k} \quad (1)$$

Trebuie precizat că modelul este util atâta timp cât rata de creștere așteptată a dividendului este mai mică decât rata de actualizare a pieței.

Altfel, valoarea P_0 ar fi explozivă.

Model propus pentru evaluarea acțiunii unei companii care înregistrează pierdere

Pentru că până acum am abordat numai problema evaluării acțiunii în condițiile în care compania emitentă se estimează că va obține profit, se impune prezentarea unui model care să poată fi utilizat în evaluarea acțiunilor unei firme care obține pierdere.

Vom considera cazul unei întreprinderi pentru care se estimează că, în perioada de proiecție, în primii ani, se înregistrează pierdere, iar ulterior va înregistra profit. Acesta este cazul, de pildă, al multor întreprinderi nou înființate și care derulează activități în domeniul internetului.

În modelul introdus vom considera o proiecție pe 7 ani și vom prezenta ca date de intrare profitul (în ultimii 4 ani) sau pierderea pe acțiune (în primii 3 ani). Începând cu anul al 8-lea, vom considera că firma va obține o creștere constantă a dividendului cu 3% pe an. Pentru întreprinderea în cauză putem considera costul capitalului situat în intervalul 20%-25%.

În tabelul 3 sunt prezentate datele de intrare și calculele financiare necesare obținerii valorii acțiunii.

Tabel 3

	Anul 1	Anul 2	Anul 3	Anul 4	Anul 5	Anul 6	Anul 7
P	-10	-8	-4	5	10	20	30
g							3,0%
k	23,0%	23,0%	23,0%	23,0%	23,0%	23,0%	23,0%
Valoarea reziduală (Vr)							155
Factorul de actualizare: $1/(1+k)^t$	0,813	0,661	0,537	0,437	0,355	0,289	0,233
Profitul actualizat exclusiv valoarea reziduală	-8,13	-5,288	-2,148	2,185	3,55	5,78	7,05
Profitul actualizat inclusiv valoarea reziduală	-8,13	-5,288	-2,148	2,185	3,55	5,78	43,425
Valoarea acțiunii fără includerea valorii reziduale	2,999						
Valoarea acțiunii incluzând valoarea reziduală	39,374						

Sursa: Calcule proprii

Pentru a determina valoarea acțiunii s-a utilizat formula:

$$V = \frac{P_1}{1+k} + \frac{P_2}{(1+k)^2} + \dots + \frac{P_7}{(1+k)^7} + \frac{Vr}{(1+k)^7} = 39.374$$

calculele parțiale fiind prezentate în tabelul 3.

Notățiile folosite reprezintă:

P_i - Profitul (sau pierderea) pe acțiune în anul i ;

g - rata de creștere a profitului pe acțiune începând cu anul al 7-lea;

k - costul capitalului utilizat de companie;

Vr - valoarea reziduală pe acțiune calculată la începutul anului 7

Modelul prezentat mai sus poate fi utilizat atât în evaluarea acțiunii unor societăți tinere, cât și în cazul unor companii care efectuează investiții foarte mari și pentru care se estimează o perioadă de câțiva ani în care se va înregistra pierdere.

Concluzii

Pentru a realiza o corectă evaluare a acțiunilor este necesară cunoașterea particularităților acestora [5]. Într-o viziune clasică, acțiunile comune dau dreptul de vot în adunarea generală a acționarilor, dar divi-

dendele încasate vor fi variabile, în funcție de performanțele financiare ale societății comerciale emitente.

În același timp, acțiunile preferențiale, chiar dacă nu dau drept de vot, garantează obținerea unui dividend fix, indiferent de evoluția performanțelor societății comerciale emitente, cât timp profitul net al acesteia permite distribuirea acestei sume sub formă de dividende.

Nu se poate afirma că un anumit tip de acțiune este preferabil celuilalt, opțiunea pentru unul sau pentru altul fiind expresia atitudinii investitorului, în primul rând față de risc. Astfel, aceste particularități se reflectă și în utilizarea modelului adecvat de evaluare a acțiunilor .

Modelele de evaluare a acțiunii pe bază de venit sunt utilizate permanent pe piețele financiare mature, dar pot fi adaptate și la condițiile din România.

Alegerea modelului este deosebit de importantă deoarece rezultatul obținut în ipoteze corecte va duce la determinarea unei valori de piață. În alegerea modelului sunt foarte importanți o serie de factori, cum ar fi:

- relevanță, calitatea și cantitatea informațiilor din mediul extern și intern al întreprinderii;
- corectitudinea predictibilității evoluției mediului extern al întreprinderii;
- ciclul de viață în care se află întreprinderea;
- perioada de previziune.

Referitor la acest ultim factor, trebuie specificat că, în economiile dezvoltate, perioada de previziune este de aproximativ 10 ani, dar pentru România se fac previziuni pe maxim 5-7 ani.

În ceea ce privește alegerea modelului de evaluare se va ține cont de cadrul general de aplicare. De exemplu, utilizarea modelului Gordon Shapiro este limitată de ipotezele pe care se bazează și anume:

- piața de aplicare este eficientă, cu costuri de tranzacții și fiscalitate neglijabile;
- întreprinderea nu are capital împrumutat;
- există o rată de creștere constantă.

Aceste observații aproape exclud posibilitatea utilizării modelului pe piață din România.

Totuși, modelul poate fi acceptat și utilizat dacă un număr semnificativ de analiști de pe piața de capital, precum și investitorii consideră că ratele k și g pot fi estimate rezonabil.

În concluzie, modelele prezentate pot fi aplicate în economia românească dacă ipotezele sunt satisfăcute sau pot fi adaptate la condițiile existente.

Relevanța rezultatului obținut este dată de o previziune cât mai exactă a fluxului de numerar, a profitului și respectiv a dividendelor, cât și de alegerea potrivită a ratelor.

Pentru evaluarea unor drepturi minoritare sau a valorii unei singure acțiuni este recomandat să se extrapoleze politicile existente la data evaluării și să se folosească proporția existentă între datoriile și capitalurile proprii.

Bibliografie

- Bodie Zvi, Merton Robert - *FINANCE*, Prentice Hall, 2000
- Dragotă Victor - *Evaluarea acțiunilor societăților comerciale*, Editura Economică, 2005
- Eiteman David, Arthur Stonehill, Michael Moffett - *Gestion et finance internationales*, Pearson Education France, 2004
- Manășe Daniel - *Diagnosticul și evaluarea întreprinderilor cotate și necotate*, IROVAL, București 2005
- Stan Sorin - *Evaluarea întreprinderii*, IROVAL, București 2006

Noutăți legislative de la ANAF

- *Ordinul președintelui Agenției Naționale de Administrare Fiscală nr. 718 /2008* pentru aprobarea categoriilor de impozite, taxe, contribuții și alte venituri ale bugetului general consolidat care pot fi plătite on-line (prin internet) de către persoanele fizice, prin intermediul cardurilor bancare, publicat în Monitorul Oficial nr. 347 din 6 mai 2008
- *Ordinul ministrului economiei și finanțelor nr. 1311/2008* pentru aprobarea Procedurii de îndreptare a erorilor materiale din documentele de plată întocmite de debitori privind obligațiile fiscale, publicat în Monitorul Oficial nr. 340 din 2 mai 2008
- *Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 50/2008* pentru instituirea taxei pe poluare pentru autovehicule, publicată în Monitorul Oficial nr. 327 din 25 aprilie 2008
- *Ordinul președintelui Agenției Naționale de Administrare Fiscală nr. 613/2008* privind modificarea anexei nr. 1 la Ordinul președintelui Agenției Naționale de Administrare Fiscală nr. 975/2006 pentru aprobarea Listei contribuabililor declarați inactivi și a Listei contribuabililor reactivați, publicat în Monitorul Oficial nr. 330 din 25 aprilie 2008
- *Ordinul ministrului economiei și finanțelor nr. 1224/2008* pentru aprobarea modelului și conținutului formularului „Declarație privind subvențiile sau transferurile primite de la bugetul de stat, neregularizate și nerestituite în termenul legal” publicat în Monitorul Oficial nr. 329 din 25 aprilie 2008
- *Ordin al președintelui Agenției Naționale de Administrare Fiscală nr. 614/2008* privind modificarea anexei nr. 1 la Ordinul președintelui Agenției Naționale de Administrare Fiscală nr. 1.039/2007 pentru aprobarea listei contribuabililor inactivi și a listei contribuabililor reactivați, publicat în Monitorul Oficial nr. 327 din 25 aprilie 2008
- *Ordinul ministrului economiei și finanțelor nr. 1146/2008* pentru aprobarea Normelor metodologice privind întocmirea și depunerea situațiilor financiare trimestriale ale instituțiilor publice, precum și a unor raportări financiare lunare în anul 2008 publicat în Monitorul Oficial nr. 315 din 22 aprilie 2008

Estimările contabile - piatră de încercare pentru contabilitate și audit

Drd. *Mariana Adriana DEACONU*,
Ministerul Economiei și
Finanțelor

Drd. *Alexandrina Teodora BORFOAIA*,
Ministerul Economiei și
Finanțelor

Cuvinte cheie:
estimare contabilă,
provizioane,
situații financiare,
utilizatorii situațiilor
financiare

Abstract

Accounting estimates - corner stone for accounting and audit

The article presents the accounting estimates and explains their importance for the financial statements. It also presents few solutions in order to obtain those estimates able to correctly approximate the future effects of the previous financial operations. We also try to analyze those tools able to increase the user's confidence in the financial statements and the accounting possibilities to better reflect the value of items about the entity financial position.

The management of the entity establishes the "accounting estimates". These estimates must be established in such a manner not to affect the financial position of the entity. There is the risk that the management estimates are incorrect, that's why a good analyze and understanding of the hypotheses used for this purpose is necessary, an order assure the conformity with the international accounting provisions and with the real cases in relation to their application. It is necessary to identify the real purpose of the accounting estimates, to analyze their necessity and effects as well as the management involvement in the process of establishing the accounting estimates.

The accounting estimates must be established with responsibility in order to assure the financial statements users that the financial statements are not considerably affected by denatured accounting estimates.

Key words: access, profession, auditor, exam

Estimările contabile sunt realizate de conducerea entității. Aceste estimări trebuie făcute astfel încât să nu deformeze poziția financiară a entității. Există riscul ca estimările contabile făcute de conducere să nu fie corecte, de aceea trebuie să se analizeze și să se înțeleagă bine ipotezele folosite în acest scop, să se urmărească conformitatea cu prevederile standardelor de contabilitate și condițiile concrete ale aplicării lor. Trebuie să se identifice scopul real al estimărilor contabile, să se analizeze necesitatea și efec-

tele lor și implicarea conducerii în procesul estimărilor contabile. Estimărilor contabile trebuie să fie făcute cu responsabilitate, astfel încât să asigure beneficiarii că situațiile financiare nu sunt afectate în mod semnificativ de estimări contabile denaturate.

Importanța estimărilor contabile

Situațiile financiare sunt întocmite și prezentate de diverse entități

pentru utilizatori din întreaga lume și oferă informații utile pentru adoptarea deciziilor economice. Obiectivul situațiilor financiare generale este de a oferi informații despre poziția financiară, performanța și fluxurile de numerar ale unei întreprinderi, utile pentru o gamă largă de utilizatori în luarea deciziilor economice. Situațiile financiare prezintă, de asemenea, rezultatele gestionării de către conducerea entității a resurselor încredințate. Situațiile financiare întocmite cu acest scop răspund necesităților comune majorității utilizatorilor. În fapt, aproape toți utilizatorii iau decizii economice, de exemplu, pentru [1]:

- (a) a hotărâți când să cumpere, să păstreze sau să vândă părți de capital;
- (b) a evalua capacitatea de gestionare sau responsabilitatea conducerii;
- (c) a evalua capacitatea entității de a-și plăti personalul și de a oferi alte beneficii angajaților;
- (d) a evalua garanția pe care entitatea o poate oferi pentru creditele ce i-au fost acordate;
- (e) a determina politicile fiscale;
- (f) a determina profitul și dividendele ce pot fi distribuite;
- (g) a elabora și utiliza date statistice privind venitul național; sau
- (h) a reglementa activitățile entităților.

În aceste condiții se pune întrebarea: **cum ar trebui să fie întocmite situațiile financiare pentru a satisface nevoile utilizatorilor?**

Mulțimea utilizatorilor situațiilor financiare include investitorii actuali și potențiali, personalul angajat, creditorii, furnizorii și alți creditori comerciali, clienții, guvernele și instituțiile acestora, precum și publi-

cul. Deși nu toate cererile de informații ale utilizatorilor pot fi satisfăcute de situațiile financiare, există cerințe comune tuturor utilizatorilor. Întrucât investitorii oferă entității capitalul, atunci, dacă situațiile financiare le satisfac nevoile de informare, putem considera că ele vor satisface și exigențele celorlalți utilizatori.

Informațiile oferite de situațiile financiare sunt apreciate de utilizatori atunci când sunt inteligibile, relevante, credibile și asigură comparabilitatea. Informația din situațiile financiare este credibilă atunci când nu conține erori semnificative, nu este părtinitoare, iar utilizatorii pot avea încredere că reprezintă corect ceea ce și-a propus să reprezinte sau ceea ce așteaptă, în mod rezonabil, să reprezinte. Situațiile financiare sunt credibile atunci când reprezintă cu fidelitate tranzacțiile și alte evenimente, pe care acestea fie și-au propus să le reprezinte, fie este de așteptat, în mod rezonabil, să le reprezinte.

Multe din informațiile din situațiile financiare prezintă riscul de a oferi o reprezentare a cărei credibilitate este îndoielnică. Aceasta nu se datorează părtinirii, ci mai degrabă dificultăților inerente, fie în identificarea tranzacțiilor și a altor evenimente ce urmează a fi evaluate, fie în conceperea și aplicarea tehnicilor de evaluare și prezentare care să transmită mesaje adecvate referitoare la aceste tranzacții și evenimente. În anumite cazuri, evaluarea efectelor financiare ale elementelor poate fi atât de incertă încât entitățile, în general, nu le recunosc în situațiile financiare. În alte cazuri, se consideră totuși relevantă recunoașterea elementelor respective și prezentarea, în același timp, a riscului de eroare ce planează asupra recunoașterii și evaluării lor.

Informația cuprinsă în situațiile financiare trebuie să fie neutră. Situațiile financiare nu sunt neutre dacă, prin selectarea și prezentarea informațiilor, influențează luarea unei decizii sau formularea unui raționament, pentru obținerea unui rezultat sau a unui obiectiv predefinit.

Cei care elaborează situațiile financiare se confruntă cu incertitudini care, inevitabil, planează asupra multor evenimente și circumstanțe, cum ar fi încasarea creanțelor îndoielnice, durata de utilizare probabilă a imobilizărilor corporale, numărul eventualelor reclamații cu privire la produsele în garanție etc. Astfel de incertitudini sunt recunoscute prin prezentarea naturii și valorii lor, dar și prin exercitarea prudenței la întocmirea situațiilor financiare.

Prudența înseamnă găsirea acelor estimări contabile, asociate condițiilor de incertitudine date, care să nu supraevalueze activele și veniturile, iar datoriile și cheltuielile să nu fie subevaluate.

Exercitarea prudenței nu ar trebui să permită, de exemplu, constituirea de rezerve ascunse sau provizioane excesive, subevaluarea deliberată a activelor sau veniturilor, dar nici supraevaluarea deliberată a datoriilor sau cheltuielilor. Altfel, situațiile financiare nu mai sunt neutre și credibile.

Exemplul nr. 1

Pentru întocmirea situațiilor financiare de la 31.12.2007, S.C. „ALFA” S.A. dispune de următoarele informații:

1. Societatea acordă o garanție de 10 luni pentru unul din produsele sale. Experiența arată că aceste produse sunt extrem de fiabile și nici unul nu a fost returnat în perioada de garanție.

2. Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorilor a intentat un proces împotriva societății deoarece susține că etichetarea unuia dintre produsele sale era inadecvată. Tribunalul a acceptat plângerea acesteia și a dat instrucțiuni ca S.C. „ALFA” S.A. să modifice etichetele tuturor produselor fabricate după 1 noiembrie 2007. Societatea s-a conformat acestei decizii, înlocuirea etichetelor generând costuri în valoare de 200.000 lei.
3. Societatea vinde 10.000 bucăți dintr-un alt produs, oferind pentru acesta în fiecare an o garanție de un an. Pe baza experiențelor trecute și a estimărilor inginerilor se estimează că 500 bucăți din acest produs vor avea nevoie de reparații, evaluate în medie la 300 lei/buc.

Este necesară constituirea unui provizion pentru elementele de mai sus ?

Soluții:

1. Nu este necesară constituirea unui provizion întrucât, potrivit datelor statistice, nu este probabilă ieșirea unor resurse din societate.
2. Nu este necesară recunoașterea unui provizion, costurile de înlocuire a etichetelor fiind suportate pe cheltuieli.
3. Este necesară constituirea unui provizion deoarece se preconizează o ieșire de resurse din societate (care încorporează beneficii economice) legate de reparațiile asigurate potrivit garanțiilor acordate, la costuri ce pot fi evaluate credibil.

Orice entitate trebuie să prezinte în situațiile financiare informații despre estimările semnificative privind perioadele viitoare și alte

surse importante de incertitudine la data bilanțului, care prezintă un risc ridicat de a genera o ajustare a valorii contabile a activelor și datoriilor în anul financiar următor.

Aceste informații trebuie să includă natura estimărilor și valoarea lor contabilă la data bilanțului.

Din cauza incertitudinilor inerente ce acompaniază desfășurarea activităților, multe elemente ale situațiilor financiare nu pot fi evaluate cu precizie, ci doar estimate. Procesul de estimare implică raționamente bazate pe cele mai recente informații credibile avute la dispoziție. Se pot solicita, de exemplu, estimări ale:

- (a) clienților incerți;
- (b) uzurii morale a stocurilor;
- (c) valorii juste a activelor și datoriilor financiare;
- (d) duratei de viață utile, precum și ale modului preconizat de consumare a beneficiilor economice viitoare încorporate în activele amortizabile;
- (e) obligațiilor privind warantele. [2].

Utilizarea unor estimări rezonabile reprezintă o parte esențială a întocmirii situațiilor financiare și nu subminează credibilitatea acestora.

Definirea estimărilor contabile și auditarea acestora

Standardele internaționale de audit menționează că „estimările contabile” reprezintă o aproximare a valorii unui element în absența unor mijloace de evaluare precise. Sunt menționate ca exemple: „provizioanele de reducere a valorii stocurilor și a creanțelor la valoarea lor realizabilă estimată; provizi-

oanele pentru recuperarea valorii activelor imobilizate de-a lungul duratei de viață utilă a acestora; veniturile angajate; impozitele amânate; provizioanele pentru pierderi provenite în urma unui proces; pierderi din contracte de construcții în derulare; provizioanele pentru satisfacerea garanțiilor” [3]. Aceste estimări trebuie făcute în conformitate cu prevederile Standardelor Internaționale de Contabilitate. Aceste standarde stabilesc condițiile în care pot fi recunoscute estimările contabile în situațiile financiare. Auditarea situațiilor financiare în care sunt prezente estimări contabile prezintă un risc de denaturare semnificativă ridicat.

De aceea, auditorul trebuie să obțină probe de audit suficiente, care să certifice dacă aceste estimări sunt rezonabile, respectiv dacă datele pe care acestea se bazează sunt precise, complete și relevante, iar procedurile și metodele utilizate pentru realizarea lor sunt adecvate structurilor bilanțiere cărora li se aplică.

Recunoașterea estimărilor contabile

Recunoașterea structurilor situațiilor financiare este procesul încorporării în bilanț sau în contul de profit și pierdere a unui element care îndeplinește criteriile de recunoaștere. Un element care aparține unei structuri a situațiilor financiare trebuie recunoscut în cazul în care:

- (a) este probabil ca acest element să genereze în viitor un beneficiu economic sau să determine o ieșire de resurse din entitate; și
- (b) elementul are un cost sau o valoare care poate fi evaluată în mod credibil.

Recunoașterea elementului implică descrierea în cuvinte a respectivului

element și evaluarea sa sub forma unei anumite sume, precum și includerea respectivei sume în bilanț sau în contul de profit și pierdere.

Elementele care satisfac criteriile de recunoaștere trebuie prezentate în bilanț sau în contul de profit și pierdere. Nerecunoașterea acestor elemente face ca ele să nu poată fi prezentate în situațiile financiare.

În cazul provizioanelor, recunoașterea acestora în situațiile financiare se efectuează numai dacă sunt îndeplinite cumulativ următoarele condiții [4]:

- o entitate are o obligație curentă (legală sau implicită) generată de un eveniment anterior;
- este probabil ca o ieșire de resurse care încorporează beneficii economice să fie necesară pentru a onora obligația respectivă; și
- poate fi realizată o estimare credibilă a obligației.

Un eveniment trecut se consideră că dă naștere unei obligații prezente dacă este o probabilitate mai mare de 50 % să existe o obligație prezentă la data bilanțului [5].

Exemplul nr. 2

La 31.12.2005 S.C. „BETA” S.A. estimează costurile de curățare a unei suprafețe pe care se află o hală industrială ce va fi dezactivată, la 350.000 lei peste 10 ani. Rata de ajustare la risc este de 5%.

Evidențiați situația provizioanelor în bilanț și contul de profit și pierdere în perioada 2005-2007.

Soluție:

Coeficienții de actualizare pentru rata de ajustare la risc de 5 % sunt 0,614 pentru 10 ani, 0,645 pentru 9 ani și respectiv 0,677 pentru 8 ani.

31.12.2005

Se recunoaște în bilanț un provizion de restaurare a amplasamentului:

$$212 = 151 \quad 214.900 = (350.000 \times 0,614)$$

„Construcții”   „Provizioane”

31.12.2006

Se suplimentează provizionul pe seama contului de profit și pierdere:

$$681 = 151 \quad 10.850 = (350.000 \times 0,645 - 214.900)$$

„Cheltuieli de exploatare privind amortizările, provizioanele și ajustările pentru depreciere”   „Provizioane”

31.12.2007

Se suplimentează provizionul pe seama contului de profit și pierdere:

$$681 = 151 \quad 11.200 = (350.000 \times 0,677 - 225.750)$$

„Cheltuieli de exploatare privind amortizările, provizioanele și ajustările pentru depreciere”   „Provizioane”

Situații financiare \ Perioada	2005	2006	2007
Bilanț	214.900	225.750	236.950
Cont de profit și pierdere	-	10.850	11.200

În procesul de evaluare a îndeplinirii sau neîndeplinirii criteriilor de recunoaștere în situațiile financiare, elementele trebuie comparate cu pragul de semnificație. Recunoașterea unui element trebuie să țină cont și de interdependența structurilor. În cazul în care un element corespunde definiției și îndeplinește criteriile de recunoaștere pentru o anumită structură, de exemplu – active, se impune automat recunoașterea unei alte structuri, de exemplu, venituri sau datorii [6].

Se poate realiza un „lifting” al situațiilor financiare prin intermediul provizioanelor ?

Efectuarea unei analize atente a incidenței provizioanelor asupra performanțelor unei întreprinderi este absolut necesară. Practica a dovedit că provizioanele sunt utilizate adesea pentru diminuarea rezultatului exercițiului prin suplimentarea cheltuielilor atunci când se înregistrează profit și contribuie la îmbunătățirea rezultatului atunci când se reiau la venituri în exercițiile financiare cu performanțe slabe. Liftingul rezultatului poate conduce la creșterea valorii firmei prin diminuarea riscului asociat fluxurilor de trezorerie viitoare, asigurându-se astfel o stabilitate în distribuirea dividendelor. Ori, ținând cont că dividendele vărsate sunt un element

cheie în determinarea cursului burser pe anumite piețe, se poate concluziona că netezirea inițiată de manageri are un impact asupra așteptărilor investitorilor [7].

Tratamentul fiscal al estimărilor contabile

În România sunt recunoscute și acceptate pentru a fi deduse fiscal, printre altele:

- a) pierderile înregistrate la scoaterea din evidență a creanțelor neîncasate, în următoarele cazuri:
- procedura de faliment a debitorilor a fost închisă pe baza hotărârii judecătorești;
  - debitorul a decedat și creanța nu poate fi recuperată de la moștenitori;
  - debitorul este dizolvat, în cazul societății cu răspundere limitată cu asociat unic, sau lichidat, fără succesori;
  - debitorul înregistrează dificultăți financiare majore care îi afectează întreg patrimoniul.
- b) cheltuielile cu provizioane și rezerve, în limita prevăzută de Codul Fiscal în vigoare [8];
- c) amortizarea, în limita prevăzută de Codul Fiscal în vigoare.

Spre exemplu, contribuabilul are dreptul la deducerea provizioanelor:

- pentru garanții de bună execuție acordate clienților;
- constituite în limita unui procent de 100% din valoarea creanțelor asupra clienților, înregistrate de către contribuabili, care îndeplinesc cumulativ următoarele condiții:
  - sunt înregistrate după data de 1 ianuarie 2007;
  - creanța este deținută la o persoană juridică asupra căreia

este declarată procedura de deschidere a falimentului, pe baza hotărârii judecătorești prin care se atestă această situație;

- nu sunt garantate de altă persoană;
- sunt datorate de o persoană care nu este persoană afiliată contribuabilului;
- au fost incluse în veniturile impozabile ale contribuabilului.

Reducerea sau anularea oricărui provizion care a fost anterior dedus se include în veniturile impozabile, indiferent dacă reducerea sau anularea este datorată modificării destinației provizionului, lichidării, divizării, fuziunii contribuabilului sau oricărui alt motiv. Prin constituirea unui provizion se înțelege și majorarea acestuia.

Cheltuielile aferente achiziționării, producerii, construirii, asamblării, instalării sau îmbunătățirii mijloacelor fixe amortizabile se recuperează din punct de vedere fiscal prin deducerea amortizării. Ministerul Economiei și Finanțelor elaborează normele privind clasificarea și duratele normale de funcționare a mijloacelor fixe.

Pentru mijloacele fixe amortizabile, deducerile de amortizare se determină fără a lua în calcul amortizarea contabilă. Câștigurile sau pierderile rezultate din vânzarea ori din scoaterea din funcțiune a acestor mijloace fixe se calculează pe baza valorii fiscale a acestora, care reprezintă valoarea fiscală de intrare a mijloacelor fixe, diminuată cu amortizarea fiscală.

În concluzie

De ce mai este necesară atunci evaluarea și înregistrarea depreciilor și provizioanelor în condițiile în care numai o parte sunt deductibile fiscal?

Chiar dacă nu sunt deductibile fiscal depreciile și provizioanele contribuie la reprezentarea fidelă a poziției financiare a entității. Utilizatorii situațiilor financiare (mai ales investitorii) sunt interesați în primul rând de mărimea capitalului propriu al entității. Reprezentarea în situațiile financiare a capitalului propriu, la o valoare cât mai apropiată de cea reală, este esențială pentru utilizatori întrucât aceștia își fundamentează deciziile plecând de la nivelul său.

Bibliografie

1. Standardele Internaționale de Raportare Financiară, *Cadrul general pentru întocmirea și prezentarea situațiilor financiare*, Editura CECCAR, București, 2007
2. Standardele Internaționale de Raportare Financiară, *IAS 8 Politici contabile, modificări în estimările contabile și erori*, Editura CECCAR, București, 2007
3. Standardul Internațional de Audit 540, *Auditul estimărilor contabile*, Audit financiar 2006, Editura Irecson, București, 2007
4. Standardele Internaționale de Raportare Financiară, *IAS 37 Provizioane, datorii contingente și active contingente*, Editura CECCAR, București, 2007
5. Hennie Van Greuning, *Standardele internaționale de raportare financiară: Ghid practic (bilingv)*, The World Bank, Irecson, București, 2006, p. 182
6. Peter ATRILL, David HARVEY, Eduard McLANEY, *Accounting for Business*, Butterworth-Heinemann, Oxford, 2001, p.171
7. Cormier D., Magnan M., Morard B. *The contractual and value relevance of reported earnings in a dividend-focused environment*, European Accounting Review, Volume 9, Number 3, 1 September 2000
8. Legea 571 /2003 privind Codul fiscal, valabil la 01.01.2008 (art. 21, 22)

Prof. univ. dr. **Dumbravă
PARTENIE**,
Universitatea „Babeș-
Bolyai” Cluj-Napoca

Dr. ec. **Cornel CRIȘAN**,
Ministerul Apărării
Naționale

Cuvinte cheie:
operator din economie,
partener, imperfecțiuni,
auditul - auditat

Operatorii din economie sunt în permanență preocupați de îmbunătățirea performanțelor lor pentru a beneficia de maximum de avantaje oferite de mediul de afaceri. Una dintre modalitățile de atingere a acestor obiective o reprezintă și descentralizarea luării deciziei pentru a asigura relevanța și implementarea operativă a lor.

În asemenea împrejurări, de exemplu, managerul unei entități publice își va pune imperativ întrebări privind eficiența controlului exercitat în entitate de el însuși și de colaboratorii săi.

Funcția de audit intern oferă, din acest punct de vedere o asigurare rezonabilă că activitățile desfășurate, deciziile luate sunt sub control și că în acest fel contribuie la realizarea obiectivelor entității, la adăugarea de valoare. În caz contrar, funcția de audit

Puncte de vedere

Auditul intern și managementul - parteneri în realizarea obiectivelor entității

Abstract

The Internal Audit and the management - Partners Carrying out the Objectives of the Entity

In this paper it is stressed the idea that the internal audit and the management have to be partners in efficient administration of the risks associated with the activities carried out within an entity.

It is affirmed with arguments that the audit function itself have to be audited and the management of an entity cannot be an exception, the auditor demonstrating the independence through his/her professionalism.

It is affirmed the extension of the concept of internal audit without exonerate it by imperfection of its definition.

Key words: operator by economy, partener, imperfection, to be audited

Introducere

intern trebuie să ofere soluții și recomandări pentru remedierea disfuncțiilor.

Tocmai pentru aceasta, auditul intern evaluează sistemele de conducere și control intern, adică capacitatea entității de a îndeplini în mod eficace obiectivele care le-au fost stabilite, în condițiile unui control eficient asupra riscurilor inerente asociate activităților desfășurate în cadrul entității.

Auditorii interni și managerul trebuie priviți, după cum se precizează și în literatura de specialitate, ca parteneri și nu ca adversari, având aceleași obiective, printre care eficacitatea actului de management și atingerea țințelor propuse. Managerii trebuie să înțeleagă recomandările auditorilor, să perceapă ajutorul pe care-l primesc pentru stăpânirea riscurilor care apar și evoluează continuu, raportat la poziția acestora în cadrul entității.

Auditul intern este la începutul definirii și afirmării

Auditorii interni evaluează sistemul de control intern al entității și dau o asigurare rezonabilă managementului general referitor la funcționalitatea acestuia.

Cum este și normal, profesia de audit intern s-a redefinit de-a lungul anilor pentru a răspunde necesităților în continuă schimbare ale entităților. Axate, la început, pe probleme contabile, obiectivele auditului intern s-au deplasat spre depistarea principalelor riscuri ale entităților și evaluarea controlului intern al acestora.

Funcția de audit intern¹ este, după opiniile specialiștilor, încă la primii pași în comparație cu funcțiile tradiționale ale unei entități (producție, marketing, financiar - contabilă etc.), existând la această dată unele firme care se află în primul stadiu al implementării acesteia.

Auditul intern este o funcție universală atât pentru că se aplică tuturor tipurilor de entități, indiferent de mărimea sau natura acestora, la toate nivelurile organizatorice, cât și datorită faptului că se aplică tuturor funcțiilor specifice entităților.

Auditul intern a pătruns și s-a generalizat în sectorul public unde „...toate administrațiile adoptă în mod progresiv Auditul Intern care trebuie să le permită să facă un pas semnificativ spre eficacitate, securitate și calitate”.² Însăși funcția de audit intern trebuie să fie supusă auditului. Se poate oare vorbi de un audit al auditului? Desigur că realizarea unui audit al auditului este un fapt necesar și posibil atât din punct de vedere al principiilor, cât și chiar al practicii.

În doctrină, sunt exprimate și unele rezerve cu privire la faptul că funcția managerială ar trebui să constituie excepția ce confirmă regula, deci funcția managerială să nu se auditeze. Nu împărtășim această opinie și milităm pentru auditarea inclusiv a sistemelor de conducere (manageriale), chiar dacă o astfel de exercitare a funcției de audit trebuie să depășească două obstacole foarte dificil de trecut: **a) obstacolul creat de echipa managerială**, care nu-și cunoaște bine funcția

și **b) obstacolul creat de auditor** care trebuie să evalueze managementul organizației fără a genera împotrivirea și reacția negativă a acestuia din urmă.

Auditul intern este o funcție periodică pentru cei auditați, permanentă în raport cu ansamblul organizației, iar periodicitatea misiunii de audit este invers proporțională cu nivelul riscurilor asociate funcțiilor, operațiunilor și activităților auditate, respectiv, la un risc ridicat periodicitatea misiunii de audit este mică, iar la un risc scăzut, aceasta este mare.

În acest fel, auditul intern devine o funcție deosebit de importantă, responsabilă și independentă ce adaugă plusvaloare organizației și îmbunătățește semnificativ mediul cultural al acesteia.

Adevărata independență a auditorului intern o constituie profesionalismul său și respectarea valorilor și principiilor prevăzute în codul deontologic: integritatea, obiectivitatea, confidențialitatea și competența.

Delimitări în funcționarea auditului public intern

Noțiunea de audit poate fi definită ca o examinare profesională a unor informații în vederea exprimării unei opinii responsabile și argumentată prin raportarea ei la un referențial (normă, criteriu, cerință, principii) de calitate pentru a fi pusă la dispoziția unor utilizatori de informații.

Referitor la auditul public, considerăm că acesta reprezintă o multitudine de acțiuni corelate, desfășurate de organe specializate în domeniu, care să fie în măsură să realizeze un diagnostic al sistemului sub aspectul regularității și performanței managementului.

Bazele organizării în entități publice a auditului public intern au fost create odată cu apariția O.U.G. nr.119/1999 privind auditul intern și controlul financiar preventiv³ și a Legii nr.672/2002 privind auditul public intern⁴, țara noastră beneficiind în momentul

1 Dumbravă P., Crișan C. – Analiza comparativă a conceptului de audit intern și control intern la entitățile publice. Revista „Audit Financiar” nr. 2/2007

2 RENARD, J., Theorie et pratique de l'audit interne, Editions d'Organisation Paris, France, 2002, tradusă în România printr-un proiect al PHARE sub coordonarea Ministerului Finanțelor Publice, București, 2003, p.34

3 O.U.G.nr.119 / 199 privind auditul public intern și controlul financiar preventiv, modificată și completată cu Legea nr.301 / 2002, Legea nr.84 / 2003, M.O. nr. 195 / 2003.

4 Legea nr.672 / 2002 privind auditul public intern, M.Of. nr. 953 /2002

de față de un cadru normativ riguros și modern, acceptat de Comisia Europeană și compatibil cu sistemele similare din țări membre ale U.E.

În România, auditul intern a fost adoptat ca un termen folosit în domeniul controlului financiar, însă cu timpul s-a reușit **delimitarea conceptelor de control intern și audit intern**.

Considerăm că auditul intern își va atinge obiectivele numai dacă există un sistem de control intern organizat, formalizat, periodic, constituit din standarde și norme profesionale, ghiduri procedurale, coduri deontologice (nu etice) care să susțină morală profesională, având în vedere faptul că asupra auditorului nu trebuie să planeze suspiciunea.

Entitățile publice sunt în permanență confruntate cu îmbunătățirea performanțelor lor într-un mediu care să le aducă toate garanțiile. Această îmbunătățire este din ce în ce mai căutată prin intermediul unei descentralizări a luării deciziei pentru a asigura relevanța și implementarea rapidă. În aceste condiții managerul entității publice, așa după cum s-a arătat, își va pune în mod normal întrebări privind eficiența controlului asupra funcționării instituției exercitat de către el însuși și de colaboratorii săi.

În opinia noastră, auditul intern include în aria sa de referință:

- **conceptul de audit intern**, care precizează câteva elemente indispensabile:
  - auditul intern efectuează misiuni de asigurare și consiliere;
  - domeniile sale de responsabilitate sunt riscul, controlul intern și administrarea entității;
  - finalitatea auditului intern este aceea de a adăuga valoare organizațiilor.
- **codul deontologic**, care furnizează auditorilor interni principiile și valorile ce le permit să-și orienteze practica profesională în funcție de contextul specific;
- **normele (standardele) profesionale pentru practica auditului intern**, care își ghidează auditorii în vederea îndeplinirii misiunilor și în gestionarea activităților;
- **modalități practice de aplicare**, care comentează și explică normele (standardele) și recomandă cele mai bune practici;

- **sprejuzinul pentru dezvoltarea profesională**, construit, în principal, din lucrări și articole de doctrină, din documente ale colocviilor, conferințelor și seminariilor.

Începând cu anul 1999, în economia românească este introdus prin lege **auditul intern** pentru entitățile publice. „*Această premisă absolută a produs multe dezbatere de idei, multe reorganizări ale controlului și separarea acestuia de audit. Conturarea auditului intern a impus definirea și a auditului extern*”.⁵

Din această succintă prezentare rezultă că, în materie de independență, nu sunt suficiente nici atașarea structurii de audit la cel mai înalt nivel ierarhic și nici urmărirea realizării obiectivității. Practica în domeniu ne arată că adevărata **independență** a auditorului intern o constituie **profesionalismul** său, deoarece dacă este un profesionist va descoperi disfuncții importante, va face recomandări pertinente și se va implica în viața entității prin îmbunătățirea performanțelor acesteia.

Imperfecțiuni ale definirii auditului intern

Auditul este creator de valoare. În acest sens împărtășim concepția lui Xavier de Phily, fostul președinte al I.I.A., și susținem că plusvaloarea auditorului intern nu este raportul său de audit, acesta din urmă fiind doar un mijloc de comunicare, nici chiar recomandările lui. Valoarea lui constă în capacitatea acestuia de a face entitatea să prospere. Auditorul intern este, deci, creator de valoare prin intermediul economiilor pe care le generează, al oportunităților pe care le creează și al pierderilor evitate ca urmare a activității sale.

Definiția oficială a auditului intern a fost adoptată de către I.I.A. în iunie 1999 și este următoarea:

„Auditul intern este o activitate independentă și obiectivă care dă unei organizații o asigurare în ceea ce privește gradul de control deținut asupra operațiunilor, o îndrumă pentru a-i îmbunătăți operațiunile și contribuie la adăugarea unui plus de valoare.

Auditul intern ajută această organizație să își atingă obiectivele evaluând, printr-o abordare sistematică și metodică, procesele sale de management al

⁵ Ghiță, M., Sprânceană, M. Auditul intern al instituțiilor publice, Editura Tribuna Economică, București, 2004.

riscurilor, de control și de conducere a întreprinderii, făcând propuneri pentru a consolida eficacitatea”.

Această definiție marchează, fără îndoială, un progres substanțial în raport cu celelalte enunțate anterior, dar nu este perfectă, ci perfectibilă deoarece conține unele aspecte pozitive esențiale, dar și unele imperfecțiuni.

Remarcăm, din conținutul acestei definiții următoarele aspecte pozitive:

- definiția oficială este „*voluntaristă*” deoarece arată mai mult ceea ce trebuie să fie auditorul intern față de ceea ce este în realitate, contribuind astfel la identificarea drumului ce urmează a fi parcurs;
- definiția insistă pe independența structurii și auditorului;
- definiția extinde rolul auditorului intern, subliniind funcția sa de „*consilier*”, mergând chiar mai departe și sugerând auditorului să-și aducă o contribuție substanțială la conducerea organizației;
- definiția cere auditorului o cvasiasigurare a judecăților pe care le formulează.

Principalele imperfecțiuni ale definiției oficiale le apreciem a fi următoarele:

- nu se precizează realitatea că „*auditul intern se exercită în interiorul unei organizații*”;
- utilizarea regretabilă a cuvântului „*activitate*” pentru a califica rolul auditului intern, în loc de „*funcție*”, știut fiind faptul că o activitate este mai puțin complexă decât o funcție, fapt ce-l situează pe responsabilul său pe o poziție subalternă.

Prin Legea nr.672/2002 privind auditul public intern și Ordonanța Guvernului nr.37/2004 pentru modificarea și completarea reglementărilor privind auditul intern⁶ a fost reglementat auditul intern la entitățile publice, cu privire la formarea și utilizarea fondurilor publice și administrarea patrimoniului public, ca activitate funcțional independentă și obiectivă.

Legea include următoarele categorii de entități publice: autoritatea publică, instituția publică, regia

autonomă, compania/societatea națională, societatea comercială la care statul sau o unitate administrativ-teritorială este acționar majoritar și care are personalitate juridică.

Auditul intern al entităților economice din domeniul privat este reglementat prin Legea nr.133/2002⁷, pentru aprobarea O.U.G. nr.75/1999, republicată⁸, privind activitatea de audit financiar și prin Hotărârea Camerei Auditorilor Financiar din România din 19.04.2007, pentru aprobarea Normelor de Audit Intern sub cele două forme, control intern și audit public intern în conformitate cu prevederile aquisului comunitar în materie, cât și legiferarea completă a controlului intern (cea mai puțin instituționalizată formă de control financiar în România) prin „*adoptarea Codului controlului intern, care să cuprindă ansamblul normelor de reglementare a controlului intern la nivelul instituțiilor și autorităților publice*”.⁹

Înlăturarea unor disfuncțiuni existente în reglementarea auditului intern

În România, auditul intern a fost adoptat ca un termen la modă în domeniul controlului financiar și de gestiune, însă, cu timpul, s-a reușit delimitarea conceptelor de control intern și audit intern.

După cum este bine cunoscut, implementarea auditului public intern în România este de dată relativ recentă, activitatea în cauză încadrându-se în efortul general de perfecționare a managementului financiar al instituțiilor publice, Ordonanța Guvernului nr. 119/1999 privind auditul intern și controlul financiar preventiv marcând un moment important în evoluția auditului intern.

Cu toate că acest concept a fost introdus în practica economico-financiară de mai mulți ani, auditul intern mai este confundat cu controlul financiar de gestiune, controlul intern, inspecția sau cu alte forme de control. Implementat în țara noastră din 1999, pe fondul armonizării cadrului normativ intern cu legislația

6 O.G.R. nr.37/2004 pentru modificarea și completarea reglementărilor privind auditul intern, M.Of. nr.91/31.01.2004.

7 Legea nr.133/2002, M.Of. nr.230/05.04.2002.

8 O.U.G.R. nr.75/1999, republicată, M.Of. nr.598/22.08.2003, p.28

9 Ordinul Ministrului Finanțelor Publice nr. 946 / 2005 pentru aprobarea Codului controlului intern, cuprinzând standardele de management/control intern la entitățile publice și pentru dezvoltarea sistemelor de control managerial, Monitorul Oficial nr. 675/2004.

europăeană, auditul intern a fost definit în Ordonanța Guvernului nr. 119/1999 ca fiind o „o activitate organizată independent în structura unei instituții publice și în directă subordonare a conducătorului acesteia, care constă în efectuarea de verificări, inspecții și analize ale sistemului propriu de control intern, în scopul evaluării obiective a măsurii în care acesta asigură îndeplinirea obiectivelor instituției publice și utilizarea resurselor în mod economic, eficace și eficient și pentru a raporta conducerii constatările făcute, slăbiciunile identificate și măsurile propuse de corectare a deficiențelor și de ameliorare a performanțelor sistemului de control intern”.

Ordonanța Guvernului nr. 119/1999, considerată ca fiind „certificatul de naștere” al auditului public intern, a pus bazele acestei activități în țara noastră, stabilind pentru prima dată atribuțiile și competențele organelor de audit, fără însă a le delimita de cele ale controlului intern și, în special, de cele ale controlului financiar de gestiune, fapt ce a generat unele confuzii care mai persistă încă.

Sursa acestor confuzii și interpretări eronate rezidă, după opinia noastră, din faptul că:

- actul normativ care a pus bazele acestei activități în țara noastră nu a fost dedicat, în exclusivitate auditului public intern, Ordonanța Guvernului nr. 119/1999 făcând referiri și la controlul financiar preventiv;
- în definirea conceptului de audit public intern sunt menționate „inspecțiile” ca activități proprii ale structurilor de audit, exprimare de natură să nască/perpetueze neclarități și confuzii de identificare a celor două concepte;
- structurile de audit public intern au luat ființă pe scheletul fostelor organisme de control financiar de gestiune, fără ca locul acestora să fie ocupat de alte structuri de control similare;
- pe fondul dispariției, din tabloul organelor de control, a celor de control financiar de gestiune, auditul public intern a preluat și competențele acestora.

Conceptul de audit public intern a fost repus în drepturile sale legale, în deplină armonie, de această dată, cu reglementările similare europene, prin intrarea în vigoare la începutul anului 2003 a Legii nr. 672/2002 privind auditul public intern, acesta fiind definit ca „activitate funcțional independentă și obiectivă, care dă asigurări și consiliere conducerii pentru buna administrare a veniturilor și cheltuielilor publice,

perfecționând activitățile structurilor auditate; ajută unitatea auditată să își îndeplinească obiectivele printr-o abordare sistematică și metodică, care evaluează și îmbunătățește eficiența și eficacitatea sistemului de conducere bazat pe gestiunea riscului, a controlului și a proceselor de administrare”.

Actuala reglementare, acceptată de Comisia Europeană și armonizată cu sistemele similare din țările membre ale Uniunii Europene, este modernă, nu lasă loc de interpretări și ambiguități, fiind adecvată exercitării unui act de audit performant.

Considerații asupra normelor profesionale

Pentru respectarea principiilor de bază în activitatea de audit intern, auditorii trebuie să-și exercite activitatea cu conștiinciozitate și pricepere, fiind preocupați în permanență de pregătirea profesională continuă.

Institutul Internațional de Audit Intern (I.I.A.), care reunește instituțiile naționale din peste 120 țări, pe lângă faptul că imprimă auditului o funcție importantă, desfășoară și activități variate de cercetări, formare profesională, relații cu diferite universități, conferințe și colocvii, relații cu administrațiile centrale sau locale.

În opinia noastră, auditul intern este o funcție importantă pentru că a determinat:

- descentralizarea și extinderea ariei geografice de activitate a organizațiilor fie de nivel mare, mediu sau mic;
- înmulțirea sectoarelor de activitate în care funcția a pătruns;
- perfecționarea politicilor de gestionare a entităților;
- transformarea culturii organizaționale în sensul evoluției către o cultură de specializare în cadrul căreia evaluarea performanțelor controlului intern este considerată a fi o funcție alături de cele clasice;
- extinderea în sectoare în care nu pătrunseseră: sectorul public și I.M.M. - urile.

De asemenea, considerăm că auditul intern este o funcție abordată într-o manieră diversă, generată de câteva realități:

- existența organizațiilor care practică auditul intern de mai multe decenii alături de cele care tocmai l-au descoperit;

- există încă auditori interni care nu se consacră exclusiv activităților de audit intern, ci mai îndeplinesc și alte funcții;
- subordonarea unor structuri de audit funcțiunii financiar – contabile a entității;
- lipsa unor uniformizări și omogenizări universale a terminologiei procedurilor, documentelor și practicilor de lucru;
- orientarea activităților și misiunilor auditorilor interni către operațional, în paralel cu abordarea unor teme din ce în ce mai variate și din ce în ce mai specializate.

Pentru stabilirea rolului auditului public intern trebuie să pornim de la faptul că funcția de audit public intern se exercită în limita **Normelor profesionale** stabilite de către Comunitatea Internațională a Auditului Intern, care au devenit obligatorii și unanim acceptate.

Actualele norme au intrat în vigoare la 1 ianuarie 2002 și reprezintă cea de-a patra etapă dintr-un amplu proces de revizuire a Normelor profesionale care au avut loc în anii 1981, 1991 și 1995.

Aplicarea normelor auditului intern determină:

- definirea principiilor de bază;
- furnizarea unui cadru de referință;
- stabilirea criteriilor de apreciere;
- cadrul propice desfășurării unui permanent proces de perfecționare.

Părțile constitutive ale Normelor profesionale sunt următoarele:

- codul deontologic;
- normele de calificare – enunță caracteristicile serviciilor de audit și calificarea profesională a persoanelor ce le încadrează;
- normele de funcționare – definesc activitățile auditului intern, precum și criteriile de calitate ale exercitării funcției;
- normele de implementare;
- modalități practice de implementare (MPA).

Primele patru serii de norme sunt obligatorii, iar MPA sunt facultative, dar sunt acceptate ca autoritate în materie.

Normele conțin tot ceea ce trebuie știut despre auditul intern. Este adevărat că nu se învață auditul intern doar citind normele, dar cunoașterea temeinică a

acestora constituie **condiția indispensabilă a exercitării responsabile și eficiente a funcției**. *Codul deontologic* descrie normele prin enunțarea a patru principii, fără respectarea cărora funcția nu-și justifică existența:

- **integritatea** – obligă structura și personalul ce o încadrează să fie mai presus de orice bănuieți;
- **obiectivitatea** - derivă din principiul integrității;
- **confidențialitatea** – este imperativă, cu excepția obligativității respectării procedurilor legale de gestionare și transmitere a informațiilor;
- **competența** – presupune perfecționarea continuă a pregătirii profesionale.

Modul clar și practic de aplicare a celor patru principii poate fi rezumat în următoarele reguli de conduită: a îndeplini corect misiunea; a respecta misiunea; a respecta legea; a nu participa la activități ilegale; a respecta etica; a fi imparțial; a nu accepta nimic ce poate compromite decizia; a evidenția faptele semnificative; a proteja informațiile; a nu avea nici un fel de beneficiu personal; a nu face decât ceea ce poate face; a-și îmbunătăți competențele; a respecta Normele.

Normele profesionale se compun dintr-un număr de articole principale (diferit de la o normă la alta) care, la rândul lor, sunt împărțite în mai multe articole subsidiare și norme de implementare.

Normele de implementare reprezintă enunțuri care sunt asociate normelor de calificare și asigură perfecta coerență între acestea și definiția auditului intern.

Utilitatea normelor rezidă în :

- crearea unității obiectivelor și a metodei;
- constituirea edificiului de dezvoltare durabilă a funcției de audit intern;
- ridicarea auditului intern la nivelul funcțiilor organizate și certificate;
- creșterea autorității în exercitarea funcției de audit intern.

Normele profesionale dezvoltă foarte mult tema fraudei. MPA1210 A.2– definește fraudă într-un sens larg ca reprezentând „**toate iregularitățile și actele ilegale comise cu intenția de a înșela**”.

Ce se întâmplă însă dacă actul nu este ilegal, prin urmare, dacă se înșeală cu acte în regulă ? Dar dacă nu există intenția de a înșela ? Răspunsurile la aceste două întrebări vor diferi în funcție de etica și cultura structurii de audit și a auditorilor ce o încadrează.

Conform normei NI1210.A2, a descoperi înseamnă a căuta indicii ce constituie posibile elemente constitutive ale fraudei (tranzacții neautorizate, neefectuarea sau evitarea controalelor, cheltuieli exagerat de mari, neefectuarea concediilor, lipsa rotației personalului pe posturi importante, cadouri excesive, lipsa unor proceduri scrise și a unor dispozitive de control intern). Din proprie experiență putem afirma că Noel Ponce are perfectă dreptate atunci când afirmă că „*frauda crește din lipsă de transparență*”¹⁰ acesta fiind motivul pentru care controlul intern reprezintă cea mai bună cale de prevenire a fraudei. Acționând pentru sporirea eficacității controlului intern, auditul intern luptă de fapt împotriva fraudei.

Dar norma 1210. A2 afirmă că auditorii interni nu sunt specialiști în detectarea fraudei, anchetatori sau polițiști, rolul acestora rezumându-se la efectuarea următoarelor activități specifice și anume:

- informarea autorităților competente;
- realizarea unor investigații complementare;
- colaborarea cu specialiști în cazul în care aceștia din urmă o solicită;
- asigurarea că toate măsurile de control intern au fost adoptate și implementate pentru a preveni apariția germenilor unor fraude viitoare.

„Dezastrul falimentar al unor sisteme economice, organizații, instituții etc. contemporane, provine din lipsa unor elemente ale contextului procesual. Acesta poartă întotdeauna amprente: incompatibilității manageriale, rigidității față de rigorile legii, lipsei viziunii strategice și practicării unor stiluri de management ineficiente”¹².

Este indubitabil faptul că auditul, prin sfera sa de activitate și obiectivele pe care le are de realizat, acționează în folosul managerului entității, prezentându-i cu obiectivitate, profesionalism și independență, riscurile asociate activităților și proceselor relative la patrimoniu, furnizându-i acestuia, prin recomandările formulate, soluțiile de remediere a disfuncțiilor constatate.

Sinteza propunerilor

Evaluarea controlului intern și gestiunea eficientă a riscurilor unei entități nu pot avea loc dacă auditul intern și managementul nu sunt tratați ca parteneri.

De asemenea, în lucrare s-a sugerat extinderea perimetrului auditului intern, care ar cuprinde: conceptul de audit intern; codul deontologic; normele (standardele); modalitățile practice de aplicare și sprijinul pentru dezvoltarea profesiei.

S-a amendat definiția auditului intern pentru imperfecțiunile pe care le conține, susținându-se că și managementul trebuie supus auditării.

Bibliografie

- Dumbrovă, P., Crișan, C., „Analiza comparativă a conceptelor de audit intern și control intern la entitățile publice”. *Revista Audit Financiar*, București nr. 2, 2007
- Ghiță M., *Auditul intern*, Editura Economică, București, 2004
- Ghiță, M., Sprânceană, M., *Auditul intern al instituțiilor publice*, Editura Tribuna Economică, București, 2004
- Oprean I., *Control și audit financiar-contabil*, Editura Intelcredo, Deva, 2002
- Renard J., *Theorie et pratique de l'audit interne*, Editions d'Organisation, Paris, France, 2002, tradusă în România printr-un proiect finanțat de PHARE, sub coordonarea Ministerului Finanțelor Publice, București, 2003
- Institutul Francez al Auditorilor Consultanți - Norme profesionale ale auditului intern
- *** O.U.G.R. nr. 75/1999, republicată, M.Of. nr. 598/22.08 2003
- *** O.U.G. nr.119/1999, privind auditul public intern și controlul financiar preventiv, modificată și completată cu Legea nr. 301/2002, Legea nr.84 / 2003, M.O. nr. 195/2003
- *** Legea nr. 672/2002 privind auditul public intern, M.Of. nr. 953/2002
- *** O.G.R. nr. 37/2004 pentru modificarea și completarea reglementărilor privind auditul intern, M.Of. nr. 91/31.01.2004
- *** Hotărâre pentru acordarea încrederii Guvernului nr. 24/29 decembrie 2004, M.Of. nr. 1265/29.12. 2004
- *** Ordinul Ministrului Finanțelor Publice nr. 946/2005 pentru aprobarea Codului controlului intern, cuprinzând standardele de management/control intern la entitățile publice și pentru dezvoltarea sistemelor de control managerial, Monitorul Oficial nr. 675/2004

10 RENARD, J., op.cit.

11 MIHUȚ, I., Management, Editura Universității „1 Decembrie 1988”, Alba Iulia.

Abordarea „cibernetică” a sistemului de control al calității în firmele de audit

Prof.univ.dr. *Gheorghe POPESCU*, dr.ec. *Veronica POPESCU*,
Academia de Studii Economice, București
Preparator univ.drd. *Cristina POPESCU*,
Universitatea București

Abstract

The cybernetic approach of the quality control system in audit companies

The cybernetic approach of the quality control system in audit companies provides a unitary and consistent presentation of the basic components of the quality system and of the interdependencies in such upon the continuous application and improvement process. The basic mechanisms are emphasized regarding: the definition of policies and implementation of quality control procedures; quality self-assessment, control and monitoring; improvement and development of the quality control system.

Grounded on the idea according to which it is easier to give evidence of the results correctness by demonstrating the correctness of the algorithm by which such is obtained, there are emphasized the main policies and procedures implemented in order to achieve such policies, within the integrated system for performing quality works.

The audit company should implement quality control policies and procedures in order to obtain reasonable insurance that the company and its personnel are in compliance with the professional standards and normative prerequisites and that the reports drafted by the company or the mission partners are appropriate depending on the circumstances.

The quality control system should be an open system, consistently applied, which could contribute to the development of the internal culture in respect with attitude towards quality. The decisive role of the management is underlined, which by its messages and attitude determines the induction of internal culture, imposing consistency in achieving quality works.

Key words: Quality controls, quality system, quality personnel, self-assessment, monitoring, self-regulation

Cuvinte cheie:
controale de calitate,
sistem al calității,
personal de calitate,
autoevaluare, monitorizare,
autoreglare (feed-back)

Introducere

Codul Etic al IFAC și Standardele Internaționale de Control al Calității constituie componentele de bază comune tuturor activităților firmelor de audit, conferind încredere, neutralitate, obiectivitate și profesionalism rezultatelor muncii auditorilor*. Verificarea corectitudinii unui sistem este mult mai greu de realizat și de demonstrat pe baza rezultatelor, uneori complexe și de cele mai multe ori foarte specifice. Practica a impus un mecanism mult mai eficace de validare a corectitudinii rezultatelor unui proces (Popescu, V. 2006) prin demonstrarea corectitudinii fiecărei componente și a calității sistemului care le integrează. Altfel spus, rezultatele vor fi corecte dacă fiecare prelucrare este corectă. În consecință, combinarea sau succesiunea acestor prelucrări este corectă. Poate și acesta este motivul pentru care, în noua abordare IFAC, controlul calității, căruia i-au fost rezervate codurile ISQC 1-99 reprezintă, alături de Codul Etic, o componentă primordială în structura deciziilor emise de Consiliul pentru Standarde Internaționale de Audit și Asigurare (IAASB).

Definite ca (IFAC, 2007, 149): „Politicile și procedurile adoptate de o firmă, menite să îi ofere o asigurare rezonabilă în legătură cu faptul că firma și personalul său respectă standardele profesionale și cerințele legale și de reglementare și că rapoartele emise de firmă sau de partenerii din cadrul misiunii sunt adecvate în împrejurările

* Sub forma unei succinte comunicări, articolul de față a fost prezentat de prof.univ.dr. Gheorghe Popescu în atelierul „Asigurarea calității activității de audit”, din cadrul Conferinței internaționale „Auditul transfrontalier: profesionalism și independență” din 11 aprilie 2008

date” – **controalele de calitate** sunt cheia și componentele esențiale ale întregului eșafodaj.

Construirea unui sistem unitar și eficace care să confere încredere în rezultatele generate impune: definirea politicilor și procedurilor care oferă confortul asigurării calității muncii desfășurate; autoevaluarea și monitorizarea eficacității implementării procedurilor care impun realizarea politicilor stabilite alături de un mecanism suplă și operațional de perfecționare și autoreglare al sistemului.

Definirea politicilor și implementarea procedurilor de control al calității

Rezultatele de calitate se pot obține utilizând un **personal de calitate**, cu simțul responsabilității, cu conștiința de a fi angajat și preocupat de toate sarcinile și acțiunile încredințate; cu simțul disciplinei (sentimentul de a face parte dintr-o organizație și de a respecta constrângerile materiale și morale), motivat și cu un comportament adecvat. Acestea sunt doar câteva dintre argumentele care impun necesitatea definirii politicilor și procedurilor adecvate (OECD, 2005) pentru *recrutarea, selecția, formarea și dezvoltarea profesională, evaluarea și promovarea* angajaților dintr-o firmă de audit.

O politică importantă instituită cere ca *personalul din cadrul firmei să adere la principiile de independență, integritate, obiectivitate, confidențialitate și conduită profesională*.

Politicile și procedurile cu privire la independența, integritatea, obiectivitatea, confidențialitatea și conduita profesională vor fi comunicate personalului de la toate ni-

velurile din cadrul firmei, luându-se măsurile necesare pentru a avea certitudinea că acestea sunt bine înțelese și corect aplicate, prin:

- informarea personalului asupra politicilor și procedurilor firmei, recomandând personalului să se familiarizeze cu acestea;
- sublinierea independenței atitudinii mentale în programele de instruire și în supravegherea și revizuirea activităților de audit;
- informarea periodică a personalului cu privire la acele entități cărora li se aplică politici independente.

Natura, durata și întinderea politicilor și procedurilor unei firme de audit în ceea ce privește controlul calității depind de: natura activității sale, răspândirea geografică, organizarea, dimensiunea sa, apartenența sau neapartenența la o rețea. În consecință, politicile și procedurile adoptate de firmele individuale de audit vor varia în funcție de necesități, stabilite pe baza raționamentului profesional. Firma de audit trebuie să implementeze politicile și procedurile de control al calității pentru obținerea unei asigurări rezonabile că aceasta, prin personalul ei, respectă standardele profesionale și cerințele normative și că rapoartele de audit întocmite de societate sau de partenerii de misiune sunt potrivite în funcție de circumstanțe.

În ciuda diversității sistemelor de control al calității în firmele de audit, Manualul de politici și proceduri privind controlul calității (Popescu *et. al.*, 2008) trebuie să răspundă următoarelor deziderate: să fie *un sistem de clasificare*, prin valorificarea unitară și sistematică a eventualelor proceduri existente în cadrul firmelor de audit; să constituie *un ghid organizatoric* care, prin lista detaliată a procedurilor

administrative propuse să permită, în funcție de circumstanțe, formalizarea și dezvoltarea acelor proceduri considerate utile; să constituie *un sistem deschis*. Manualul reprezintă doar un instrument de lucru. Fiecare profesionist, pe baza raționamentului profesional, poate să utilizeze anumite proceduri ca atare, dacă le consideră utile. Alte proceduri le poate modifica, adaptându-le necesităților proprii. De asemenea, pe baza modelelor prezentate, își poate dezvolta propriile proceduri.

Firma de audit trebuie să își stabilească politicile și procedurile necesare pentru promovarea unei culturi interne bazate pe recunoașterea ideii conform căreia calitatea este esențială pentru îndeplinirea misiunilor. Astfel de politici și proceduri cer ca directorii executivi (consiliul director al partenerilor) să își asume responsabilitatea finală pentru sistemul de control al calității din cadrul societății.

Conducerea este cea care, prin mesajele transmise și prin atitudinea manifestată în întreaga sa activitate, determină inducerea culturii interne cu privire la atitudinea față de calitate. Mesajele conducerii trebuie să fie clare și consistente în privința necesității realizării activităților de calitate, fiind susținute de gesturi ferme și consecvente. Exigențele față de munca de calitate trebuie să constituie preocuparea permanentă a conducerii, atât prin definirea și utilizarea criteriilor de selecție, evaluare și promovare a angajaților, cât și prin mecanismele interne de evaluare și promovare a partenerilor.

Atitudinea față de calitate trebuie să se concretizeze în politicile la care aderă societatea, care trebuie să fie consemnate în toate materialele și declarațiile, atât cu caracter

intern, cât și extern, în relațiile cu partenerii sau clienții. Politicile de calitate trebuie prezentate și explicate în cadrul activităților de pregătire continuă a angajaților în cadrul seminarilor sau al oricăror alte manifestări.

De o importanță deosebită este și nevoia conducerii de a recunoaște că strategia firmei depinde foarte mult de cerința de verificare a calității în toate misiunile. În acest sens, desemnarea persoanelor care se ocupă de controlul calității trebuie să aibă în vedere calificarea și competența necesară. Se vor aloca suficiente resurse realizării lucrărilor de calitate și se vor lua măsurile care se impun, astfel încât interesele comerciale să nu afecteze calitatea muncii prestate.

Autoevaluarea, controlul și monitorizarea calității

O tendință modernă în domeniul evaluării și creșterii nivelului calității (Năstase *et. al.*, 2008) este oferită de autoevaluare. Acest mecanism trebuie să permită fiecărui angajat sau asociat să procedeze la un examen critic al firmei de audit. Ca în orice autodiagnosticare, obiectivitatea trebuie să fie o condiție fundamentală, dacă vrem să aducem o clarificare suficientă asupra punctelor forte și a punctelor slabe, contribuind astfel, prin propunerile făcute, la perfecționarea sistemului. Problemele supuse analizei și/sau dezbaterii au drept scop stabilirea unui control al situației existente, provocând în mod implicit reflecții aprofundate, menite să determine propunerea și aplicarea măsurilor de ameliorare sau de perfecționare adecvate. Condițiile de echilibru într-o firmă de audit, rezultate din practică, se

obțin prin realizarea unei armonii între motivațiile asociaților, în condițiile în care nici una nu are un caracter preponderent sau prioritar. Performanțele unei firme de audit nu se pot aprecia decât ținând cont de mărimea sa și de activitatea dominantă. Evaluarea calității activității unei firme de audit se poate realiza analizând în ultimă instanță: securitatea și rentabilitatea firmei de audit; disponibilitatea auditorilor financiari, asociații firmei de audit, desemnați de cele mai multe ori ca responsabili ai misiunilor de audit; calitatea tehnică a lucrărilor, ambianța și remunerarea corectă a salariaților și, nu în ultimul rând, cu referire la clienți, calitatea serviciului, calitatea contactului și prețul corect.

Autoevaluarea va fi facilitată de existența și perfecționarea continuă a unor liste de verificare (Cosserrat, G.W., 2000).

Cu titlu de exemplu vom prezenta câteva **modele de liste**. Astfel:

- pentru evaluarea independenței și securității interne, în vederea identificării unor slăbiciuni cauzate de specializarea excesivă asupra unor servicii sau sectoare de activitate:

- (1) Firma de audit poate să suporte pierderea unui client important? DA NU
- (2) Pentru edificare, să se prezinte ponderea în % a primilor trei clienți în totalul cifrei de afaceri:

Clienți	Ponderea deținută în % din cifra de afaceri (CA)
C1	
C2	
C3	
Alți clienți	
Total	100%

Pentru edificare, să se prezinte ponderea în % a primelor trei categorii (domenii) de activitate în totalul cifrei de afaceri din lista de domenii de activitate:

Clienți	Ponderea deținută în % din cifra de afaceri (CA)
Industrie	
Agricultură	
Servicii	
Comerț	
Fundații și asociații	
Alte domenii	
Total	100%

- (3) Activitatea firmei de audit este suficient de diversificată? DA NU

Pentru edificare să se prezinte ponderea în % a primelor trei categorii de servicii oferite clienților:

Clienți	Ponderea deținută în % din cifra de afaceri (CA)
Audit	
Ținerea contabilității	
Revizuire	
Compilare	
Asistență fiscală	
Consultanță financiară	
Formare profesională	
Evaluare	
Lichidare	
Alte activități	
Total	100%

- (4) Activitatea firmei de audit dispune de o broșură de prezentare a serviciilor oferite pentru asigurarea promovării față de clienți? DA NU
- pentru evaluarea securității externe, în vederea identificării unor vulnerabilități cauzate de incorecta definire a misiunii și responsabilității firmei sau utilizarea unei documentații neadecvate:
    - (1) Firma de audit stabilește misiunea și limitele acesteia printr-o scrisoare de angajament și un contract ? DA NU
    - (2) Firma de audit dispune de o procedură de control și de evaluare a îndeplinirii obligațiilor asumate? DA NU
    - (3) Există pentru fiecare client un dosar, permanent actualizat? DA NU
    - (4) Există pentru fiecare client un dosar al exercițiului? DA NU
    - (5) Există în cadrul firmei cel puțin două persoane la curent cu particularitățile fiecărui client și dosar aferent? DA NU

Firma de audit trebuie să elaboreze, în conformitate cu cerințele ISQC 1, politici și proceduri care să ofere o asigurare rezonabilă că politicile și procedurile legate de sistemul de control al calității sunt relevante, adecvate, funcționează eficient și sunt respectate în practică. Astfel de politici și proceduri trebuie să includă o evaluare permanentă a sistemului de control al calității, inclusiv o inspecție periodică a unei părți din misiunile încheiate.

Astfel, trebuie monitorizate gradul de adecvare continuă și eficiența operațională a politicilor și procedurilor de control al calității prin:

1. Definirea scopului și a conținutului programului de monitorizare al firmei.
  - (a) Determinarea procedurilor de monitorizare necesare oferirii unei certificări rezonabile, conform căreia alte politici și proceduri ale firmei de control al calității sunt desfășurate în mod eficient, prin: determinarea obiectivelor și elaborarea de recomandări, precum și analizarea programelor utilizate pentru desfășurarea activităților de monitorizare; furnizarea de instrucțiuni în ceea ce privește conținutul muncii și criteriile de selecționare a angajamentelor în ve-

derea analizei; stabilirea frecvenței și a duratei activităților de monitorizare; stabilirea procedurilor în vederea soluționării neînțelegerilor care pot apărea între persoanele implicate în angajamentele de revizuire și cele implicate în angajamentul de audit sau în conducere.

- (b) Stabilirea nivelurilor de competență etc. pentru personalul care participă la activitățile de monitorizare și a metodelor de selecție a acestora, prin: determinarea criteriilor de selecție a personalului de monitorizare, inclusiv nivelurile de responsabilitate în firmă și cerințele pentru cunoștințe specializate; atribuirea responsabilității în ceea ce privește selecționarea personalului de monitorizare.
  - (c) Dirijarea activităților de monitorizare, prin: analizarea și testarea în conformitate cu politicile și procedurile generale ale societății privind controlul calității; analizarea angajamentelor selecționate în vederea conformității cu standardele profesionale și cu politicile și procedurile societății referitoare la controlul calității.
2. Raportarea către conducerea societății atât a observațiilor generale, cât și a observațiilor din angajamente selecționate, precum și a recomandărilor, însoțite de măsurile de corecție întreprinse sau planificate:
    - (a) Transmiterea către nivelurile adecvate de conducere a observațiilor rezultate în urma măsurilor de monitorizare planificate și analizarea generală a sistemului de control calitativ al firmei.
    - (b) Dezbateră constatările generale cu personalul de conducere adecvat.
    - (c) Dezbateră constatările pe angajamentele selecționate cu personalul din conducere care răspunde de aceste aspecte.

- (d) Determinarea măsurilor de corecție planificate care au fost întreprinse.
- (e) Determinarea necesităților de modificare a politicilor și a procedurilor de control al calității prin prisma rezultatelor activităților de monitorizare și a altor aspecte relevante.

Perfecționarea și dezvoltarea sistemului de control al calității

Firma de audit trebuie să evalueze efectul deficiențelor identificate ca rezultat al procesului de monitorizare, determinând în ce măsură acestea se repetă în mod sistematic, dacă sunt semnificative și dacă necesită măsuri corective prompte. Deficiențele identificate și recomandările cu privire la măsurile de remediere a situației trebuie comunicate atât partenerilor de misiune, cât și celorlalți membri ai personalului cu atribuții specifice în acest sens. Evaluarea fiecărui tip de deficiență trebuie să genereze și recomandări pentru una sau mai multe din următoarele situații:

- luarea de măsuri de remediere a situației în legătură cu un anumit tip de misiune sau un anumit membru al personalului;
- comunicarea concluziilor celor responsabili cu pregătirea profesională;
- modificări ale politicilor și a procedurilor de control al calității;
- măsuri disciplinare împotriva persoanelor care încalcă în mod repetat politicile și procedurile stabilite.

Valorificarea consecventă a rezultatelor monitorizării va contribui la perfecționarea continuă a sistemului de control al calității. Un element favorizant de perfecționare a sistemului de control al calității

este oferit și de realizarea unor mecanisme eficiente pentru promovarea unei culturi interne bazate pe recunoașterea ideii conform căreia calitatea este esențială pentru îndeplinirea misiunilor, existența unei comunicări reale și a unui dialog permanent. Firma trebuie să fie preocupată de soluționarea constructivă și adecvată a diferențelor de opinie, elaborând politici și proceduri care să ofere o asigurare rezonabilă privind abordarea și soluționarea adecvată a plângerilor și a observațiile referitoare la calitate.

Ca parte a procesului de perfecționare a sistemului calității, firma de audit stabilește canale bine definite, pentru a permite personalului societății să prezinte problemele cu care s-a confruntat fără teamă de represalii. Plângerile și observațiile vor fi documentate și soluționate în concordanță cu politicile și procedurile stabilite, investigarea fiind supravegheată de un partener cu experiența și autoritatea necesară și adecvată din cadrul firmei, dar care nu este implicat în misiunea în cauză.

Concluzii

În conformitate cu Standardele Internaționale de Audit, adoptate de Camera Auditorilor Financiari din România (CAFR), politicile și procedurile controlului calității trebuie implementate atât la nivelul

firmei de audit, cât și la nivelul auditurilor individuale. Un *sistem de control* al calității este format din *politici* create pentru obținerea unei asigurări rezonabile că firma și personalul acesteia respectă standardele și cerințele normative și că rapoartele întocmite de societate sau de partenerii de misiune sunt potrivite în funcție de circumstanțe și din *proceduri* necesare pentru implementarea și monitorizarea modului de respectare al acestor politici. Sistemul de control al calității trebuie să fie un sistem deschis, aplicat cu consecvență, monitorizat și supus perfecționării continue.

Calitatea firmei de audit reprezintă un atribut de bază al conducerii. Din acest motiv, conducerea este cea care, prin mesajele transmise și prin atitudinea manifestată în întreaga sa activitate, determină dezvoltarea culturii interne referitoare la calitate. Mesajele conducerii trebuie să fie ferme și consecvente în ceea ce privește necesitatea realizării activităților de calitate. Exigențele față de munca de calitate trebuie să se materializeze prin mecanismele clare și eficiente de definire și prezentare a politicilor și a procedurilor privind calitatea, controlul și monitorizarea aplicării cu consecvență a acestora, permițând construirea canalelor transparente de valorificare a rezultatelor controlului calității și monitorizării.

Bibliografie

- Cosserat, G. W., (2000) – *Modern Auditing*
Năstase, P. & Stanciu, V. & Ali, E. & Năstase, F. & Popescu, Gh. & Gheorghe, M. & Băbeanu, D. & Boldeanu, D. & Gavrilă, Al. (2007) – *Auditul și controlul sistemelor informaționale* – București, Editura Economică
Popescu V., (2006) – *Sisteme expert de auditarea sistemelor informatice de gestiune* - București, Editura Gestiunea
OECD (2005) – *Guidelines on corporate governance of state-owned enterprise*
IFAC (2007) – *Auditul Financiar 2006 Standarde. Codul etic* – București, Editată de CAFR și IRECSO

Preocupări actuale ale IASB pentru perfecționarea IFRS-urilor

Otilia MANTELEERS,
ACCA
Senior Training Consultant,
BPP Professional Education

Abstract

Current developments in the activity of IASB

Several years ago, International Financial Reporting Standards (IFRS) were a distant possibility. Today, the reality is far different. We are in a dramatic shift that is fast making IFRS the most accepted accounting model in the world.

As the business environment becomes increasingly global and companies routinely list on stock exchanges in many countries, the need for consistent worldwide reporting standards intensifies. IFRS, which are now compulsory for EU listed companies, clearly address this issue.

Key words: IS audit, confidentiality, integrity, availability, digital signature, Public Key Infrastructure(PKI), digital certificate

Cuvinte cheie:

**Convergența IFRS - US GAAP,
proiect de expunere, document de discuție,
combinări de întreprinderi, evaluarea
la valoarea justă, provizioane**

Convergența internațională a standardelor de contabilitate

Introducere: mișcarea globală către IFRS

Introducerea Standardelor Internaționale de Raportare Financiară (IFRS¹) în peste o sută de țări din lume a marcat fără îndoială una din cele mai însemnate revoluții din sfera raportării financiare. Deși cu un

impact global extraordinar, implementarea IFRS-urilor a fost făcută surprinzător de lin: nu au existat tulburări pe piața mondială, iar lumea financiară s-a adaptat cu succes la noua sa limbă de comunicare a rezultatelor financiare.

Tabelul din pagina alăturată sumarizează aplicabilitatea raportării financiare conform IFRS-urilor, în anumite țări.

Directiva UE care se aplică perioadelor contabile începând cu sau după 1 ianuarie 2005 prevede ca toate companiile cotate pe o piață reglementată să își întocmească situațiile financiare consolidate în conformitate cu IFRS. De asemenea, oferă statelor membre posibilitatea de a folosi IFRS-urile în elaborarea situațiilor financiare individuale în cazul companiilor listate. Și companiile necotate pe o piață publică au posibilitatea de a raporta în conformitate cu IFRS atât în situațiile financiare consolidate, cât și individuale.

Convergența cu US GAAP

În octombrie 2002, Consiliul pentru Standarde Internaționale de Contabilitate (International Accounting Standards Board, IASB) a ajuns la un acord cu omologul său din Statele Unite (Financial Accounting Standards Board, FASB) – Acordul de la Norwalk – de a întreprinde un proiect de convergență pe termen scurt, care să înlăture diferențele individuale dintre US GAAP și IFRS. Primul standard rezultat al acestui acord a fost IFRS 5 *Active immobilizate deținute pentru vânzare și activități întrerupte*, publicat în martie 2004.

În martie 2003, cele două Consilii au agreat o abordare „identică ca stil și formulare” pentru standardele emise de FASB și IASB în cadrul proiectelor comune.

De asemenea, FASB a admis importanța urmării unei

¹ În acest text, atât IAS-urile (International Accounting Standards), cât și IFRS-urile (International Financial Reporting Standards) vor fi numite IFRS-uri.

Aplicabilitatea raportării financiare conform IFRS

Nepermisă	Permisă pentru companiile cotate la bursele naționale	Necesară pentru anumite companii cotate la bursele naționale	Necesară pentru toate companiile cotate la bursele naționale
<ul style="list-style-type: none"> • Argentina • Columbia • Chile • Japonia • Mexico • Pakistan • Moldova • SUA 	<ul style="list-style-type: none"> • Insulele Bermude • Bolivia • Brunei • Insulele Cayman • El Salvador • Gibraltar • Israel • Laos • Macau • Sri Lanka • Elveția • Zimbabwe 	<ul style="list-style-type: none"> • Brazilia (instituțiile financiare: din 2010) • China 	<ul style="list-style-type: none"> • Toate statele membre UE / Zona Economică Europeană (numai situațiile financiare consolidate*) • Australia • Canada (2011) • Costa Rica • Croația • Ecuador • Egipt • Hong Kong • India (2011) • Jamaica • Iordania • Kenia • Kuweit • Liban • Noua Zeelandă • Peru • Rusia • Africa de Sud • Turcia • Ucraina

„abordări principiale” („principles based” approach) în emiterea de standarde de contabilitate (așa cum a procedat IASB întotdeauna), în lumina scandalurilor corporative recente care au dus la critica „abordării bazate pe reguli”, specifică FASB.

În octombrie 2004, IASB și FASB au agreeat să dezvolte un **cadru conceptual comun**, ceea ce ar reprezenta un pas semnificativ către armonizarea standardelor viitoare. Acest proiect a fost împărțit în două faze:

- Inițial, accentul se va pune pe anumite aspecte ale cadrelor conceptuale ale FASB și IASB, cum ar fi cele referitoare la obiectivele situațiilor financiare, caracteristicile calitative, elementele, recunoașterea și evaluarea elementelor în situațiile financiare. În această fază, prioritate au chestiunile care afectează proiectele pentru noile standarde sau pentru cele revizuite.
- Ulterior, IASB și FASB vor lua în considerare aplicabilitatea cadrului conceptual comun în alte sectoare de activitate, începând cu entitățile non-profit din sectorul privat.

În februarie 2006, cele două Consilii au semnat un „Memorandum of Understanding”, în care s-a agreeat

un plan de convergență între IFRS și US GAAP pentru perioada 2006-2008.

Scopul acestui plan este ca până în 2009 să se înlăture obligativitatea pentru companiile străine care raportează conform IFRS și care sunt cotate la o bursă din SUA să mai întocmească o reconciliere cu US GAAP.

Lucrurile au evoluat mai repede decât s-a anticipat, iar în noiembrie 2007 The US Securities and Exchange Commission (SEC) a decis să permită companiilor ne-americane să raporteze conform IFRS începând cu perioadele contabile încheiate după 15 noiembrie 2007 și să omită reconcilierea cu US GAAP. În acest moment se evaluează posibilitatea de a folosi IFRS-urile în raportarea financiară și de către companiile americane.

Dialogul cu alte instituții internaționale pentru standarde de contabilitate

IASB menține o politică de dialog continuu cu alte organe pentru standarde de contabilitate din întreaga lume, în scopul armonizării standardelor de raportare financiară pe plan internațional. Aceste instituții partener ale IASB sunt deseori implicate în elaborarea

Documentelor de Discuție și a Proiectelor de Expunere care dezbat arii noi.

În februarie 2006, China a emis un set nou de Standarde Chineze de Contabilitate, care în cea mai mare parte corespund cu IFRS-urile, reafirmându-și angajamentul față de convergența internațională a standardelor.

În ianuarie 2005, IASB și Consiliul Japonez pentru Standarde de Contabilitate au anunțat un proiect comun de a reduce diferențele dintre IFRS-uri și standardele japoneze, proiect care se află în prezent în plină desfășurare.

Influența raportării conform standardelor naționale

IASB nu poate obliga folosirea IFRS-urilor, care se pot adopta numai ca urmare a deciziei autorităților naționale. Acest lucru are implicații pe plan internațional, după cum se va vedea în continuare.

Utilizatorii situațiilor financiare

Diferiți utilizatori ai situațiilor financiare au nevoi diferite. De exemplu:

a) Europa Continentală

Situațiile financiare au fost preponderent întocmite în scop fiscal. Balanța de verificare era alcătuită dintr-un număr strict de conturi pentru a asigura consistența de la un an la altul și de la o companie la alta.

b) Statele Unite ale Americii

Accentul pus de raportarea financiară era asupra deciziilor investiționale.

Abordarea tradițională în conceperea de standarde era una „bazată pe reguli” (rules based approach), care a rezultat în niște standarde de raportare financiară foarte detaliate. Cu toate acestea, în ultima vreme se renunță la această abordare tradițională în favoarea abordării principiale specifice IASB („principles based” approach).

c) Japonia

Înainte de anul 2000, când a avut loc o revizuire substanțială a standardelor naționale de raportare

financiară, accentul se punea pe situațiile financiare individuale ale companiilor, situații care erau utilizate pentru calculul impozitului de plată.

Toate aceste sisteme naționale moștenite influențează atitudinea fiecărei țări în a adopta IFRS-urile sau în a realiza convergența standardele naționale cu IFRS. O anchetă realizată de KPMG asupra primelor 200 de companii care au adoptat IFRS în Europa a dezvăluit faptul că GAAP-ul local dictează de cele mai multe ori modul de prezentare a situațiilor financiare, în timp ce IFRS permite flexibilitatea în prezentare.

Legislațiile naționale

Pentru a permite aplicarea IFRS, de cele mai multe ori trebuie modificate anumite politici de tratament contabil prevăzute de legislația națională. De exemplu:

- Legea Companiilor din Marea Britanie a trebuit să fie modificată pentru a permite ca acțiunile preferențiale rambursabile să fie clasificate ca o datorie, în loc de capitaluri proprii.
- Directivele de contabilitate ale Uniunii Europene au trebuit să fie revizuite pentru a permite utilizarea mai largă a valorii juste (fair value) în cadrul evaluării elementelor situațiilor financiare.

Proiectele actuale ale IASB

Următoarele proiecte sunt în momentul de față pe masa de lucru a IASB:

- Cadrul Conceptual Comun al IASB – FASB;
- Proiectul Combinărilor de Întreprinderi;
- Provizioane;
- Evaluarea la valoarea justă;
- Comentariile managementului;
- Standarde aplicabile Întreprinderilor Mici și Mijlocii.

Document de Discuție: viziunile preliminare asupra unui Cadru Conceptual de Raportare Financiară (iulie 2006)

Acest Document de Discuție este primul dintr-o serie de publicații elaborate în comun de către FASB și

IASB, ca parte a proiectului întreprins pentru a dezvolta un Cadru Conceptual Comun de Raportare Financiară. Scopul este acela de a oferi cea mai solidă fundație comună pentru elaborarea unor standarde concepute prin „abordarea principială”, specifică IFRS-urilor.

Acest Document acoperă primele două capitole ale Cadrului Conceptual propus:

- **Capitolul 1:** Obiectivele raportării financiare
- **Capitolul 2:** Caracteristicile calitative ale informației raportării financiare, astfel încât să fie utilă în luarea deciziilor de către utilizatori.

Capitolul 1: Obiectivul raportării financiare

Obiectivul propus pentru raportarea financiară externă este „de a oferi informații care sunt utile investitorilor actuali și potențiali, creditorilor și altor părți terțe în a lua decizii de a investi, oferi credite și alte decizii similare de alocare a resurselor”.

Atenția este, așadar, concentrată asupra piețelor de capital.

Capitolul 2: Caracteristicile calitative

În mod similar cu Cadrul Conceptual actual al IASB, capitolul propus ia în considerare utilizatorii situațiilor financiare în lumina potențialului și a nevoilor acestora.

Caracteristicile calitative propuse pentru a face informația utilă în luarea de decizii de către utilizatori sunt:

- **Relevanța:** valori previzibile, confirmative, oferite la momentul oportun
- **Reprezentarea fidelă:** datele trebuie să fie verificabile, neutre și complete (ultima caracteristică – aceea de a fi completă – înlocuiește actuala caracteristică a informației financiare de a fi credibilă)
- **Comparabilitatea** (incluzând consecvența)
- **Inteligibilitatea:** informația trebuie să fie inteligibilă pentru utilizatorii care au cunoștințe economice rezonabile de business și de contabilitate financiară.

De asemenea, Capitolul 2 enumeră și constrângerile date de raportarea financiară:

- **Materialitatea:** numai informația care este materială trebuie inclusă în situațiile financiare;
- **Raportul cost – beneficiu:** beneficiile informației financiare trebuie să își justifice costurile.

Proiectul Combinării de Intreprinderi Faza II

În ianuarie 2008 au fost publicate standardele revizuite IAS 27 Situații financiare consolidate și individuale și IFRS 3 Combinări de întreprinderi. Vechile standarde au fost revizuite și vor intra în vigoare în perioadele contabile începând cu sau după 1 ianuarie 2009. Principalele modificări sunt:

- Interesul minoritar (minority interest) se va numi „non- controlling interest”;
- În cazul în care compania mamă vinde o parte din capitalul social deținut într-o filială, tranzacție care are ca efect pierderea controlului în acea filială, câștigul sau pierderea rezultată se va calcula în felul următor:
  - Suma primită (valoarea justă)
  - Plus: valoarea justă a investiției rămase în fosta filială la data pierderii controlului
  - Minus: partea investitorului din valoarea contabilă consolidată la data pierderii controlului
  - Plus/minus câștigurile sau pierderile recunoscute anterior în alte venituri comprehensive
- Nu se va calcula nici un câștig/pierdere atunci când vânzarea nu are ca efect pierderea controlului din filială: această vânzare este tratată ca o tranzacție între deținătorii de capital ai filialei; ca urmare, diferența dintre suma primită și creșterea interesului minoritar (calculată mai jos) va fi tratată ca o mișcare în capitalurile proprii:
  - Valoarea justă a sumei primite
  - Minus creșterea interesului minoritar în valoarea contabilă a activelor nete ale filialei.
- În cazul achizițiilor treptate (piecemeal acquisitions), în care deja există control în filială, se va aplica același tratament contabil ca mai sus: va fi o tranzacție între deținătorii de capital ai filialei, diferența în acest caz fiind aceea dintre suma *plătită* de compania mamă pentru achiziția unei noi părți de capital social în filială și *scăderea* intereselor minoritare.

- În cazul achizițiilor treptate, în care controlul se obține pentru prima oară cu ocazia ultimei tranzacții, investiția deja deținută (fie ca asociat, fie ca activ financiar) va fi mai întâi remăsurată la valoarea justă (câștigul sau pierderea vor fi recunoscute în contul de profit și pierdere). Valoarea acestei investiții va fi ulterior tratată ca o componentă adițională a costului combinării de întreprinderi în momentul calculului fondului comercial.

Proiectul de Expunere cu privire la IAS 37 Provizioane, datorii contingente și active contingente (iunie 2005)

IASB a propus revizuirea standardului IAS 37, astfel încât provizioanele și datoriile contingente să fie tratate la fel. Termenul de „datorie contingentă” va fi eliminat, deoarece, conform Cadrului General pentru întocmirea și prezentarea situațiilor financiare al IASB, datoriile iau naștere numai din obligații necondiționate (ne-contingente).

Astfel, provizioanele și elementele care anterior erau descrise drept datorii contingente vor fi recunoscute pe baza a două elemente:

- O obligație necondiționată (care stabilește existența unei datorii)
- O obligație condiționată (care influențează suma necesară decontării acestei datorii).

Elementul de incertitudine va fi luat în calcul în suma necesară decontării datoriei.

Exemplu ilustrativ: costuri legate de garanții

IAS 37 actual prevede:

- Se va recunoaște un provizion dacă este probabil că vor avea loc cheltuielile cu garanțiile
- Suma recunoscută ca provizion are la bază ieșirile de numerar anticipate (sau experiența trecută).

IAS 37 Proiect de Expunere prevede:

- Se va recunoaște întotdeauna un provizion, deoarece obligația de a onora reclamațiile cu privire la garanții este necondiționată;
- Provizionul va fi evaluat pe baza obligației condiționale (fluxul de numerar anticipat).

Document de Discuție: Evaluarea la Valoarea Justă (Noiembrie 2006)

Acest Document de Discuție a apărut ca urmare a aceluși Memorandum of Understanding dintre IASB și FASB (februarie 2006), în care cele două Consilii și-au reafirmat angajamentul de a asigura convergența IFRS și US GAAP.

Obiectivul acestui proiect este de a codifica, clarifica și simplifica prevederile existente în IFRS în legătură cu utilizarea valorii juste. Astfel, intenția nu este de a extinde folosirea valorii juste în raportarea financiară, ci de a face un sumar al principiilor contabile deja existente în IFRS legate de valoarea justă.

Documentul de Discuție pornește de la recentul SFAS 157 (US Statement of Financial Accounting Standards), care era destul de avansat la momentul semnării Memorandumului.

SFAS 157 definește valoarea justă ca fiind „prețul care ar fi primit la vânzarea unui activ sau plătit la transferul unei datorii, într-o tranzacție normală între participanții de pe o anumită piață, preț măsurat la data tranzacției”.

Definiția dată de IFRS este „suma la care poate fi tranzacționat un activ sau decontată o datorie, între părți interesate și în cunoștință de cauză, în cadrul unei tranzacții desfășurate în condiții obiective”.

Se pot observa trei diferențe majore între cele două definiții ale valorii juste:

- Definiția SFAS numește explicit un preț de vânzare, în timp ce definiția IFRS nu specifică un preț de vânzare sau de cumpărare.
- Definiția SFAS face referință explicită la „participanții de pe o anumită piață”, în timp ce definiția IFRS numește participanții la tranzacție „părți interesate și în cunoștință de cauză, în cadrul unei tranzacții desfășurate în condiții obiective”.
- În ceea ce privește datoriile, definiția SFAS se bazează pe conceptul că datoria este transferată (datoria către cealaltă parte nu este o datorie achitată). Definiția IFRS face referință la „suma la care poate fi decontată o datorie între părți interesate....”.

SFAS 157 stabilește o ierarhie pe trei nivele pentru stabilirea valorii juste:

- **Nivelul 1:** Prețurile cotate (neajustate) în piețele active pentru active și datorii identice cu cele ale entității, pe care aceasta are posibilitatea de a le accesa la data evaluării la valoarea justă.
- **Nivelul 2:** Alte valori față de cele de la Nivelul 1 care pot fi determinate pentru activul sau datoria în cauză, fie în mod direct, fie indirect. Spre exemplu, prețurile cotate ale unor active similare cu cel al întreprinderii sau utilizarea ratelor de dobândă de pe piețele de capital pentru evaluări la valoarea justă.
- **Nivelul 3:** Alte valori care nu pot fi determinate din exterior, spre exemplu: utilizarea supozițiilor entității referitoare la valoarea de piață.

Document de Discuție: Comentariul Managementului (Octombrie 2005)

Introducere

Documentul de Discuție abordează nevoia de a avea comentariile managementului care să însoțească situațiile financiare ale unei entități.

Necesitatea acestor comentarii datează încă din anii 1930, existând și o Directivă a Uniunii Europene din 1978

Definiția propusă

Comentariul managementului reprezintă informațiile care însoțesc situațiile financiare și care fac parte din raportarea financiară.

În cadrul lor, conducerea explică trendurile și factorii principali care stau la baza performanțelor economice și a poziției financiare ale entității în perioada contabilă respectivă.

Obiectivele comentariilor managementului

Documentul de Discuție evidențiază următoarele obiective ale comentariilor managementului:

- Interpretarea și evaluarea situațiilor financiare în contextul mediului economic în care entitatea operează;
- Evaluarea amenințărilor cu care se confruntă entitatea și modul în care conducerea poate să țină acele amenințări sub control;

6/2008

- Evaluarea strategiilor adoptate de către entitate și a probabilității ca aceste strategii să fie implementate cu succes.

Ce informație trebuie să conțină comentariile managementului

Documentul de Discuție specifică faptul că, pentru a-și atinge obiectivele, comentariile managementului trebuie să prezinte informații cu privire la:

- Natura afacerii
- Obiectivele și strategiile entității
- Resursele cheie, riscurile
- Rezultatele prezente și o previziune a rezultatelor viitoare
- Indicatori financiari de performanță a întreprinderii

Concluzie

Tocmai când am crezut că știm cum să recunoaștem instrumentele financiare și pensiile (unele din standardele cele mai dificil de aplicat), presupunând că IFRS-urile nu se vor mai schimba, avem în față un viitor al IFRS-urilor foarte dinamic și fascinant.

Convergența cu US GAAP va schimba și va simplifica lumea financiară, iar noile proiecte ale IASB vor schimba modul în care am elaborat situațiile financiare până acum.

Bibliografie

- International Financial Reporting Standards 2008, volumul oficial al IASB
- Wiley GAAP 2008 Interpretation and Application of Generally Accepted Accounting Principles
- IFRS – US GAAP Comparison, 3rd Edition (by Financial Reporting Group of Ernst & Young)
- Convergence between US GAAP and IFRS: Acceptance of IFRS by the US Securities and Exchange Commission (SEC), autori Holger Erchinger; Winfried Melcher
- www.iasb.org, pentru proiectele actuale ale IASB.

Azi, IFRS News

Drd. **Monica BIZON**,
expert,
Ministerul Economiei
și Finanțelor

Reluăm seria articolelor prezentate în cadrul rubricii *Revista presei străine*, pornind de la consultarea publicației electronice aparținând companiei PricewaterhouseCoopers (www.pwc.com/IFRS_News), corespunzător primului trimestru al anului 2008.

Reamintim că sursa electronică menționată își propune să surprindă cu periodicitate, actualizările și evoluțiile înregistrate în domeniul Standardelor Internaționale de Raportare Financiară (IFRS) emise și publicate de organismul internațional, Comitetul pentru Standarde Internaționale de Contabilitate (IASB).

Pagina electronică conține în același timp și expuneri ale proiectelor de standarde internaționale adresate tuturor părților interesate în perioada de consultare, în vederea îmbunătățirii acestora; diverse analize, interpretări și opinii ale experților în domeniu, cu privire la aplicarea în practică a anumitor secțiuni din standarde, precum și constatări ale specialiștilor referitoare la impactul aplicării în practică a prevederilor standardelor internaționale.

Pentru lunile ianuarie - martie ale acestui an, pe pagina electronică a companiei PwC pot fi consultate următoarele subiecte:

Publicări de standarde internaționale de contabilitate

- ◆ IASB a revizuit și publicat alte două standarde, respectiv IFRS 3 „Combinări de întreprinderi” și IAS 27 „Situatiile financiare consolidate și individuale”.

Standardele revizuite cer o mai mare utilizare a valorii juste în cadrul contului de profit și pierdere, precum și consolidarea abordării „prin prisma entității economice”, folosite cu ocazia raportării financiare elaborate de entitățile economice. Specialistul PwC explică conceptul „entității economice” astfel: „Majoritatea celor care utilizează IFRS la întocmirea situațiilor financiare au considerat că principalii investitori în entitatea raportoare sunt acționarii companiei-mamă. Modificările aduse prin revizuirea standardelor IFRS 3 și IAS 27 adâncesc acest concept al entității economice. Astfel, interesele minoritare sunt privite, de asemenea, ca participări în capitalurile proprii ale entității raportoare”.

Michael Gaull, specialist în cadrul PwC, analizează aspectele cheie cu care ar putea să se confrunte preparatorii de situații financiare, ca urmare a revizuirii celor două standarde și, de asemenea, parcurge succint principalele diferențe între standardele revizuite și cele existente înainte de procesul de revizuire.

Michael Gaull consideră că „una dintre cele mai importante provocări pentru entități va consta în a explica un cont de profit și pierdere diferit și mult mai volatil față de cel prezentat utilizatorilor anterior, pe baza standardelor nerevizuite”. Specialistul Michael Gaull își susține punctul de vedere prin extragerea din standardele revizuite a acelor prevederi care vor conduce la afectarea contului de profit și pierdere la data achiziției și ulterior datei achiziției, cum sunt următoarele aspecte:

- Costurile aferente tranzacției sunt recunoscute la cheltuieli: costurile aferente achiziției nu mai sunt capitalizate și incluse în fondul comercial.
- Interesele pre-achiziție sunt evaluate la valoarea justă prin contul de profit și pierdere: atunci când dobânditorul deține interese pre-achiziție în entitatea pe care urmează să o achiziționeze, aceste interese se evaluează la valoarea justă, în momentul în care se obține controlul asupra entității achiziționate; orice câștig sau pierdere se recunoaște în contul de profit și pierdere.
- Fondul comercial ar putea conduce la cheltuieli mai mari cu deprecierea: într-o achiziție în care procentul de dobândire este sub 100%, dacă dobânditorul alege să evalueze interesele minoritare la valoarea justă, atunci întregul fond comercial va fi recunoscut. Dacă se depreciază fondul comer-

cial, atunci se va înregistra o cheltuială mai mare în contul de profit și pierdere, față de cazul în care interesele minoritare ar fi fost evaluate ca procent din capitalurile proprii.

- Cedarea intereselor minoritare nu afectează veniturile: potrivit standardelor înainte de revizuire, cea mai mare parte a entităților care vindeau parțial o filială recunoșteau un câștig sau o pierdere în contul de profit și pierdere. Potrivit noilor standarde însă, interesele minoritare sunt tratate ca reprezentând o participare la capitalul propriu al grupului, astfel încât orice câștig sau pierdere din cedare este recunoscut(ă) în capitalurile proprii.

În ceea ce privește faptul că standardele revizuite extind aria de utilizare a evaluării la valoarea justă, specialistul PwC amintește că *„Potrivit IFRS 3 înainte de revizuire, cea mai mare parte a activelor și datoriilor achiziționate se evaluau la valoarea justă, iar activele necorporale erau recunoscute, de asemenea, la valoarea justă. Noile prevederi mențin aceste reguli și extind utilizarea valorii juste și în cazul evaluării altor elemente, cum ar fi componentele considerației (plățile de achiziție a unei entități), interesele minoritare, interesele deținute înainte de achiziție.”*

De asemenea, Michael Gaull apreciază că „este posibil ca dobânditorii să nu mai dispună în viitor de suficientă expertiză în ceea ce privește evaluarea în cazul achizițiilor de entități și să apeleze la experți externi”. Specialistul PwC sintetizează în continuare, în publicația lunii ianuarie 2008, principalele diferențe între standardele IFRS 3 și IAS 27 anterior revizuirii și post-revizuire, dintre care:

- Costurile aferente tranzacției apărute în legătură cu combinările de întreprinderi se recunosc la cheltuieli atunci când apar și nu mai sunt capitalizate în costul entității achiziționate;
- Dobânditorul unei entități recunoaște plățile contingente aferente achiziției altei entități la valoarea justă de la data achiziției. Orice modificări ulterioare ale valorii juste a acestor plăți contingente vor afecta contul de profit și pierdere;
- Dobânditorul recunoaște fie întregul fond comercial (metoda fondului comercial integral), fie recunoaște doar o parte din fondul comercial total care corespunde proporției intereselor achiziționate;
- Orice interese minoritare deținute anterior sunt reevaluate la valori juste de la data obținerii controlului, iar câștigul sau pierderea este recunoscut(ă) în contul de profit și pierdere;

- Există un ghid nou referitor la clasificarea și încadrarea activelor, datoriilor și instrumentelor de capital propriu achiziționate într-o combinație de întreprinderi, pe baza condițiilor care există la data achiziției, cu excepția contractelor de leasing și a contractelor de asigurări;
- Noile standarde conțin solicitări suplimentare de prezentări de informații.

Legat de IFRS 3 „Combinări de întreprinderi” (revizuit), **suplimentul electronic aferent lunii ianuarie constă într-un material de tipul „Cele mai frecvente întrebări și răspunsuri”** care oferă soluții la unele dintre cele mai problematice aspecte ce pot apărea ca urmare a revizuirii standardului IFRS 3.

În cadrul acestui material se încearcă soluționarea unor aspecte ca:

- Este adevărat că anumite combinații de întreprinderi vor avea ca rezultat câștiguri în contul de profit și pierdere?
- Tipul considerației (plata efectuată pentru achiziția unei întreprinderi) afectează proporția de recunoaștere a fondului comercial?
- Cum se evaluează fondul comercial în condițiile standardului IFRS 3 revizuit?
- Care este efectul aplicării metodei recunoașterii integrale a fondului comercial?
- Ce se întâmplă, în condițiile prevederilor noului standard IFRS 3, în cazul în care interesele minoritare sunt cumpărate sau vândute?
- Este necesară retratarea tranzacțiilor recunoscute anterior, ca urmare a revizuirii standardului IFRS 3?

◆ IASB a publicat un amendament la IFRS 2 „Plăți bazate pe acțiuni”.

Richard Davis, specialist PwC, constată că „amendamentul adus standardului IFRS 2 limitează condițiile de intrare în drepturile conferite de un acord de plăți pe bază de acțiuni, la *condiții legate de servicii* (care stipulează ca cealaltă parte contractuală să finalizeze o perioadă specificată de servicii) și *condiții de performanță* (care cer îndeplinirea anumitor obiective de performanță, cum ar fi o creștere specificată a profitului entității în cursul unei perioade de timp specificate)”.

Amendamentul se va aplica pentru perioadele cu începere la sau după 1 ianuarie 2009, fiind permisă aplicarea anterior acestei date.

- ◆ După o lungă perioadă de așteptare, în data de 14 februarie a.c., IASB a publicat amendamente la standardele IAS 32 „Instrumente financiare: Prezentare” și IAS 1 „Prezentarea situațiilor financiare”, amendamentele având ca scop ameliorarea relevanței și înțelegerii tratamentelor contabile aferente anumitor categorii de instrumente financiare prevăzute de IAS 32.

Amendamentul adus standardelor menționate conduce la schimbări în clasificarea anumitor instrumente calificate, din categoria de datorii financiare, în categoria instrumentelor de capitaluri proprii.

Amendamentul se va aplica pentru perioadele cu începere la sau după 1 ianuarie 2009, fiind permisă aplicarea anterior acestei date.

Expuneri de proiecte

- ◆ IASB a lansat o expunere de proiect referitor la propuneri de amendare a standardelor IFRS 1 „Adoptarea pentru prima dată a Standardelor Internaționale de Raportare Financiară” și IAS 27 „Situațiile financiare consolidate și individuale”. Amendamentele propuse a fi aduse acestor standarde se referă în primul rând la cerințe pentru situațiile financiare individuale ale societății-mamă.

Michelle Orozco din echipa Global ACS Central explică propunerile de amendare cuprinse în expunerea IASB, pentru care s-au așteptat comentarii până la data de 26 februarie a.c.

Printre alte propuneri de amendare, proiectul ia în considerare situația reorganizărilor din cadrul unui grup de societăți, când o societate nou-înființată este inclusă în grup și devine proprietară a societății-mamă existente anterior.

Expunerea de proiect propune ca noua societate-mamă să evalueze costul acestei investiții, prin utilizarea valorilor contabile ale capitalurilor proprii, activelor și datoriilor existente în situațiile financiare individuale ale societății-mamă anterioare, de la data înființării noii societăți-mamă.

- ◆ O altă expunere de proiect lansat de IASB în luna ianuarie a acestui an se referă la publicarea standardului „Contracte de asociere”, care să înlocuiască standardul IAS 31 „Interese în asocierile în participație”.

Acest proiect se înscrie pe linia obiectivelor cuprinse în memorandumul de înțelegere, încheiat între organismul internațional IASB și organismul omolog american FASB, cu privire la realizarea convergenței dintre IFRS și standardele americane US GAAP.

Michael Stewart, director în cadrul echipei PwC Global ACS Central menționează că „principiul de bază cuprins în proiectul de standard este acela că părțile dintr-un contract de asociere recunosc drepturile și obligațiile ce le revin în cadrul contractului încheiat.” În consecință, proiectul de standard se concentrează asupra recunoașterii activelor și datoriilor de către părțile contractuale.

Specialistul PwC identifică două modificări esențiale propuse de proiectul de standard, și anume:

- eliminarea metodei consolidării proporționale utilizate în cazul entităților controlate în comun. Ca urmare, entitățile care în prezent utilizează metoda consolidării proporționale pentru entitățile controlate în comun vor trebui să utilizeze, în condițiile publicării noului standard, metoda capitalului propriu.

Această modificare se așteaptă să crească comparabilitatea dintre entități, ca urmare a eliminării posibilității de alegere a politicii contabile.

De asemenea, modificarea va avea un impact important asupra contului de profit și pierdere și a bilanțului întocmit de anumite entități.

- a doua modificare propusă constă în introducerea unei abordări diferite pentru contabilitatea contractelor de asociere.

Proiectul de standard consideră că în cadrul unui contract de asociere se pot regăsi caracteristici ale mai multor subtipuri de contracte de asociere; de exemplu, se pot regăsi active controlate în comun și entități controlate în comun.

Într-un astfel de caz, părțile contractului de asociere vor contabiliza mai întâi activele și datoriile aferente activelor controlate în comun, iar pentru contabilizarea părții reprezentând entități controlate în comun din cadrul contractului de asociere vor utiliza metoda valorii reziduale în capitalurile proprii.

Michael Stewart concluzionează că „principiul de bază al proiectului de standard, respectiv urmărirea fondului economic și contabilizarea activelor și

datoriilor care rezultă dintr-un contract de asociere, mai degrabă decât respectarea cu strictețe a formei juridice este o direcție corectă adoptată de IASB”.

Puncte de vedere – IFRIC 12 „Contracte de servicii de concesiune”

- ◆ **Interpretarea IFRIC 12 „Contracte de servicii de concesiune” a fost publicată în noiembrie 2006 și este în vigoare începând cu 1 ianuarie 2008.**

Peter Hogarth – Partner Global ACS explică în publicația lunii februarie a.c. care sunt implicațiile aplicării acestei interpretări pentru entitățile care operează în Uniunea Europeană.

Interpretarea IFRIC 12 se adresează contabilizării contractelor de servicii de concesiune, de către operatorii din sectorul privat. IFRIC 12 cere ca infrastructura construită sau îmbunătățită în cadrul unui contract de servicii de concesiune să fie contabilizată fie ca un activ financiar, fie ca un activ necorporal.

Astfel, un operator recunoaște un activ financiar în măsura în care acesta are un drept contractual necondiționat de a primi numerar sau alt activ financiar.

Un operator recunoaște un activ necorporal dacă acesta primește un drept (o licență) de a percepe încasări de la utilizatorii serviciului public.

Adoptarea acestei interpretări la nivelul Uniunii Europene a ridicat o serie de probleme din partea statelor membre.

Până la aceasta dată, IFRIC 12 nu a fost încă aprobată de Comisia Europeană și există semnale că aceasta ar putea să nu fie adoptată nici în viitor.

După cum se cunoaște, entitățile europene listate trebuie să întocmească situații financiare consolidate prin utilizarea IFRS adoptate la nivelul Uniunii Europene, ceea ce înseamnă că standardele emise de IASB trebuie să fie „aprobată”, înainte de a putea fi utilizate la nivel european.

În cadrul procesului de adoptare, Comisia Europeană a inițiat o analiză a efectelor acestei interpretări. Analiza îmbracă forma unui scurt chestionar, așa cum s-a mai practicat anterior cu ocazia adoptării altor standarde internaționale la nivelul Uniunii Europene.

Prin această analiză, Comisia Europeană dorește să cunoască punctele de vedere ale utilizatorilor de situații financiare, precum și cele ale preparatorilor de situații financiare.

Comentariile au putut fi transmise Comisiei Europene până la data de 25 ianuarie a.c., iar Peter Hogarth apreciază că „*va fi foarte interesant de observat dacă respondenții au urmărit în special specificul interpretării sau au fost mai interesați de beneficiile procesului de aliniere a standardelor adoptate în UE la standardele emise de IASB*”.

Diverse

- ◆ **În cadrul unei mese rotunde organizate recent de Comisia de Valori Mobiliare din America (SEC – Security Exchange Commission)** s-a discutat dacă companiilor americane ar trebui să li se permită să întocmească situații financiare în conformitate cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară emise de IASB. La masa rotundă au participat analiști, investitori, organisme de reglementare, preparatori de situații financiare, auditori, comisari ai SEC, precum și alte părți interesate.

Scopul acestei mese rotunde a fost acela de a câștiga o mai bună înțelegere asupra impactului IFRS în lumea întreagă, inclusiv a impactului pe care acestea l-ar avea pe piața americană.

Principalul beneficiu pe care l-au obținut investitorii europeni odată cu adoptarea începând cu anul 2005 a IFRS în Uniunea Europeană a constat în creșterea comparabilității, dincolo de granițele naționale.

Trecerea la IFRS în S.U.A. ar putea ajuta doar la îmbunătățirea comparabilității globale a companiilor. Participanții la masa rotundă au căzut de acord că introducerea unui alt set de standarde în S.U.A. ar putea cauza confuzii pe piață, dar aceasta reprezintă o îngrijorare pe termen scurt.

Investitorii evaluează deja companiile prin utilizarea unui sistem multiplu de standarde atât în S.U.A., cât și atunci când investesc la nivel internațional.

În consecință, trecerea la raportarea conform IFRS în spațiul american reprezintă un obstacol care a fost deja depășit cu succes de către unele părți implicate.

Comentarii și interviuri la Conferința internațională

Auditorul transfrontalier: profesionalism și independență

- 11 aprilie 2008 -

În ultima perioadă, în presa scrisă, la radio și televiziune s-a vorbit mai intens despre activitatea auditorilor financiari români și a organismului profesional care-i reprezintă - Camera Auditorilor Financiari din România. Această frecvență remarcabilă cu care profesioniștii în audit financiar au intrat în atenția opiniei publice se explică, pe de o parte, prin prisma interesului față de prefacerile așteptate odată cu intrarea în vigoare a Directivei 43/2006 a CE, concretizată în România prin noua Lege a auditului statutar și înființarea organismului național de supraveghere a auditului. Pe de altă parte, dar și în acest context, se cuvine remarcată inițiativa organizării de către CAFR a Conferinței internaționale cu tema „Auditorul transfrontalier: profesionalism și independență”, la care au participat surprinzător de mulți jurnaliști pentru un eveniment profesional „de nișă”.

Posturile de televiziune **TVR - programul 1** și **ProTv**, precum și **Radio România Actualități** au prezentat lucrările Conferinței, ilustrate cu succinte interviuri și declarații ale președintelui CAFR, prof.univ.dr. **Ion MIHĂILESCU**; a fost, de asemenea, marcat momentul semnării Memorandumului privind colaborarea pentru pregătirea continuă a auditorilor financiari, de către președintele CAFR și **Gillian BALL**, președintele ACCA.

În **Jurnalul Național**, sub semnătura Danielei Ivan, a apărut un articol în care se scrie, printre altele: „Auditorul financiar este profesionistul de care nici un investitor serios nu se poate lipsi atunci când vrea să afle care este starea financiară a unei companii.

Globalizarea a avut un impact major asupra profesiei și a condus la necesitatea introducerii unor standarde de audit valabile oriunde în lume. «O companie multinațională

trebuie să aibă raportările contabile și de audit făcute după aceleași metode și proceduri, întrucât contabilitatea este o limbă unică» – a precizat prof.univ.dr. Ion Mihăilescu, președintele CAFR, care a explicat și că din anul 2009 se vor adopta standarde unice la nivel mondial.”

Un amplu interviu cu prof.univ.dr. Ion Mihăilescu pentru ziarul **Financiarul** a realizat jurnalistul Dan Buruiană, sub titlul „*Românilor nu le place să fie controlați sau supravegheați*”. În acest material sunt trecute în revistă principalele realizări ale profesiei și, implicit, ale Camerei, măsurile întreprinse pentru dezvoltarea pregătirii continue a auditorilor și pentru asigurarea calității misiunilor de audit, după care sunt punctate noutățile pe care le aduc în legislația română proiectul Legii auditului statutar, precum și înființarea entității de supraveghere a profesiei. Răspunzând la o întrebare legată de preocupările Camerei pentru dezvoltarea cooperării profesionale pe plan internațional, prof.univ.dr. Ion Mihăilescu a precizat:

„Odată cu intrarea României în UE, practic, auditorii români au devenit auditori europeni. Principala preocupare a CAFR a fost îndreptată pentru crearea condițiilor pentru ca auditorul român să fie recunoscut ca auditor european. În acest scop, pe de o parte, s-a acționat pentru implicarea profesiei române în activitatea internațională. CAFR are în prezent statutul de membru al FIDEF – Federația Internațională a profesioniștilor contabili francofoni, de membru asociat al IFAC – Federația Internațională a Contabililor, care dă linia și standardele profesiei pe plan mondial. De asemenea, CAFR are stabilite relații de colaborare cu numeroase organisme profesionale de profil din țări europene și are depuse dosare de aderare la IFAC – în calitate de membru cu drepturi depline, pe

care o vom obține anul acesta, și la Federația Europeană a Contabililor (FEE)“

Într-un număr prealabil publicării interviului, în ziarul **Financiarul**, sub aceeași semnătură, s-a putut citi o informație despre desfășurarea Conferinței internaționale.

În articolul pe tema Conferinței internaționale organizate de CAFR, din **Tribuna economică**, se remarcă faptul că, așa cum a reieșit din lucrări, manifestarea „a avut scopul de a marca progresele făcute de profesie, momentul atins de aceasta pe drumul afirmării europene și internaționale, dar în același timp să faciliteze un schimb de idei, de bune practici, evidențierea unor cerințe actuale și a tendințelor pe plan internațional. Temele supuse dezbaterii s-au referit la: pregătirea profesională a auditorilor; asigurarea calității activității de audit; guvernanta corporativă și organismele de supraveghere publică; etica profesională – independența auditorilor. Opiniile și soluțiile desprinse din lucrările seminarului vor fi promovate în organizarea activităților viitoare“.

Interviul realizat de Sorina Voica cu președintele CAFR, prof.univ.dr. Ion Mihăilescu, pentru publicația electronică **Afacerea** a Camerei de Comerț și Industrie a municipiului București, marchează prezența la lucrări a unor importante personalități din partea unor organisme profesionale europene sau francofone, printre care Jean Precourt, președinte FIDEF, Douglas Nesbit, vicepreședinte al Institutului Contabililor Autorizați din Scoția, Janin Audas, președinte CATC, din Franța și Brigitte Guillebert, director delegat CNCC, din Franța. Astfel, președintele CAFR este întrebat dacă se poate vorbi cu adevărat despre independență, transparență

și, mai ales, despre accesul la un audit de calitate, în condiții similare cu cele pe care le are o firmă la Londra sau la Bruxelles ?

„Auditul financiar, pretutindeni în lume, deci și în România își desfășoară misiunile în slujba interesului public. Și, *regulile jocului* sunt aceleași și la București și la Londra și la Bruxelles. În condițiile respectării rigorilor Standardelor Internaționale de Audit și a Codului etic, auditorii români au garantat cadrul pentru independență, transparență, care, dublate de profesionalism, oferă premisele efectuării unui audit de calitate. Dar și la București, ca și la Bruxelles sau Londra piața auditului financiar este supusă regulilor concurenței. O reputație bună se câștigă cu muncă și se pierde ușor. De aceea, organismul profesional - Camera Auditorilor Financieri din România – și-a creat un departament care monitorizează atent și riguros modul în care auditorii financieri își îndeplinesc obligațiile și se manifestă ca profesioniști eficienți, independenți și responsabili. Și trebuie să spun că – până în prezent, spre onoarea auditorilor financieri români – nu s-au sesizat abateri semnificative de la regulile profesiei. Deci, cei interesați de rapoartele de audit – guvernanta entității, bănci, finanțatori, investitori, parteneri comerciali – le pot consulta cu încredere. Dar și firmele europene de audit pot opera în România, concurența fiind și mai semnificativă.

Problema de cea mai mare actualitate cu care se confruntă Camera Auditorilor Financieri din România, dar nu numai ea, ci în ansamblu sistemul instituțional – respectiv, Consiliul Contabilității și Raportărilor Financiare, Ministerul Economiei și Finanțelor, Guvernul, precum și cel legislativ – Parlamen-

tul - o reprezintă implementarea Directivei 43/2006 a CE, care prevede noi reguli pentru supravegherea profesiei de audit financiar și care urmează să intre în vigoare în toate statele UE până la 28 mai a.c. Practic, până la acea dată urmează să fie adoptată Legea auditului statutar, după care – vreme de șase luni, CAFR își va adapta toate normele legislative pentru a le pune de acord cu noua lege. De asemenea, urmează ca, la nivel național, să se constituie un organism independent de supraveghere a profesioniștilor în audit, care are rolul de a veghea și mai mult la respectarea regulilor profesiei pentru asigurarea independenței, a transparenței și profesionalismului în misiunile de audit.

În fine, jurnalistul întreabă dacă s-au detectat ingerințe politice în munca auditorilor, având în vedere greutatea cuvântului pe care îl au auditorii în promovarea unor proiecte de finanțare europeană mai ales acum, în plin an electoral și cum se pot combate asemenea ingerințe ?

„Se cuvine să facem o diferențiere între organismul profesional – care are rolul de a reprezenta interesele auditorilor financieri și care nu are nici un mijloc de a-i influența în vreun fel pe aceștia - și membrii Camerei, care își desfășoară activitatea absolut independent, fiind supuși numai cerințelor etice, formulate clar în Codul etic IFAC, adoptat integral de noi. Dacă s-ar întâmpla cumva ca un auditor financiar să abdice de la aceste reguli, fie sub influențe politice sau de altă natură, el s-ar situa implicit în afara profesiei și ar deveni pasibil de sancțiunile dure prevăzute de lege și de normele pe care noi le-am adoptat. Trebuie să spun însă, răspunzând direct la întrebarea

dvs., că până în prezent nu s-au constatat abateri etice generate de ingerințe politice în activitatea de auditor financiar, iar noul sistem de supraveghere instituit prin Directiva 43/2006/CE va da un plus de încredere că anul electoral va rămâne în sfera politicului, fără a aduce vreo atingere profesiei noastre”.

Tot în **Afacerea**, într-un număr ulterior, sub titlul **„Revoluție în audit”** Sorina Voica notează:

Profesia de audit financiar se află în pragul unor schimbări revoluționare. Această revoluție cuprinde noi reguli de supraveghere a auditului, ce derivă din implementarea Directivei 43/2006 a CE, care urmează să intre în vigoare în toate statele UE până la 28 mai a.c. Aceasta înseamnă că, practic, până la acea dată urmează să fie adoptată Legea auditului statutar, după care - vreme de șase luni, Camera Auditorilor Financiari din România își va adapta toate normele legislative pentru a le pune de acord cu noua lege.

De asemenea, la nivel național, se va constitui un organism independent de supraveghere a profesioniștilor în audit, care are rolul de a veghea și mai mult la respectarea regulilor de conduită, etice și profesionale ale auditorilor financiari. Tot în acest context, se va crea și registrul public al auditorilor și se va înființa organismul de supraveghere privind calitatea acțiunilor de audit.

„Practic toate sesizările în legătură cu modul de realizare a unui audit se vor adresa acestui mecanism, care va răspunde prompt - pentru evitarea fraudelor”, a afirmat prof.univ.dr. Ion Mihăilescu, președinte al Camerei Auditorilor Financiari din România.

Noile reglementări sunt așteptate să fie adoptate prin ordonanță de

guvern, a spus președintele CAFR, în cadrul seminarului profesional internațional cu tema **Auditorul transfrontalier: profesionalism și independență**, organizat în Capitală în preziua Conferinței anuale a Camerei Auditorilor Financiari din România, anunțată într-un număr anterior al publicației **Afacerea**.

„Odată cu intrarea României în Uniunea Europeană, practic, auditorii români au devenit auditori europeni. Principala preocupare a organismului profesional - Camera Auditorilor Financiari din România - a constituit-o crearea condițiilor pentru ca auditorul financiar român să fie cunoscut și recunoscut ca auditor european. În acest scop, pe de o parte, s-a acționat pentru implicarea profesiei române în activitatea internațională. CAFR are în prezent statutul de membru al FIDEF - Federația Internațională a profesioniștilor contabili francofoni, de membru asociat al IFAC - Federația Internațională a Contabililor, care dă linia și standardele profesiei pe plan mondial. De asemenea, CAFR are stabilite relații de colaborare cu numeroase organisme profesionale de profil din țări europene și are depuse dosare de aderare la IFAC - în calitate de membru cu drepturi depline și la Federația Europeană a Contabililor.

Pe de altă parte, concomitent cu procesul de implementare în economia românească a standardelor internaționale de raportări financiare - IFRS, a directivelor europene în materie și cu adoptarea de către CAFR a standardelor internaționale de audit și a Codului etic IFAC, s-a desfășurat o structurare adecvată a pregătirii stagiarilor în activitatea de audit financiar și o intensă pregătire a tuturor auditorilor financiari, astfel încât fiecare dintre aceștia să aibă șansa derulării misi-

unilor lor de audit la nivelul acestor exigențe europene și internaționale. Profesia de auditor financiar în România a apărut ca o necesitate obiectivă, pe măsura creării și consolidării economiei de piață. În întreaga lume, iar acum și la noi, auditorul financiar este profesionistul de care orice investitor important nu se poate lipsi. De pe urma rezultatelor sale beneficiază, deopotrivă, guvernanta corporativă, clienții entităților economice supuse auditării, băncile, analiștii economici, mass-media și, nu în ultimul rând, statul.

Apariția și reglementarea profesiei de auditor financiar este strâns legată de crearea, în urmă cu opt ani, a Camerei Auditorilor Financiari din România - care în prezent numără peste 2.400 membri persoane fizice și 770 persoane juridice.

Invitat împreună cu o serie de profesioniști europeni la Conferința internațională organizată de CAFR, Pal Lakatos, reprezentant al Camerei Auditorilor din Ungaria, a declarat pentru **Afacerea**:

„Apreciam în mod deosebit bogata tradiție a auditorilor români și suntem foarte bucuroși că profesioniștilor în audit din țările noastre li se deschid perspectivele de a se întrajutora și de a se sprijini reciproc în folosul dezvoltării comune. Din punctul nostru de vedere, al Camerei Auditorilor din Ungaria, este un mare avantaj, având în vedere mai ales argumentul vecinătății noastre: multe lucruri sunt similare - parteneriatul în cadrul UE, ca și parteneriatul dintre cele două Camere ale Auditorilor. Practic, oamenilor de afaceri din țările noastre le va fi mai ușor să colaboreze, să facă afaceri împreună, să creeze societăți mixte.

Este adevărat că relațiile financiare, comerciale și de investiții se vor

consolida, cu atât mai mult cu cât între auditorii români și unguri se vor crea relații de cooperare din ce în ce mai strânse“.

„Toți avem nevoie de audit” – este titlul interviului acordat de prof. univ. dr. Ion MIHĂILESCU, președintele Camerei Auditorilor Financiari din România, publicației Afacerea.

La întrebarea dacă se poate vorbi despre o rivalitate între principalele organisme ale experților contabili din România, Camera Auditorilor Financiari din România și Corpul Experților Contabili, interlocutorul spune:

„Nu există rivalitate, pentru că rivalitatea se naște când două sau mai multe persoane aleargă după o singură țintă. În ceea ce ne privește, țintele sunt diferite. De unde s-au născut diferendele, dacă am putea spune așa? În 1999, Banca Mondială a obligat guvernul României să ia măsuri de organizare a activității de audit. Corpul Experților încerca să înființeze o cameră în interiorul CECCAR, ceea ce reprezenta o inițiativă de separare a experților contabili de auditori, printr-un examen, inițiativă conformă cu reglementările timpului. Guvernului i s-a impus însă să înființeze prin lege această Cameră, iar Corpul Experților a pierdut activitatea de audit financiar din portofoliu. Oamenii au plecat și s-au prezentat la examen la Camera Auditorilor Financiari. S-a susținut atunci că este o măsură guvernamentală, o naționalizare, o imixtiune a Guvernului în treburile unei profesii liberale, independente. CAFR era condusă de profesioniști, care aveau însă și funcții politice și atunci, s-a spus că este o Cămăruță guvernamentală, că a fost confiscat auditul în România! Ulterior, s-a înființat Camera Consultanților Fiscali, care fac expertiza fiscală.

Alte proteste ! Apoi, CECCAR ar fi vrut să atragă evaluările de întreprinderi, de active, de instrumente financiare, dar există ANEVAR, organizație profesională recunoscută pe plan internațional. Corpul Experților Contabili a rămas cu activitatea de contabilitate, aceasta fiind seva organismului respectiv.

Spun mereu că auditorul este vârful de lance al profesioniștilor contabili. Contabilul ia informațiile, le prelucrează, le înregistrează, le aranjează în ordine cronologică. Informațiile contabile trebuie agregate după regulile internaționale, clasificate, ceea ce este dificil, operațiuni pe care le face expertul contabil. Totul se întâmplă însă după cum dictează managementul. Dar eu, în afara entității, care am nevoie de informația respectivă, pot să îl cred pe cel din interior, că informația prelucrată de el este credibilă și rezonabilă? Nu ! Atunci intervine auditul. Auditorul ia produsul finit al expertului contabil, adică raportarea financiară, ca materie primă, o analizează după standardele internaționale și după codul de etică. Auditorul dă culoare, acordă credibilitate și spune dacă datele sunt sau nu conforme cu sistemul de referință-sistemele de contabilitate, standardele internaționale.

În final, noi Camera Auditorilor Financiari din România (CAFR) am trimis următorul model de pace: să dăm împreună cu CECCAR examen de admitere pentru stagiatură care durează trei ani, cu o tematică aleasă în comun. În primul an se face stagiul de pregătire teoretică; fiecare își declară opțiunea; în anii 2 și 3 se face practică la un cabinet de expertiză contabilă, respectiv de auditor. Dacă în anul 2 cineva vrea să treacă de la un domeniu la altul, se poate, prin suportarea unor diferențe. La finele anului 3 se dă examen. Dacă expertul contabil se

răzgândește și vrea să devină auditor, trebuie să mai facă șase luni sau un an de practică.

Răspunzând la o altă întrebare, referitoare la drumul profesiei în anul 2005, președintele Ion MIHĂILESCU a declarat că la recenta Conferință a CAFR s-a pus temelia unei construcții noi în materie de audit financiar, mai ales că în acest an se implementează noua Directivă europeană 43. Auditorii trebuie să aibă o pregătire continuă, o capacitate profesională foarte ridicată, ceea ce înseamnă absolvirea a 40 de ore de cursuri și alte forme de pregătire, un sistem de seminarii etc.

Competența profesională nu poate fi obținută fără pregătire continuă. Trebuie să fii mereu în actualitate. Auditorii nu sunt subordonați nici unui organism. Organismul trebuie să fie un sprijin pentru auditor. Dacă ești auditor și aparții unui organism național, membru al unui organism internațional, ești recunoscut și de străinătate. Directiva europeană 43 spune că în interiorul țărilor semnatare ale Tratatului european, auditorii se recunosc între ei. E firesc deci ca, în condițiile UE, să avem deschidere în această privință.

„Vă rog să ne spuneți, cine are de fapt nevoie de audit?”, este întrebarea în final președintele CAFR

„Toți au nevoie de audit. Toți consumatorii de informații care vor să ia decizii, privind speculațiile pe bursă, orice cetățean care vrea să vadă dacă taxarea se face corespunzător, băncile, dacă dau sau nu credit, firmele de asigurări. Toți au nevoie de audit.

Prin rapoartele de audit ale entităților, noi, auditorii spunem scurt dacă informațiile sunt conforme cu cadrul de raportare financiară.“

◆ Comunicat privind anunțurile înșelătoare de prestare a serviciilor de audit financiar

Consiliul Camerei Auditorilor Financiari din România (CAFR) informează persoanele interesate că au apărut o serie de anunțuri în presă, pe internet etc. prin care *se oferă servicii de audit financiar de către persoane care nu au nici dreptul legal și nici competența de a presta astfel de servicii*. Angajarea unor astfel de persoane/firme trebuie evitată, serviciile fiind prestate prin uzurparea calității de auditor financiar.

Menționăm că acordarea codului CAEN aferent dreptului de a presta servicii de audit financiar este restricționat de obținerea unei autorizații prealabile de la CAFR, iar această autorizație nu se acordă, conform legii, decât membrilor acesteia.

Astfel, conform legii, doar auditorii financiari, membri ai Camerei Auditorilor Financiari din România, au dreptul legal de a desfășura activități de audit financiar sau conexe acestuia, conform Art. 1 al OUG 75/1999¹: „Prezenta ordonanță de urgență constituie cadrul juridic pentru organizarea activității de audit financiar și reglementarea exercitării independente a profesiei de auditor financiar de către persoanele care au dobândit această calitate în condițiile prevăzute de prezenta ordonanță de urgență”.

Angajarea unui auditor financiar se poate face în baza Registrului auditorilor financiari: „Auditorii financiari activi și nonactivi, persoane fizice și juridice, vor fi înscrși în Registrul auditorilor financiari, care va fi publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, și va fi actualizat anual cu modificările intervenite.”²

Registrul poate fi consultat și pe site-ul Camerei, la adresa http://www.cafr.ro/index.jsp?page=membr_cafr. Orice altă persoană care oferă servicii de audit financiar în condiții nelegale și prin exercitarea ilegală a profesiei de auditor financiar, prin uzurpare de calități oficiale, este pasibil să facă obiectul unei plângeri penale, conform art. 240 Cod Penal.

Mai mult decât atât, un astfel de serviciu prestat de neprofesioniști poate aduce prejudicii economice extrem de serioase celor care se bazează pe un așa-numit raport de audit financiar, neconform cu standardele aplicabile în domeniu³. Standardele internaționale de audit nr. 700 și 710 privind Raportul

auditorului independent (care tratează forma și conținutul raportului de audit, care se vor adapta în funcție de concluziile la care ajunge auditorul în baza probelor colectate pe parcursul angajamentului) se pot consulta gratuit pe site-ul Camerei.⁴

Auditorii financiari pot presta și alte tipuri de servicii profesionale, cu respectarea prevederilor legale din domeniu. Orice alte elemente de raportare, pentru angajamente cu scop special sau de altă natură, sunt prevăzute, de asemenea, în standardele de audit.⁵

Ca urmare a reglementărilor din domeniu și a faptului că auditul financiar este, în primul rând, un serviciu în interesul publicului larg, membrii CAFR sunt obligați să mențină un nivel ridicat de calitate a serviciilor oferite și să respecte deontologia profesională.

Până la acest moment nu s-au constatat abateri ale membrilor CAFR de la Codul de Etică aplicabil în ce privește publicitatea sau deontologia profesională însă, pentru a descuraja orice fel de încercări în acest sens, vă rugăm ca, în măsura în care constatați că se oferă servicii de audit de natura următoare: „dau raport de audit în trei zile” sau „garantez opinie fără rezerve” sau prețuri stabilite în funcție de natura opiniei sau de performanțele întreprinderii auditate, sau alte asemenea cazuri/spețe, să ne anunțați pe adresa de e-mail cafr@cafr.ro pentru a declanșa procedura de investigație și a adopta măsurile care se impun.

Modalitatea principală de stabilire a onorariilor⁶ constă în multiplicarea numărului de ore necesar pentru misiune cu tarifele orare practicate de către fiecare cabinet de audit în parte, depinzând, așadar, de mărimea companiei și de complexitatea activității acesteia.

În nicio situație nu este permis ca onorariul pentru serviciile de audit financiar să depindă de profit, rentabilitate, capacitate de plată, natura opiniei din raport sau alte asemenea elemente.⁷

Serviciile de audit financiar sunt deosebit de complexe, iar emiterea unei opinii nu se poate face de către oricine, de pe o zi pe alta sau la un preț modic, deoarece sunt necesare probe de audit suficiente și adecvate, obținute prin aplicarea procedurilor de audit cerute de standardele în domeniu.

Procedurile de audit care se cer a fi puse în practică sunt numeroase și standardele privind calitatea auditului cer o documentare extrem de serioasă în ceea ce

privește aplicarea acestora, costul realizării unei misiuni de audit financiar de o calitate adecvată putând fi destul de ridicat.

Sperăm că aceste informații vă vor fi de folos, având în vedere că urmează ca în scurt timp să se declanșeze procedurile pentru licitațiile de contractare a serviciilor de audit al situațiilor financiare

1. *Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 75/1999, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 256 din 4 iunie 1999 a fost aprobată cu modificări și completări prin Legea nr.133/2002, publicată în Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 230 din 5 aprilie 2002 și a mai fost modificată și completată prin Ordonanța Guvernului nr. 67/2002, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 12/2003 publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 38 din 23 ianuarie 2003. se poate consulta pe site-ul Camerei, la adresa <http://www.cafr.ro/index.jsp?page=laws&categoryID=35>.*
2. Conform OUG 75/1999 art. 31 alin. (1)
3. *Informăm orice utilizator interesat că, în conformitate cu art. 2 al OUG 75/1999, „Auditul financiar reprezintă activitatea de examinare, în vederea exprimării de către auditorii financiari, a unei opinii asupra situațiilor financiare, în conformitate cu standardele de audit, armonizate cu standardele internaționale de audit și adoptate de Camera Auditorilor Financiari din România[...]”*
4. [http://www.cafr.ro/index.jsp?page=standarde_2006&](http://www.cafr.ro/index.jsp?page=standarde_2006&catID=2)

aferente anului 2008. Consiliul Camerei Auditorilor Financiari din România, precum și aparatul executiv al acesteia vă stau la dispoziție pentru orice alte lămuriri legate de specificul activității de audit financiar.

Consiliul Camerei Auditorilor Financiari din România

[catID=2](#)

5. *Standardele de audit care au fost adoptate, conform legii, prin Hotărârea nr. 81 din 27 martie 2007 a Consiliului CAFR, publicată în Monitorul Oficial din 24 mai 2007, privind adoptarea Standardelor de Audit 2006 și a Codului Etic pentru auditorii profesioniști. Acesta poate fi descărcată de pe site-ul CAFR, de la adresa <http://www.cafr.ro/index.jsp?page=laws&categoryID=5&pageNr=2>.*
6. *Codul Etic pentru profesioniștii contabili are o serie de prevederi privind stabilirea onorariilor – secțiunile 240, 290 ș.a. Codul se poate consulta la http://www.cafr.ro/index.jsp?page=standarde_2006.*
7. *Pentru a avea un punct de pornire, informăm persoanele interesate că, încă din martie 2005, Consiliul CAFR a emis „Norme privind numărul mediu minim de ore pentru finalizarea unei misiuni de audit financiar”, a căror aplicare este obligatorie pentru toți membrii Camerei (Hotărârea nr. 44 de adoptare a acestor norme se poate descărca de la <http://www.cafr.ro/index.jsp?page=laws&categoryID=5&pageNr=4>).*

◆ CAFR și ACCA cooperează pentru pregătirea profesională continuă

După cum au fost informați cititorii noștri în numărul precedent al revistei, în timpul Conferinței internaționale cu tema *Auditorul transfrontalier: profesionalism și independență*, organizat de Camera Auditorilor Financiari din România, la București, la 11 aprilie 2008, prof.univ.dr. **Ion MIHĂILESCU**, președintele CAFR, și **Gillian BALL**, președintele ACCA, au semnat un memorandum de înțelegere între cele două instituții pentru cooperarea în domeniul pregătirii profesionale continue.

În cele ce urmează, vom prezenta, sintetic, detalii privind mecanismul de cooperare – cu precizarea că toți cei interesați pot găsi textul integral al memorandumului pe site-ul www.cafr.ro

• Cerințele de pregătire profesională continuă ale ACCA

ACCA Realise este schema de vârf în domeniul pregătirii profesionale continue (CPD) a ACCA. Tuturor membrilor ACCA li se cere să efectueze pregătirea profesională continuă relevantă pentru a se asigura că își mențin și dezvoltă cunoștințele și aptitudinile necesare pentru a avea succes în mediul de afaceri dinamic și solicitant din zilele noastre.

Respectarea cu succes a politicii ACCA cu privire la pregătirea profesională continuă depinde de activitatea relevantă, aplicabilă și capabilă de a fi susținută cu probe cu privire la Pregătirea profesională continuă a membrilor săi.

• Cerința IFAC

ACCA Realise respectă în totalitate Standardul privind pregătirea profesională continuă (Standardul Internațional de Educație nr. 7), emis de Federația Internațională a Contabililor, în care ACCA este membru.

ACCA Realise recunoaște faptul că membrii au nevoie de opțiuni viabile pentru efectuarea pregătirii profesionale continue. Cercetarea extinsă, care a stat la baza elaborării politicii, a descoperit că membrii doreau să își efectueze pregătirea profesională continuă într-o varietate de moduri.

Ca răspuns la aceasta, ACCA Realise a fost astfel întocmită încât să ofere trei căi diferite de pregătire profesională continuă.

- **Ruta cu unități:** pentru cei care își planifică sau își organizează propria pregătirea profesională continuă
- **Ruta angajatorului:** pentru cei care lucrează pentru o organizație care este un *angajator aprobat de ACCA – pentru pregătirea profesională*
- **Ruta organismului membru al IFAC:** Dacă ești deja membru al unui alt organism membru al IFAC, atunci poți alege să urmezi schema de pregătire profesională continuă a aceluși organism dacă respectă prevederile Standardului Internațional de Educație nr. 7 al IFAC.

Indiferent ce cale alege să urmeze un membru, acestora li se cere să completeze un formular privind pregătirea profesională continuă până la data de 1 ianuarie a anului următor din punctul de vedere al Pregătirii profesionale continue. Lor li se va cere, de asemenea, să păstreze dovezi conforme cu calea pe care o urmează.

• Cerințele CAFR privind pregătirea profesională continuă

Pregătirea profesională a membrilor CAFR, auditori financiari se desfășoară în conformitate cu cerințele Standardelor Internaționale de Educație emise de IFAC, prin programul de pregătire profesională continuă, dar și prin participarea la alte cursuri de specialitate.

În cadrul programului de pregătire profesională continuă, auditorii financiari trebuie să efectueze anual 40 de ore de pregătire profesională, după cum urmează:

- a) 20 de ore structurate;
- b) 20 de ore nestructurate.

Pregătirea profesională continuă structurată include:

- a) participarea la cursuri cursurile anuale obligatorii, organizate de către Cameră; programa analitică și modul de organizare a acestor cursuri și seminarii se stabilesc de către Cameră;
- b) participarea la cursurile profesionale organizate de organisme profesionale din domeniu, pe plan național sau internațional, cu care CAFR are protocoale de colaborare. Echivalarea se face pe baza următoarelor acte: atestat/adeverință de participare și tematica cursului respectiv.

Pregătirea profesională continuă nestructurată include:

- a) participarea sau susținerea de cursuri în domeniu – se echivalează 10 ore/curs (dovedite prin adeverință și anexarea tematicii);
- b) participarea la seminarii, congrese sau conferințe organizate de organisme profesionale din domeniu pe plan național sau internațional (organisme membre IFAC) – se echivalează câte 4 ore pentru fiecare manifestare de specialitate; echivalarea se face pe baza prezenței de la Cameră, respectiv a adeverinței de la organismul membru IFAC, sau a altui document care atestă participarea efectivă la eveniment, cum ar fi invitația, programul manifestării etc.;
- c) participarea la studii postuniversitare, master sau doctorat în domeniu – se echivalează toate cele 20 de ore; echivalarea se face pe bază de adeverință;
- d) publicarea unei cărți în domeniu – se echivalează 20 ore;
- e) elaborarea și publicarea de materiale de specialitate (documentul să aibă minim 3 pagini) – se echivalează 4 ore/material.

Anual, se vor depune la sediul Camerei, până în data de **31 decembrie a fiecărui an**, următoarele documente, care atestă îndeplinirea cerințelor de pregătire profesională continuă:

- a) fișa individuală de pregătire profesională;
- b) actele doveditoare ce se referă la pregătirea profesională nestructurată.